

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO SİNEMA VE TELEVİZYON ANABİLİM DALI
RADYO SİNEMA VE TELEVİZYON BİLİM DALI**

**ÜRDÜN MEDYASININ KADINLARIN POLİTİK OLARAK
GÜÇLENMESİNDEKİ ROLÜ “BU AKŞAM VE ÜLKENİN
NABZI TV PROGRAMLARI” ÖRNEĞİ**

**Hazırlayan
Alaa ALASSAF**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Çilem Tuğba KOÇ**

Yüksek Lisans Tezi

**2019
KAYSERİ**

**T.C
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO SİNEMA VE TELEVİZYON ANABİLİM DALI
RADYO SİNEMA VE TELEVİZYON BİLİM DALI**

**ÜRDÜN MEDYASININ KADINLARIN POLİTİK OLARAK
GÜÇLENMESİNDEKİ ROLÜ “BU AKŞAM VE ÜLKENİN
NABZI TV PROGRAMLARI” ÖRNEĞİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Alaa ALASSAF**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Çilem Tuğba KOÇ**

**Eylül 2019
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Alaa ALASSAF

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

**Tez Başlığı: ÜRDÜN MEDYASININ KADINLARIN POLİTİK OLARAK
GÜÇLENMESİNDEKİ ROLÜ “BU AKŞAM VE ÜLKENİN NABZI TV
PROGRAMLARI” ÖRNEĞİ**

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam sayfalık kısmına ilişkin,/...../2019 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı: % dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Giriş dahil
- 2- Ana Bölümler dahil
- 3- Sonuç dahil
- 4- Alıntılar dahil/hariç
- 5- Kapak hariç
- 6- Önsöz ve Teşekkür hariç
- 7- İçindekiler hariç
- 8- Kaynakça hariç
- 9- Özet hariç
- 10- Yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim./...../.....

Adı Soyadı : Alaa ALASSAF
Öğrenci No : 4031231613
Anabilim Dalı : Radyo Sinema ve Televizyon
Bilim Dalı : Radyo Sinema ve Televizyon
Program Adı : Yüksek Lisans

Danışman: Adı/İmza

Dr. Öğr. Üyesi. Çilem Tuğba KOÇ

Öğrenci Adı/İmza

Alaa ALASSAF

YÖNERGEYE UYGUNLUK

Ürdün Medyasının Kadınların Politik Olarak Güçlenmesindeki Rolü “Bu Akşam Ve Ülkenin Nabzı Tv Programları” Örneği adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Alaa ALASSAF

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi. Çilem Tuğba KOÇ

Radyo Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Vahit İLHAN

Dr. Öğr. Üyesi Cülem Tuğba KOÇ danışmanlığında Alaa AL-ASSAF tarafından hazırlanan
"İraken Medyasının Kadınların Politika Olarak Gösterimindeki
Rolü: Bu Arzın ve İraken Medyası T. P. Arzın" adlı bu çalışma, jürimiz tarafından
Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Radyo, Ses ve Televizyon Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul
edilmiştir.

24 / 09 / 2019
(Tez Savunma Sınav Tarihi Yazılacak)

JÜRİ:

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Cülem Tuğba KOÇ

Üye

Doç. Dr. İbrahim Ethem Bursalı

Üye

Dr. Öğr. Üyesi İsmailcan DOĞAN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 01 / 10 / 2019 tarih ve 40 sayılı kararı
ile onaylanmıştır.

01 / 10 / 2019
k. Çullu
Doç. Dr. Kenan GÜLEÜ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Televizyon, çeşitli programları aracılığıyla, bireyler arasındaki politik farkındalığı güçlendirmede ve onları siyasi hayata katılmaya teşvik etmede önemli bir rol oynamaktadır. Televizyon toplumun tüm üyelerine bilgi, fikir ve politik yönelimleri iletmektedir. Bu tez çalışması da tartışma programların kadınların siyasi olarak güçlendirilmesindeki rolü araştırmaktadır. Gündem belirleme kuramı bağlamında, kategorik içerik analizi yöntemleriyle incelemiş tartışma programlar bu çalışmanın omurgasını oluşturmaktadır.

Bu tez çalışmasının gerçekleşmesinde birçok insanın emeği geçmiştir. Tez konusunun belirmesinden tezin son aşamasına gelene kadar bana yol gösteren, yoğun iş temposu arasında, çok değerli vakitlerini ayırarak bana destek ve yardımlarını esirgemeyen, akademik tecrübelerini benimle paylaşan, tez danışmanı saygıdeğer hocam Dr. Çilem Tuğba Koç'a teşekkür ederim. Her zaman manevi desteklerini hissettiğim sevgili eşim Giuli'ye, tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Son olarak Türkiye'de tüm akademik çalışmalarımı destekleyen Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'na (YTB) teşekkürlerimi arz ederim.

Alaa ALASSAF
Kayseri, Eylül 2019

ÜRDÜN MEDYASININ KADINLARIN POLİTİK OLARAK GÜÇLENMESİNDEKİ ROLÜ “BU AKŞAM VE ÜLKENİN NABZI TV PROGRAMLARI” ÖRNEĞİ

Alaa ALASSAF

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Eylül 2019
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çilem Tuğba KOÇ

ÖZET

Çağdaş medya, halkın tutumlarını etkilemede ve etrafını saran çeşitli konulara yönelik tutumlarını belirlemede büyük önem taşımaktadır. Medya, kamuoyunu şekillendirmeye, vatandaşın eğilimlerini tanımlamaya ve onların çevresinde neler olduğuna dair algısını şekillendirmeye büyük katkıda bulunmaktadır. Tartışma programları, bilgileri izleyicilere ulaştırmada en popüler ve başarılı çağdaş medya programlarından biridir. Tartışma programları ister eğlence, politik, sosyal, eğitimsel, dini veya sosyal olsun, kamuoyu eğilimlerinin şekillenmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Tartışma programlarına izleyicinin katılımını fikirlerini, önerilerini ve görüşlerini sunarak sağlanmaktadır. Geçtiğimiz yüzyılın son yirmi yılından bu yana, uydular çağında dünyanın tanık olduğu büyük medya açıklığının bir sonucu olarak, çeşitli türlerdeki tartışma programları, çok sayıda televizyon kanalının günlük yayınlarında büyük zaman dilimi tutmaktadır. Ayrıca, televizyon kanalları rekabet durumu varlığını kanıtlamaya ve kaliteli programlar sunmaya devam ediyor, özellikle dünyanın çeşitli yerlerinde yaygın olarak kullanılan tartışma programlarıyla ilgili programlardır.

Bu tez çalışması Ürdün TV kanalında yayınlanan *Bu Akşam* adlı tartışma programının ve Roya TV kanalında yayınlanan *Ülkenin Nabzı* tartışma programının Ürdünlü kadınların politik olarak güçlenmesindeki rolleri ele almaktadır. 20 Temmuz - 20 Kasım 2016 tarihlerini kapsayan dönemde Ürdün TV kanalında yayınlanan *Bu Akşam* ve Roya TV kanalında yayınlanan *Ülkenin Nabzı* tartışma programları kategorik içerik analizi yöntemleriyle incelenmiştir. Bu tarih aralığında Ürdün’de gerçekleşen parlamento seçimleri döneminde, seçilen iki tartışma programlarında kadınların siyasi hayata katılımının konusuna ne kadar zaman ayrıldığına, kadın konukların programlarda temsil oranı ne kadar olduğuna ve kadın konukların kadın siyasi hayata katılımı ile ilgili söylemlerine bakılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kadınların siyasi hayata katılımı ile

ilgili bölümlerin sayısının her iki programda da az olduğu görülmüştür. Her iki programda da kadınların temsil oranının erkeklerin temsil oranına göre çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, kadın konukların kadınların siyasal katılımı ile ilgili konulardaki görüşleri bazen benzer ve bazen farklı olduğu bulunmuştur. Çalışmanın birinci bölümde, televizyon kavramına getirilen yaklaşımlar, televizyon ve siyaset ilişkisi, medyada kadın ve siyaset ve tartışma programları ortaya çıkışı ve gelişiminden bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise, kadınların siyasi alana çıkışı ve siyasi alanda güçlendirilmesi sürecine değinilmiştir. Tezin üçüncü bölümde ise, kategorik içerik analizi yöntemleriyle tartışma programların içerikleri incelenmiş, ortaya çıkan bulgular sonuç kısmında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tartışma Programları, Medya ve Siyaset, Kadın ve Politika, Kadının Güçlenmesi, Ürdün Medyası.

**THE ROLE OF JORDANIAN MEDIA IN WOMEN'S POLITICAL
EMPOWERMENT: IN THE CASE OF “THIS EVENING” AND “COUNTRY
PULSE” TV PROGRAMS**

Alaa ALASSAF

Erciyes University, Institute of Social Sciences

Master Thesis, September 2019

Supervisor: Dr. Çilem Tuğba KOÇ

ABSTRACT

Contemporary media is very important in influencing the attitudes of the people and determining their attitudes towards the various issues surrounding them. The media contributes greatly to shaping public opinion, defining citizens' tendencies and shaping their perception of what is happening around them. Talk shows are one of the most popular and successful contemporary media programs in delivering information to audiences. Talk shows play a key role in shaping public trends, whether entertainment, politics, social, educational, religious or social. Talk show programs are provided by presenting the audience's participation, ideas, suggestions and opinions. Since the last two decades of the last century, as a result of the world's great media coverage in the era of satellites, various types of talk shows have kept a large period of time in the daily broadcasts of many television channels. In addition, television channels continue to prove the existence of competition status and provide quality programs, especially those related to talk show programs that are widely used in various parts of the world.

This thesis discusses the role of the *Tonight* talk show airs on Jordan TV channel and the *Country's Pulse* talk show, which airs on Roya TV channel in the Jordanian women's political empowerment. The *Country's Pulse* talk show on Roya TV channel and *Tonight* talk show on Jordan TV channel were analyzed by categorical analysis methods for the period covering July 20 - November 20, 2016. During the parliamentary elections in Jordan, the amount of time devoted to the issue of women's participation in political life, the amount of representation of women guests in the programs, and the discourses of women guests on the participation of women in political life were examined. According to the results of the research, it was seen that the number of departments related to women's participation in political life was low in both programs. In both programs, it was found that the representation rate of women was very low

compared to the representation rate of men. In addition, the views of female guests on issues related to women's political participation were sometimes found to be similar and sometimes different. In the first part of the study, approaches to the concept of television, the relationship between television and politics, women and politics in the media, and the emergence and development of talk show programs were mentioned. In the second part, the process of women's emergence and empowerment in the political sphere is mentioned. In the third part of the thesis, the content of talk show programs were examined with categorical analysis methods and the findings were discussed in the conclusion.

Keywords: Talk Show, Media and Politics, Women and Politics, Women's Empowerment, Jordanian Media.

İÇİNDEKİLER

ÜRDÜN MEDYASININ KADINLARIN POLİTİK OLARAK GÜÇLENMESİNDEKİ ROLÜ “BU AKŞAM VE ÜLKENİN NABZI TV PROGRAMLARI” ÖRNEĞİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
İNTİHAL FORMU	ii
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
KISITLAMALAR.....	xv
TABLolar LİSTESİ.....	xvii
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

TELEVİZYONA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Televizyon Kavramına Getirilen Yaklaşımlar	4
1.2. Televizyon ve Siyaset İlişkisi	13
1.3. Medya’da Kadın ve Siyaset.....	17
1.4. Arap Medyası İçinde Ürdün Televizyonu.....	26
1.5. Televizyon Talk Show Kavramı ve Ürdün Televizyonu	30

II. BÖLÜM

KADINLARIN SİYASİ ALANDA GÜÇLENDİRİLMESİ

2.1. Uluslararası Alanda Kadınların Güçlendirilmesi	44
---	----

2.2. Dünya’da Kadınların Siyasal Alana Çıkışı.....	54
2.3. Türkiye’de Kadınların Siyasal Alana Çıkışı	59
2.4. Arap Dünyasında Kadınların Siyasal Alana Çıkışı	63
2.5. Ürdün Kadınlarının Siyasi Hayata Katılımı	66
2.6. Ürdün Medyası’nda Kadınların Siyasi Hayata Katılımıyla İlgili Söylemler ...	70

III. BÖLÜM

ÜRDÜN MEDYASININ KADINLARIN POLİTİK OLARAK GÜÇLENDİRİLMESİNDEKİ ROLÜ

3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	75
3.2. Ürdün Tv’deki Bu Akşam Programın Biçimsel İncelemesi	78
3.2.1. Bu Akşam Programı 1. Bölüm: 20 Temmuz 2016	79
3.2.2. Bu Akşam Programı 2. Bölüm: 23 Temmuz 2016	80
3.2.3. Bu Akşam Programı 3. Bölüm: 27 Temmuz 2016	80
3.2.4. Bu Akşam Programı 4. Bölüm: 30 Temmuz 2016	80
3.2.5. Bu Akşam Programı 5. Bölüm: 03 Ağustos 2016.....	81
3.2.6. Bu Akşam Programı 6. Bölüm: 06 Ağustos 2016.....	81
3.2.7. Bu Akşam Programı 7. Bölüm: 10 Ağustos 2016.....	82
3.2.8. Bu Akşam Programı 8. Bölüm: 13 Ağustos 2016.....	82
3.2.9. Bu Akşam Programı 9. Bölüm: 16 Ağustos 2016.....	82
3.2.10. Bu Akşam Programı 10. Bölüm: 21 Ağustos 2016.....	83
3.2.11. Bu Akşam Programı 11. Bölüm: 21 Ağustos 2016.....	83
3.2.12. Bu Akşam Programı 12. Bölüm: 28 Ağustos 2016.....	84
3.2.13. Bu Akşam Programı 13. Bölüm: 02 Eylül 2016	84
3.2.14. Bu Akşam Programı 14. Bölüm: 05 Eylül 2016	84
3.2.15. Bu Akşam Programı 15. Bölüm: 09 Eylül 2016	85
3.2.16. Bu Akşam Programı 16. Bölüm: 14 Eylül 2016	85
3.2.17. Bu Akşam Programı 17. Bölüm: 18 Eylül 2016	86
3.2.18. Bu Akşam Programı 18. Bölüm: 25 Eylül 2016	86

3.2.19. Bu Akşam Programı 19. Bölüm: 28 Eylül 2016	87
3.2.20. Bu Akşam Programı 20. Bölüm: 02 Ekim 2016	87
3.2.21. Bu Akşam Programı 21. Bölüm: 09 Ekim 2016	87
3.2.22. Bu Akşam Programı 22. Bölüm: 12 Ekim 2016	88
3.2.23. Bu Akşam Programı 23. Bölüm: 19 Ekim 2016	88
3.2.24. Bu Akşam Programı 24. Bölüm: 23 Ekim 2016	89
3.2.25. Bu Akşam Programı 25. Bölüm: 26 Ekim 2016	89
3.2.26. Bu Akşam Programı 26. Bölüm: 30 Ekim 2016	89
3.2.27. Bu Akşam Programı 27. Bölüm: 2 Kasım 2016	90
3.2.28. Bu Akşam Programı 28. Bölüm: 6 Kasım 2016	90
3.2.29. Bu Akşam Programı 29. Bölüm: 16 Kasım 2016	91
3.2.30. Bu Akşam Programı 30. Bölüm: 20 Kasım 2016	91
3.3. Roya Tv'deki Ülkenin Nabzı Programın Biçimsel İncelemesi.....	91
3.3.1. Ülkenin Nabzı Programı 1. Bölüm: 20 Temmuz 2016	92
3.3.2. Ülkenin Nabzı Programı 2. Bölüm: 21 Temmuz 2016	93
3.3.3. Ülkenin Nabzı Programı 3. Bölüm: 22 Temmuz 2016	93
3.3.4. Ülkenin Nabzı Programı 4. Bölüm: 23 Temmuz 2016	93
3.3.5. Ülkenin Nabzı Programı 5. Bölüm: 24 Temmuz 2016	94
3.3.6. Ülkenin Nabzı Programı 6. Bölüm: 25 Temmuz 2016	94
3.3.7. Ülkenin Nabzı Programı 7. Bölüm: 26 Temmuz 2016	95
3.3.8. Ülkenin Nabzı Programı 8. Bölüm: 28 Temmuz 2016	95
3.3.9. Ülkenin Nabzı Programı 9. Bölüm: 29 Temmuz 2016	96
3.3.10. Ülkenin Nabzı Programı 10. Bölüm: 01 Ağustos 2016	96
3.3.11. Ülkenin Nabzı Programı 11. Bölüm: 03 Ağustos 2016	96
3.3.12. Ülkenin Nabzı Programı 12. Bölüm: 10 Ağustos 2016	97
3.3.13. Ülkenin Nabzı Programı 13. Bölüm: 11 Ağustos 2016	97
3.3.14. Ülkenin Nabzı Programı 14. Bölüm: 16 Ağustos 2016	98
3.3.15. Ülkenin Nabzı Programı 15. Bölüm: 18 Ağustos 2016	98
3.3.16. Ülkenin Nabzı Programı 16. Bölüm: 20 Ağustos 2016	99
3.3.17. Ülkenin Nabzı Programı 17. Bölüm: 22 Ağustos 2016	99

3.3.18. Ülkenin Nabzı Programı 18. Bölüm: 26 Ağustos 2016	99
3.3.19. Ülkenin Nabzı Programı 19. Bölüm: 31 Ağustos 2016	100
3.3.20. Ülkenin Nabzı Programı 20. Bölüm: 01 Eylül 2016	100
3.3.21. Ülkenin Nabzı Programı 21. Bölüm: 2 Eylül 2016.....	101
3.3.22. Ülkenin Nabzı Programı 22. Bölüm: 04 Eylül 2016	101
3.3.23. Ülkenin Nabzı Programı 23. Bölüm: 05 Eylül 2016	102
3.3.24. Ülkenin Nabzı Programı 24. Bölüm: 07 Eylül 2016	102
3.3.25. Ülkenin Nabzı Programı 25. Bölüm: 09 Eylül 2016	102
3.3.26. Ülkenin Nabzı Programı 26. Bölüm: 11 Eylül 2016	103
3.3.27. Ülkenin Nabzı Programı 27. Bölüm: 17 Eylül 2016	103
3.3.28. Ülkenin Nabzı Programı 28. Bölüm: 18 Eylül 2016	104
3.3.29. Ülkenin Nabzı Programı 29. Bölüm: 19 Eylül 2016	104
3.3.30. Ülkenin Nabzı Programı 30. Bölüm: 22 Eylül 2016	104
3.3.31. Ülkenin Nabzı Programı 31. Bölüm: 24 Eylül 2016	105
3.3.32. Ülkenin Nabzı Programı 32. Bölüm: 25 Eylül 2016	105
3.3.33. Ülkenin Nabzı Programı 33. Bölüm: 26 Eylül 2016	106
3.3.34. Ülkenin Nabzı Programı 34. Bölüm: 28 Eylül 2016	106
3.3.35. Ülkenin Nabzı Programı 35. Bölüm: 4 Ekim 2016	107
3.3.36. Ülkenin Nabzı Programı 36. Bölüm: 7 Ekim 2016	107
3.3.37. Ülkenin Nabzı Programı 37. Bölüm: 10 Ekim 2016	107
3.3.38. Ülkenin Nabzı Programı 38. Bölüm: 13 Ekim 2016	108
3.3.39. Ülkenin Nabzı Programı 39. Bölüm: 17 Ekim 2016	108
3.3.40. Ülkenin Nabzı Programı 40. Bölüm: 22 Ekim 2016	109
3.3.41. Ülkenin Nabzı Programı 41. Bölüm: 27 Ekim 2016	109
3.3.42. Ülkenin Nabzı Programı 42. Bölüm: 02 Kasım 2016	109
3.3.43. Ülkenin Nabzı Programı 43. Bölüm: 03 Kasım 2016	110
3.3.44. Ülkenin Nabzı Programı 44. Bölüm: 08 Kasım 2016	110
3.3.45. Ülkenin Nabzı Programı 45. Bölüm: 11 Kasım 2016	111
3.3.46. Ülkenin Nabzı Programı 46. Bölüm: 14 Kasım 2016	111
3.3.47. Ülkenin Nabzı Programı 47. Bölüm: 17 Kasım 2016	111

3.3.48. Ülkenin Nabzı Programı 48. Bölüm: 20 Kasım 2016	112
3.4. Bu Akşam ve Ülkenin Nabzı Programlarında Kadınların Siyasete Katılımı İle İlgili Kategorik Analiz	112
3.4.1. Yeni Seçim Yasası'nın Kadın Adaylar İçin Getirdikleri	112
3.4.2. Ürdün Halkı Kadın Adaylara Nasıl Bakıyor?	118
3.4.3. Kadın Seçmenler, Kadın Adayları Yeterince Destekliyor Mu?	120
3.4.4. Kadın Adayların Siyasette Güçlendirilmesi	122
3.4.5. Kota Sistemi	125
3.4.6. Ürdünlü Kadınların Adaylık Sürecinde Karşılaştıkları Engeller	127
3.4.7. Parlamento'da Kadın Varlığı	129
SONUÇ VE ÖNERİLER	131
KAYNAKÇA	136
ÖZ GEÇMİŞ	149

KISITLAMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
Akt.	: Aktaran
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BDP	: Barış ve Demokrasi Partisi
CBS	: Columbia Broadcasting System
CEDW	: Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CNN	: Cable News Network
DAW	: Division for the Advancement of Women
ESCWA	: Economic and Social Commission for West Asia
GMMP	: The Global Media Monitoring Project
ICCPR	: International Covenant on Civil and Political Rights
IDA	: International Development Association
INSTRAW	: International Research and Training Institute for the Advancement of Women
IPU	: Inter-Parliamentary Union
IRI	: International Republican Institute
KADER	: Kadın Adayları Destekleme Derneği
KHF	: Kadınlar Halk Fırkası
LBCI	: Lebanese Broadcasting Corporation International
MBC	: Middle East Broadcasting Center
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi

M.Ö.	: Milattan Önce
NBC	: National Broadcasting Company
NGO	: Non-Governmental Organization
NOW	: National Organization for Women
NWSA	: National Women Suffrage Association
OSAGI	: Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKB	: Türk Kadınlar Birliği
TV	: Televizyon
UN	: United Nations
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. TBMM Milletvekilleri Cinsiyete Göre Dağılım (KA-DER, http://ka-der.org.tr/kadin-istatistikleri/ , 2017).....	61
Tablo 2. Yerel Yönetimlerde Kadın Sayısı ve Oranı (KA-DER, http://ka-der.org.tr/kadin-istatistikleri/ , 2017).....	62
Tablo 3. 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde Seçmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı (T.C. Yüksek Seçim Kurulu, http://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644 , 2019).	62
Tablo 4. Ürdündeki Siyasi Partilerin Kurucu Organına Katılan Kadınların Yüzdesinin ve Sayısının ifadesi.....	68
Tablo 5. Partilerin Kurucularının Toplam Sayısı ve Partilerin Kurucu Komitelerine Katılan Kadınların Oranı	69
Tablo 6. Partizan Eğilimlerine Göre Partilerin Kurucu Organlardaki Kadınların Oranı	70

GİRİŞ

Televizyon, günümüzde halen en çok tercih edilen kitle iletişim araçlarından biridir. Özellikle, kitlelere hitap eden televizyon kişiler arasındaki iletişim biçimini değiştirmiştir. Televizyon bugün dahi ailelerin akşamları bir araya gelerek birlikte paylaştıkları bir edim olarak gündelik yaşamın bir parçası olma özelliğini sürdürmektedir. Geçmişten günümüze değin televizyon, kitleleri yönlendirebilmede iktidar(güç) sahipleri tarafından sıklıkla başvurulan en önemli iletişim aracı olmuştur. Televizyonda yayınlanan içerikle (haber bültenleri veya TV şovları) aracılığıyla insanlar, istenen, beklenene politikalar doğrultusunda kolaylıkla yönlendirilebilmiş ve manipüle edilebilmiştir.

Medya, bireyleri etkileme sürecinde aile ve okul kadar önemli bir rol oynamaktadır. Medya, bilgi ve haberleri devletten vatandaşlara iletirken, siyasi eğilimleri ve miras değerlerini desteklemektedir. Ayrıca medya, dünya toplumları hakkındaki haber ve bilgileri yaymaktadır. Modern devlet, medyanın siyasal oluşumdaki rolüne ve aynı zamanda medya yoluyla bireylerin kendi ulusuna aidiyet duygusunu derinleştirmesine odaklanmaktadır (Al-Rawashdeh ve Al-Arab, 2016, s. 1358).

Televizyon, siyasetle çok güçlü bir bağ içinde olmuş ve insanlar arasındaki ilişkileri belirlemiştir (Balcı, Damlapınar, Pınarbaşı ve Astam, 2016, s.112). Kitle iletişim araçları ile birlikte izleyicilerin kitlesi de sürekli olarak genişlemektedir. Eskilerin politik toplantıları ve teknolojik eksiklikleri göz önüne alındığında bugün haberler, politik konular, siyasi müzakereler ve tartışmalar politik konular hakkında bilgi arayanlara alternatif perspektifler sunmaktadır. Bu bağlamda, medyayı takip eden kişiler kendi mesajlarını ve kendi fikirlerini yeniden değerlendirerek hareket etmektedirler (Arklan ve Karakoç, 2013, s.332).

Televizyon, bir toplumda güçlü bilgi kanallarından biridir. İlettikleri mesajlar toplumsal olayları ve davranışları değiştirebilir veya güçlendirebilir. Demokratik çağdaş, liberal

toplumlarda, medyanın doğruluk, tarafsızlık, toplumun tüm kesimlerine yer verebilme gibi özelliklere sahip olması beklenmektedir. Bu doğrultuda, medyada çocuk, kadın, etnik gruplar, engelli vatandaşlar gibi az olarak seslerini duyurabilen grupların yer alması kadar onların güçlendirilmesi de önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Engelli bir kimseye koşmakta özgür olduğunu söylemek gerçekte ona koşma özgürlüğü vermediği gibi, kadınların sorunlarını gündeme getirmek de tek başına yeterli değildir. Kadınların karar mekanizmalarında güçlendirilmesi geleceklerini kendileri tayin etmede önemli olacağı için, medyada kadınların siyasi mekanizmada yer olabilmesi de teşvik edilmelidir. Bu bakımdan yaygın etkileme ve yönlendirmede önemli bir güce sahip olan televizyonun, kadınları politik olarak güçlendirilmesinde etkili bir araç olarak da işlev görmesi beklenmektedir.

“Ürdün Medyası’nın Kadınların Politik Olarak Güçlenmesindeki Rolü: Bu Akşam ve Ülkenin Nabzı TV talk showları Örneği” başlıklı bu tezde, kadınların siyasi olarak güçlenmesinde özel ve kamu medyasının rolü incelenecektir. Üç ana bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde televizyon kavramına getirilen yaklaşımları ele alınacak, televizyon ve siyaset ilişkisine vurgu yapılacaktır. Bunun yanı sıra medyada kadın ve siyaset arasında var olan ilişki üzerine de değinilecektir. Ayrıca Arap medyası içinde Ürdün televizyonu ortaya çıkışı ve gelişimi araştırılacak, televizyon talk show kavramı ve Ürdün televizyonu da bu bölümde de ele alınacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, kadınların siyasette güçlendirmesi konusu araştırılacak, bu konuda dünya ve çeşitli Arap ülkelerinden örnekler sunulacak ve Ürdün’deki kadınların siyasal güçlendirilmesine odaklanacaktır. Bahsedilecek bir diğer konu ise, dünya, Türkiye, Arap dünyası ve Ürdünde kadınlar siyasal alana çıkışıdır. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise pratik ortamda çalışılacak olup, bulguları ortaya çıkarma amaçlıdır. Bu bölümde seçilen iki TV tartışma programları üzerinden kadınların siyasetteki yeriyle ilgili yayınlar içerik analizine tabi tutulacaktır. Böylece TV tartışma programının kadınların siyasi hayata katılımını nasıl önemli ölçüde destekleyebilecekleri tespit edilecektir. Tezin sonuç kısmında ise, üçüncü bölümde elde edilen bilgilere dayanarak, öneriler ileri sürülecektir.

Bu çalışmada, medyanın kadınların siyasi hayata katılımındaki rolünü incelemek için biri devlet ve biri özel olmak üzere iki televizyon kanalında yayınlanan “Bu akşam” ve “Ülkenin Nabzı” programları incelemeye alınmıştır. İnceleme için amaçlı örnekleme

tekniğiyle 20.07.2016 ile 20/11/2016 tarihleri arasındaki programlar örnekleme dahil edilmiştir. Bu tarih aralığında, youtube üzerinden ulaşılan bölümlerin 78 adet olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu 78 bölüm inceleme birimi olarak seçilmiştir. Bölümler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Böylece, program içeriklerinde neler olduğu hangi konulara daha çok ağırlık verildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Programların içerik analiziyle araştırılan ana araştırma sorusu Ürdün medyasının, kadınların politik olarak güçlenmesindeki rolünü ortaya koymaktır. Ana araştırma sorusuna bağlı olarak, özel ve devlet medyasının kadınların politik güçlenmesindeki rolü araştırılacaktır. Ayrıca her iki kanalda da yayınlanan TV tartışma programlarından kadınların nasıl ve ne oranda temsil edildikleri? kendileriyle ilgili konularda görüşlerine baş vurulup vurulmadığı? kadınların siyasi katılımlarıyla ilgili düşünceleri de araştırma sonucunda ulaşılmak istenen bulgular arasındadır. Medya profesyonellerinin tutumları da kamuyu şekillendirdiği için program moderatörlerinin cinsiyetleri, konuya bakış açıları ve çağırdıkları konuklar da araştırmada inceleme konuları olarak belirlenmiştir.

Önceki çalışmalar incelendiğinde, medyanın kadınların politik olarak güçlenmesindeki rolü incelenmesiyle ilgili araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar çoğunlukla, kadınların dizilerde, filmlerde ve reklamlardaki temsilleri üzerine yapılmıştır. Bu tez çalışmasında ise, Ürdün medyası'nı siyasette kadınların güçlenmesindeki rolü araştırılmaktadır. Çalışmanın ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmekle birlikte, Ürdün Medyası'nı kadınların siyasetteki rolü ile ilgili program üretmeye teşvik edeceğine düşünülmektedir.

I. BÖLÜM

TELEVİZYONA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

1.1. Televizyon Kavramına Getirilen Yaklaşımlar

Kitle iletişim terimi, ilk olarak 1940'lı yılların başında Harold D. Lasswell tarafından siyasi iktidar ve propaganda araştırmalarında kullanılmıştır. Bu terimin kullanılmasının amacı, toplumun örgütlenmesini düzenleyen modern koşulları tanımlamak ve politik karar alma sürecinde, bürokrasilerle iletişim teknolojilerinin rolünü vurgulamak ve sosyal olayların analizinde iletişimin önemini ortaya koymaktır (Mutlu, 1994, s. 171).

1940'lı yıllarda Harold Laswell, İkinci Dünya Savaşı sırasında propaganda çalışmalarına ilişkin gözlemlerini teorik hale getirerek ilk iletişim modelini önermiştir. Bu teorisinde Laswell, kitle iletişim araçlarının halka bilgi, fikir hatta propaganda enjekte edebileceğini varsaymıştır. *Hipodermik iğne veya sihirli mermiye* benzetilen süreç, bu adlarla anılan modelin ortaya çıkmasını sağlamıştır. İlerleyen yıllarda yapılmış araştırmalarla, kitleleri pasif, eleştirel düşünceden uzak ve kopuk bir yığın olarak algılaması sebebiyle eleştiri almıştır. Müteakip çalışmalar kişilerarası ilişkilerin bireylerin karar alma süreçleri üzerindeki etkisinin daha büyük bir işleve sahip olduğunu göstermesi yeni bir yaklaşımın geliştirilmesini sağlamıştır. Yeni bir yaklaşım olan “İki Aşamalı Akış Modeli” geliştirilmesi ile beraber izleyici kitlesinin, kopuk, habersiz ve pasif bir yığın gibi algılanmasına son vereceği düşünülmüştür. İki aşamalı akış modeli, bireylerin fikirlerini ve tutumlarını oluşturma sürecinde kanaat önderi olarak gruplandırılan ve ikna edilmesi zor olan etkin bir grubun iknadaki rolünü ortaya koymaktadır. Bu anlayışa göre, bireylerin fikir ve tutumlarını etkilemede kanaat önderi, kitle iletişim araçlarına oranla daha etkili olarak görülmüştür. Böylelikle kitle iletişim araçlarından çıkan iletiler, kanaat önderlerinden geçerek halka aktarılmaktadır (Erdoğan H. A., 2009, s. 10-11).

İletişim çalışmaları başlangıçta, etki-tepki modellerinde olduğu gibi kitle iletişim araçlarının toplum üzerinde sınırsız bir güce sahip olduğu inancıyla yol çıkmıştır. Sonraki yıllarda ise izleyicinin aktif olduğu ve sorumluluğun araçlardan izleyiciye taşındığı, liberal yaklaşımlar ağırlık kazanmıştır. Bu tür çalışmalarda, izleyicinin pasif bir konum yerine daha çok aktif bir konumda olduğu söylenmiştir. Bu nedenle, iletişim çalışmalarında yürütülen araştırmalar araçlara odaklanmak yerine izleyicileri merkeze almıştır.

1950'lerde ve 60'larda yapılan çalışmalarda ise, izleyicinin izleme kararını bilinçli bir şekilde veren, irade sahibi kişiler olduğu varsayımından yola çıkılmıştır. Bu doğrultuda geliştirilen önemli yaklaşımlardan biri de “Kullanımlar ve Doyumlar” yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda, izleyicinin iletişim araçlarını nasıl ve hangi gereksinimler doğrultusunda kullandığını sorgulanmıştır (Güngör, 2011, s. 105-107).

1959'da Elihu Katz tarafından ortaya atılan kuram, temel olarak izleyicinin ihtiyaçlarını doyurma ve medya seçimi arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Katz, *medyanın insanlara ne yaptığı değil, insanların medyaya ne yaptıkları?* sorusunu ortaya atmıştır. Katz'a göre, izleyiciler, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak, gündelik yaşamın yarattığı sıkıntılardan kaçmak ve boş zamanını dünyayı izleyerek değerlendirmek için televizyon izlemektedir. İzleyicilerin, televizyonun izlemelerinin sebeplerinden bir diğeri ise, diğer kişilerle iletişim kurma ihtiyacıdır. Televizyon, tek başına yaşayanlar ve evde daha fazla vakit geçirenlere arkadaşlık etmektedir. Kişisel kimlik adı verilen diğer süreçte ise izleyiciler kişisel olarak atıfta bulunmakta, yani kendi yaşamları ile televizyondaki yaşam arasında doğrudan karşılaştırma yapmaktadır (Fiske'den Akt. İlhan ve Ulusoy, 2011, s. 1132-1133)

George Gerbner ve arkadaşları, 1967 yılında Pennsylvania Üniversitesi'nde şiddetin sebepleri ve önlenmesi konusunda kurulan Ulusal Komisyon için bir araştırma projesi başlatmışlardır. Gerbner'in bu projesine “Kültürel Göstergeler” ismi verilmiştir. Kültürel Göstergeler projesi kapsamında Gerbner, Ekme Kuramı'nı kurmuştur. Gerbner'in inşa ettiği "Kültürel Göstergeler ve Ekme" kuramı, kitle iletişim araçları, özellikle de televizyonun inançları ve düşünceleri uzun dönemde nasıl etkilediğini ile ilgilidir. Bu yaklaşım temelinde Gerbner, televizyonun düşünceleri etkileme ve bireyler üzerinde davranış oluşturma konusunda büyük bir güce sahip olduğunu savunmaktadır

(Özkan, 2017, s. 130). Gerbner, televizyonda yaratılan dünyayı ve bu dünyadaki şiddetin miktarını belirlemeye amaçlamıştır. Televizyon izlemenin izleyicilerin gündelik yaşamındaki düşüncelerini etkileyip etkilemediğini tespit etmeye çalışmış ve eğer bir etkilenme varsa televizyonun bu etkiyi nasıl yaptığını araştırmıştır (Sarışın, 2016, s. 1).

Kültürel Ekme teorisi, televizyon programlarındaki şiddetin, sosyal öğrenme teorisi ve diğer psikolojik yaklaşımların aksine, izleyicilerin davranışlarında şiddete ve saldırgan davranışa neden olma konusunda bir açıklama getirmemekte ve hatta böyle bir bağlantının sorunlu olduğuna işaret etmektedir. Gerbner ve meslektaşları televizyon şiddetine maruz kalmanın davranış açısından değil, sosyal gerçeklik algısı, sosyal çevre hakkındaki tutum ve algılar üzerindeki etkisi açısından bir değişiklik ortaya çıkardığını söylemektedir. Buna ilaveten, bu etkinin davranış psikologlarının aksine doğrudan ve kısa vadeli değil, dolaylı, birikerek ve uzun vadeli bir etki olduğunu iddia etmişlerdir (Taylan, 2011, s. 357).

1942'de Paul Lazarsfeld, "İdari araştırmalar ve eleştirel araştırmalar" arasına bir ayırım getirmiştir. Lazarsfeld, şirketler ve devlet kurumları için yapılan deneysel araştırmaları idari araştırmalara entegre ederken, eleştirel araştırmaları da Frankfurt Okulu ile ilişkilendirmiştir (Varol, 2011, s. 118). Eleştirel araştırmalar, medyayı sosyal yaşam içinde daha geniş bir bağlamda ele almakta ve medyanın yapısını, hedeflerini, değerlerini, mesajlarını ve etkilerini sorgulamaktadır. Ayrıca, eleştirel araştırmalar medyayı değerlendirirken eleştirel bakış açıları geliştirmiştir. Klasik Frankfurt Okulu bakış açısından bakıldığında, ticari televizyon, Horkheimer, Adorno ve arkadaşlarının adlandırması ile bir "kültür endüstrisi"nin bir biçimi olarak adlandırılmıştır (Varol, 2011, s. 118). Nazi Almanyası'ndan ABD'ye taşınan Frankfurt Okulu, Hollywood film endüstrisi kurarak popüler müzik, radyo, televizyon ve diğer kitle kültürü biçimlerinin yükselişi sağlamıştır. ABD'deki medya üretimi genellikle büyük şirketler tarafından kontrol edilen bir ticari eğlence şekline dönüşmüştür. Bu nedenle, Frankfurt Okulu, kültürün kapitalist üretim ilişkileri içinde üretilmesine ve pazarlanmasına dikkati çekmek için "kültür endüstrileri" terimini kullanmıştır. 1930'larda Frankfurt Okulu, kitle kültürü ve iletişimin sosyal ve ideolojik etkilerine ilişkin izleyici alımlama çalışmalarını, medyanın politik ekonomisine yönelik eleştirileri ve metin analizleri ile birleştirerek kültürel ve iletişim çalışmalarına eleştirel ve disiplinlerarası bir yaklaşım

getirmiştir. "Kültür endüstrisi" terimi, seri üretilen kültürün üretim sürecine ve sistemi yöneten ticari zorunluluklara atıfta bulunmak için kullanmıştır (Varol, 2011, s.118-119).

Eleştirel düşünürler, kitlesel olarak aktarılan bütün kültür ürünlerini endüstriyel üretim bağlamında analiz etmiştir. Frankfurt Okulu, televizyon ve medya çalışmalarına üretim ve politik ekonomi, metin analizi ve izleyici -alımlama araştırmaları boyutlarını birleştiren bir model sunmuştur. Frankfurt Okulu tüm bu boyutları ve aralarındaki ilişkiyi ele almıştır (Varol, 2011, s. 120).

Eleştirel bakış açısına sahip olan Frankfurt okulunun üyeleri, üretim ve piyasa şartlarının değişmesi nedeniyle ekonomik determinizme odaklanmak yerine kültürel eleştiriyi tercih etmişler, ilgi üreticiden tüketiciye kaymıştır. Okul üyeleri, kültürel endüstri kavramını kullanarak, kültür varlıklarının endüstriyel üretimini, kültürün bir meta olarak üretildiği hareket olarak incelemektedirler. Dolayısıyla standartlaşmış, yerleşmiş kültür endüstrisi ürünleri kendi eleştirel gücünü ortadan kaldırmaktadır. Kültür endüstrisi ürünlerinin ideolojik işlevi ise, mevcut sistemin meşruiyetini sağlamak, diğer bir deyişle mevcut sistemi daha iyi hale getirmiş gibi göstermek ve sosyal bir memnuniyet oluşturup üretim araçlarına sahip kapitalistlerin çıkarlarını devam ettirmektir. Frankfurt Okulu, sosyal dönüşümün sağlanabilmesi için entelektüellere sorumluluk yüklemenin yanı sıra, medyanın da seçkin sanat ürünlerine yer vermesinin önemini vurgulamıştır (Alp, 2017, s. 20)

1970'lerde, medyanın gündem belirleme çalışmaları üzerinde yapılan çalışmalar devam etmiştir. 1972'de Maxwell McCombs ve Donald Shaw, kitle iletişim araçlarının bireylerin gündemini belirleme işlevini, Gündem Belirleme Modeli ile açıklamış ve kitle iletişim araçlarının bireylere ne düşünceleri gerektiğini değil de ne hakkında düşünceleri gerektiğini söylediklerini belirtmişlerdir (Erdoğan H. A., 2009, s. 10-11).

Medya gündemini belirlemeye yönelik araştırmalarda, medya kuruluşları tarafından kitle iletişim araçlarındaki haberlerin nasıl seçildiği, nasıl üretildikleri ve kitle iletişim araçlarının içeriğinde nasıl vurgulandığı incelenmiştir.

Medya gündeminin nasıl oluştuğunu anlamak için, kitle iletişim araçlarının kurumlar olarak nasıl çalıştığını ve çevreye nasıl dahil olduğunun bilinmesi gereklidir. Kitle iletişim araçları ayrıca diğer tüm kamu hizmetleri veya kurumları gibi sosyal bir

ortamda yer almaktadır. Ayrıca bu çevre ile sürekli etkileşim halindedir ve işlevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmek için de kurum içi görev departmanı kurmuş ve profesyonel etik kodlar oluşturmuştur (Atabek, 1998, s. 22).

Gündem belirleme en geniş anlamda "gündem belirleme süreci" olarak adlandırılan ve üç farklı gündemle ilgilidir. Bunlar medya gündemi, kamu gündemi ve politika gündemidir. Takipçiler Rogers ve Dearing, üç gündem arasındaki ilişkiyi bir şema ile ortaya koyarak bu gündemlerin nasıl bir etki altında oluştuğunu ortaya çıkarmışlardır (Atabek, 1998, s. 164). Gündem belirleme araştırmalarında televizyon ve gazete egemen enformasyon kanalları olduğu için en sık kullanılan araçlardır.

İlk gündem belirleme incelemelerinde gazete ile televizyonun rolü ve etkisi birlikte sonraki incelemelerde ayrı ayrı ele alınmıştır. Kitle iletişim araçlarının gerçekler hakkındaki imajlarımızı uzun vadeli olarak şekillendiren araçlar olduğu yönündeki tanımlama önemlidir. Örneğin, kitle iletişim araçlarındaki metinler üzerinde içerik analiziyle, soyutlanmış başlıklar, ikna edici sunumlar ve saldırıyla ilgili faaliyetlerden "biçimin" incelenmesine doğru bir eğilim ortaya çıkmıştır. McCombs ve Shaw'a göre (1973), gündem belirleme kuramı, kitle iletişim araçlarının dünyayı bizim için inşa etme yeteneğine sahip olduklarını varsayarak, kitle iletişim araçlarının belirli bir düşüncenin alacağı yönü belirleyerek kamuoyu için gündem oluşturmaları anlamına gelmektedir (Alemdar ve Erdoğan, 2005, s. 181,199).

Medyanın demokratik sisteminin göstergesi ve güvencesi olabilmesinin temel şartı ise özgür olmasıdır. Bu bağlamda demokratik sistemlerde dördüncü güç olarak kabul edilen özgür medyanın sorumluluk ve işlevlerinin yerine getirilmesi, demokrasinin de tüm kurum ve kurallarıyla işlemesine olumlu katkı sağlayacaktır. Demokratik bir toplumda halkın temel bilgi kaynaklarından biri medyadır. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde meydana gelen olaylar ve gerçekler hakkında halka haber ve bilgi sağlayan medya, bu olaylara verilen tepkiler üzerinde bir etkiye sahiptir. Halkın olayları ve gerçekleri doğrudan gözlemlemesi çoğu zaman mümkün olmadığı için, halk yerine de bunları gözlemleyen medya, bu olayları ve gerçekleri halka sunmaktadır (Işık, 2005, s. 115-116).

Kitle iletişim araçları özellikle demokratik toplumlarda, modern toplumsal anlayışın bir koşulu olarak bireyciliğin, sosyal gelişmenin, düşünce ve davranış özgürlüğünün

yanında yer alması beklenmektedir. Çoğulculuk ve çeşitlilik gibi sosyal kavramların kökeninde liberalizm ve politik çoğulculuk bulunmasına rağmen, kitle iletişim araçlarının çeşitliliği ise daha çok “kamu yararı” ve “sosyal sorumluluk” kavramlarında aranmalıdır. Kamu yararı genellikle siyasi çoğulculuğu ilgilendiren bir kavramdır. Kitle iletişim araçları birçok kamu yararı sağladığı sürece, siyasi çoğulculuğa katkıda bulunacaktır (Erdoğan, 2009, s.15).

Demokratik toplumlarda halkın kararları ve eylemleri ile iktidar seçkinleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu varsayılmaktadır. Politika gündem üzerine çalışan bilim insanları, kamuoyu için önemli olan gündem maddelerinin politikacılar için de önemli olup olmadığını anlamaya çalışmaktadırlar. Atabek’e göre (2012, s. 167), bu alandaki araştırmalar; hükümet organları, seçilmiş kişiler (devlet başkanı, belediye başkanı gibi) veya yasa yapıcı organlar (kongre, senato, meclis gibi) tarafından ele alınan başlıca sorunları ile bu sorunların kitle iletişim araçları içeriğiyle veya süreçleriyle bağlantılarını incelemektedir.

Radyo ve televizyon yayınları atmosferdeki dalgalar kullanıldığı için ilk gününden itibaren, insalığın ortak varlığı, ortak kaynaklar olarak değerlendirilmiştir. Yayın kuruluşu tarafından atmosferdeki dalgaların kullanılmasının, aslında halkın ortak bir alanının kullanılması anlamına geldiği kabul edilmektedir. Bir kamu yararı yayınında, sosyal ahlaka uygunluk, doğruluk, tarafsızlık ve anlaşılabilirlik gibi sosyal sorumluluk ilkeler uygulanmalıdır. Ancak, daha fazla kamu yararı sağlanmak istenildiği durumlarda kuruluşların hangisinin nasıl ve ne şekilde belirleneceği halen tartışılmaktadır (Işık, 2007, s. 62).

Televizyon kitle iletişim araçlarının icadında tek bir olay veya bir dizi olay değildir. Televizyonun icadı elektrik, telgraf, sinema ve radyo icatlarıyla yakından ilişkilidir. Diğer tüm buluşlar televizyonun icadına giden yolun adımlarıdır. Televizyon, sosyal yapı üzerinde de etkili olmuştur. Televizyon ile kültürel yapıdaki gelişme ve değişim toplumun alışkanlıklarını değiştirmiştir. İnsanlar farklı kültürlerle ve yaşam tarzlarıyla tanışmıştır. Bu gelişmelerle birlikte dünya adeta küresel bir köy haline gelmiştir ve insanlar köylerdeki komşuları gibi birbirlerine yaklaşmıştır. Televizyonun yaşam biçimindeki etkisi toplumsal tepkilere neden olmuştur. Toplumun ahlâkını bozduğu gerekçesiyle televizyona karşı çıkan insanlar olmuştur. Ancak bu düşünceler

televizyonun gelişmesinin önüne geçememiştir. Kültür ve değerler televizyondan etkilenmektedir.

Televizyon zihindeki görüntüleri reklam bombardımanına tutmakta yeni görüntülerle bir kültürden diğerine geçişini kolaylaştırabilmektedir. Televizyon, halkın liderleri seçilmesinde dahi etkili olabilmektedir. Televizyonun bu gücü kitle iletişim politikalarını da etkisi altına almıştır. Ulusların kat ettikleri mesafeleri kitle iletişim politikaları ve bu politikalar üzerinde yapılan araştırmalara yansması bu noktada kaçınılmazdır (Erdoğan, 2009, s. 23-31).

Halk küresel, ulusal ve yerel ilişkiler hakkında medyadan bilgi alırlar. Bu gerçek, kitle iletişim araçlarına kamuoyunu etkilemeyi, siyasi gündemi tanımlamayı, hükümet ve halk arasında bir bağlantı sağlamayı, bir hükümet kontrol otoritesi olarak çalışmayı ve sosyalleşmeyi etkilemesi gibi önemli işlevleri vardır. Kitle iletişim araçları sadece dış kuruluşlar tarafından yürütülen kamuoyu araştırmaları sonuçlarını rapor etmekle kalmamakta, aynı zamanda belirgin şekilde artan kendi anketlerini haber kapsamlarına dahil etmektedir. Daha da önemlisi gazeteler ve televizyonlar kamuoyunu şekillendirmeye yardımcı olmaktadır.

Metin Işık'a göre (2005, s. 116), medyanın temel işlevlerinden biri topluma haber ve bilgi sağlamaktır. Medyanın ayrıca denetim ve eleştiri, eğitim ve eğlendirme ile kamuoyu oluşumuna katkı sağlamasının yanı sıra, bireyleri toplumun bir parçası haline getiren toplumsallaştırma, bireylerin toplumsal amaçlar doğrultusunda çalışmasına yönelik olarak teşvik etme, tartışma ortamı yaratma gibi işlevleri de bulunmaktadır.

Lasswell, ise kitle iletişiminin işlevleri şöyle sıralamaktadırlar (Lasswell'den Akt. Aririguzoh, 2005, s. 164):

- 1) Çevrenin denetimi: Medyanın önemli bir işlevi de, dünyadaki tüm olayların gözetlenmesini sürdürmek ve topluma bilgi sağlamaktır. Medya haber verme sorumluluğunu üstlenmekte ve topluma hizmet eden çeşitli konuları kapsamaktadır. Medya, kriz zamanlarında yapılması gerekenler hakkında talimatlar vererek sosyal düzenin korunmasına yardımcı olmakta ve kitleler arasındaki karışıklığı azaltmaktadır.

- 2) Toplumun parçaları arasında ortak ilişkiyi kurmak: Bu işlev, medyanın belirli haberleri seçmesinin ve yorumlamasının toplumun nasıl anladığı ve ona nasıl tepki vermesi ile ilgili olduğunu gösterir. İnsanların siyasi meselelere, olaylara, kamu politikalarına vb. karşı tutumları, medyanın konuyu nasıl ele aldığına ve sunduğuna bağlı olarak bir ölçüde etkilenmektedir.
- 3) Kültürel aktarım: Medyanın diğer bir görevi de, bir toplumda var olan çeşitli normları, kuralları ve değerlerini bir nesilden diğerine öğretmek ve aktarmaktır. Genel olarak televizyon programları, yayınlarıyla toplumu yansıtmakta ve toplumun kültürel mirasının anlaşılmasını desteklemektedir. Örneğin, çocuk programlarından çocukların izleyerek öğrenebilecekleri iyi davranışları ve ahlaki standartları göstermesi beklenmektedir.
- 4) Eğlence: Kitle iletişim araçlarının bu popüler işlevi, medyanın insanları rahatlatmaya yardımcı olma ve gündelik hayatın stresinden kaçınma yolları yaratma yeteneğini ifade etmektedir. Kitle iletişim araçlarının eğlence işlevi hem olumlu hem de olumsuz etkilere sahiptir. Düşük içerik kalitesi yönüyle genellikle eleştirilir, ancak insanların yeni olaylar yaşamalarına yardımcı olmak, duyguları canlandırmak ve boş zamanlarını geçirmelerine yardımcı olmak gibi diğer faydaları bu fonksiyonun ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

McQuail, yukarıda geçen kitle iletişim işlevleri hakkındaki tüm görüşleri toplayarak, “harekete geçirme görevi” işlevi de eklemiştir. Harekete geçirme işlevinden, siyasi olaylar, savaş, ekonomik kalkınma, iş ve bazen din alanında sosyal amaçlar için kampanya oluşturmak şeklinde bahsedilmektedir (Alemdar ve Erdoğan, 2005, s. 111).

Balcı ve Bor’a göre (2015, s. 47), vatandaşların herhangi bir siyasi parti veya adaya oy verme ile ilgili kararını netleştirmesinde ve siyasal bilgilenmesinde farklı faktörler bulunmaktadır. Bunlar arasında, bugün vurgulanan faktör gruplarından biri, medya ve özellikle de televizyondur. Hem görme hem de işitme duyusuna seslenen televizyon sayesinde, seyirci ve politikacılar arasındaki mesafe kaldırılmış ve politikacılar vatandaşın kontrolüne yakın hale gelmiştir. Seçim kampanyalarında televizyonun kullanılmasıyla siyasetin kişiselleştirilmesi eğilimlerinin artmış ve sorunların yerini imajların almıştır.

Kitle iletişimi alanındaki çalışmaların çoğu, etki konusuna odaklanmıştır. Medyanın etkisi üzerinde yapılan araştırmaları tarihsel olarak üç dönemde incelenmiştir. İlk dönemde, kitle iletişim araçlarının güçlü etkileri, ikinci dönemde sınırlı etkileri ve üçüncü dönemde tekrar güçlü etkileri üzerine çalışmalar yoğunlaşmıştır. Üçüncü dönemin en belirgin modellerden birisi de “gündem belirleme modeli” dir. Gündem belirleme modeli medyanın bilgilendirme boyutlarını dikkate almış ve öğrenmeye daha fazla ilgi duymuştur (Kılıç, 2015, s. 1). Bu yaklaşımın temeli, kitle iletişim araçlarının haberleri sunuş biçimiyle izleyicinin üzerinde düşündüğü ve tartıştığı konuları belirlediği fikrine dayanmaktadır (Yaylagül, 2006, s. 80).

Bu çalışmada, gündem belirleme kuramı bağlamında Ürdün medyasının kadınların siyasal olarak güçlendirmesindeki rolü incelemekte ve 2016 seçim döneminde Ürdün medyasının kadınların siyasi hayata katılımı ile ilgili konulara ne kadar önem verdiği ve ne kadar odaklandığı tespit edilmektedir. Gündem belirleme yaklaşımı, medyanın etkisini inceleyen bir yaklaşımdır. Gündem belirleme araştırmaları, izleyici ilgilisiyle siyasi meselelerin önceliklerini belirlemek için, medya ile izleyici arasındaki karşılıklı ilişkiyi incelemekle ilgilenmektedir. Medya, bazı konuları sürekli tekrarlayarak ve bunları tartışmak için çok zaman ayırarak izleyicinin gündemini oluşturmaktadır. Örneğin, 2016 seçimleri döneminde Ürdün medyasında ağırlıklı olarak seçim konusu tartışan programlara öncelik verilmiştir. Seçim konusu öncelik veren programlarda kadınların siyasete katılımı ile ilgili söylemler ve tartışılan konular sürekli yer aldıkça bu konu halkın gündemine de girdiği düşünülmektedir. Medyanın büyük önem verdiği ve sık sık sunduğu konuların, izleyicinin gündemini ve önceliklerini oluşturacak konulardır.

Maxwell McCombs ve Donald L. Shaw, 1968 başkanlık seçimlerinde, gündem belirleme yaklaşımını ampirik olarak test etmek için çalışmışlardır. Gündem belirleme yaklaşımının kararsız seçmenlerin kararlarını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Medya tarafından önemli görülen olaylar seçmenler için önemli olaylar haline gelmeye başladığını bulmuşlardır. Buna göre medya oluşturduğu gündemiyle izleyicinin bilişsel dünyalarını şekillendirmiştir (Yaylagül, 2006, s. 81-82).

Alawaimer’e göre (2013, s. 5), medyanın kamuoyu üzerinde “bilişsel etki”, “duygusal etki”, “davranışsal etki” olmak üzere üç tür etkisi bulunmaktadır. Bilişsel etkiyle,

kişilerin siyasi konular hakkında, medya yoluyla bilişsel ve kültürel farkındalıklarını arttırıldığı düşünülmektedir. Duygusal etkide, medyaya fazla maruz kalan bireyler sadakat ya da yabancılaşma yaşamaktadır. Kişiler, siyasi katılıma karşı bir ilgisizlik ya da bunun tersine siyasi sisteme karşı olumlu bir duygu geliştirerek fikirlerini destekleyen bilgilere yönelmektedirler. Davranışsal etki ise, medyaya sürekli maruz kalma ve çeşitli siyasi faaliyetlere katılım (seçim, adaylık veya siyasi görüş bildirme gibi) arasındaki ilişkinin incelenmesine dayanmaktadır. Halkın politik içerikli medya mesajlarına sürekli olarak maruz kalması onların politik kararlarını ve davranışlarını şekillendirme konusunda büyük etkisi vardır (Alawaimer, 2013, s. 59).

Özetle, medya toplumda demokrasinin ilerlemesini ve oluşumu, politik gelişimi destekleyen konuları gündemine alarak kamuoyunu yönlendirme gücüne sahiptir. Medyanın, vatandaşları sadece politik olarak eğitmesi değil, aynı zamanda doğru seçimde bulunmaya da yardım etmesi de gereklidir.

1.2. Televizyon ve Siyaset İlişkisi

Televizyon, politik farkındalığı teşvik etmede ve bireylere sunulan siyasi katılımın değerini, sunulan çeşitli programlar aracılığıyla ileten bilgi, fikir ve politik yönelimlerle artırmada önemli rol oynayan bir araçtır. Kitle iletişim araçlarının siyasal iletişim amacıyla etkin bir şekilde kullanılması ve bu kullanımın kitleler üzerinde bıraktığı güçlü etki, medya ve politika arasındaki ilişkiyi ortaya çıkartmıştır. Medyanın, tutumları biçimlendirme ve zihniyet kalıpları yaratma üzerindeki etkisi, hem ülkedeki insanların siyasete olan ilgilerinin dengesizliği hem de politik bilinç eksikliği nedeniyle her zaman büyük sorun olmuştur (Yurdigül, 2013, s. 40). Öte yandan medya, halkı herhangi bir yöne yönlendirme özelliğine sahiptir. Kamuoyunu ana haber bültenleri, tartışma programları, canlı yayınlar, dergi programları veya dizilerinde kullanılan veya kullanılmayan çeşitli görsel-işitsel mesajlar / semboller aracılığıyla yönlendirilebilir. Bu anlamda; bazı bulguları atlamak, hiç yokmuş gibi davranmak, aşırı vurgu yapmak, geçmişte var olan içeriği yeni bir içerik gibi sunmak, farklı bir olayın görüntülerini kullanmak, siyasi kişilere karşı aşağılayıcı, küçük düşürücü görüntüler ve mesajlardan faydalanmak, karışıklık yaratmak, kurumlar veya kurumlarla ilgili kötü imajlar oluşturmak, medyanın en yaygın yöntemlerindendir (Yurdigül, 2013, s. 40-41).

Avrupa'da ulus-devletin ortaya çıkışı ve Avrupa ülkeleri arasındaki siyasi anlaşmazlıkların olması, mevcut siyasi rejimleri kendi yönelimlerini destekleyen kamuoyu oluşturmaya teşvik etmiştir. Bu siyasi rejimler, kamuoyu oluşturma sürecinde medyadan daha güçlü, daha etkili ve daha hızlı yayılan bir ortam bulamamıştır. Yirminci yüzyılın başında, büyük güçler diğer ülkeleri ve halkları medya aracılığıyla kontrol etmeye çalışmışlardır. İkinci Dünya Savaşı sırasında savaşan ülkeler yine halkları etkileme ve manipüle etmesi için medyayı kullanmıştır (Alawaimer, 2013, s. 57-58).

Kitle iletişim araçları modernite ile doğmuştur. Kurulan sistem üzerinde etkili pay sahibi olmak isteyen siyasi güçler, medyada halkın rızasını düzenleme çabalarında aktif rol oynamıştır. Dolayısıyla medya bilinç endüstrisinin bir parçasıdır. Onu ellerinde tutanlar, halkın rızasını oluşturma ve meşruiyeti belirleme aracı olarak kullanılmaktadırlar. Öte yandan, Gramsci'nin hegemonya kavramı hatırlanacak olunursa, siyasal ve kültürel uygulamalar üzerinde yürütülen mücadelede alt sınıflar, çevredekiler, yönetilenler seslerini duyurmak ve taleplerini kamusal alanda yaymak için medyadan faydalanmaktadır (Bostancı, 1998, s. 167).

Medya politikacılar için, kitleleri etkilemek, görüşlerini, fikirlerini ve programlarını benimseyen bir kamuoyu oluşturmak için ana stratejik aracı olarak kabul etmektedir. Başarılı bir politikacı, medya ile başa çıkmakta daha iyi olan ve politik konuşmasını medyada büyük profesyonellik ile nasıl geçireceğini bilen kişidir. Medya ve politika arasındaki ilişki, modern demokrasilerin gelişmesiyle ilişkin durumları anlamada önemli bir unsurdur. Medya yöneticileri ve yönetilenleri etkilemektedir. Medya demokratiğin geleneksel yasalarını değiştirir. Politikacının itibarı, büyük ölçüde medya aracılığıyla kendisi için yarattığı imaj tarafından belirlenmektedir.

Medya ve politika arasındaki ilişki “yaşamla ilişki” olarak tanımlanmaktadır. Medya siyaseti haber kaynağı olarak görürken; siyasetçiler ise kendi düşüncelerini ve tutumlarını halka ulaşmasını istemektedir. Bu bakımdan her ikisinin de gereksinimleri genel olarak uyum içindedir. Bu ilişki, birbiri arasında karşılıklı bir döngü yaratmaktadır (Akdağ, 2014, s. 2). Ancak kuşatıcı çevreyi oluşturan medyadan çok politikadır. Onun için söylenebilir ki, ne tür bir siyasi rejim varsa, medya da öyle gelişmektedir. Hiçbir medya sistemi asla politik rejimden bağımsız olmamaktadır

(Arabacı, 2004, s. 109). Klasik liberal düşünce, medyanın demokratik rolünün devleti izleyen bir halk gözü gibi davranmak olduğunu öne sürmektedir. Bu gözlemci rolünün medyanın diğer tüm işlevlerinden öneme sahip olduğu ve medyanın örgütlenme şeklini belirlediği söylenmektedir. Medyanın hükümetten tam bağımsızlığının ancak serbest piyasa kuralları çerçevesinde sağlanabileceği iddia edilmektedir. Medya kamu düzenlemelerine maruz kaldığı anda, artık bir izleyici olmayacak ve daha da kötüsü, devletin hizmetinde hırslı bir köpeğe dönüşebilecektir (İrvan, 2002, s. 186). Bu görüş Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yeni bir fikir birliğinin temeli haline gelmektedir. Örneğin, muhafazakâr görüşlere sempati duyan iki Amerikan siyaset bilimcisi olan David Kelley ve Roger Donway, medyanın gözlemci işlevini tahrip edecek herhangi bir medya reformunun kabul edilemez olacağını savunmaktadırlar. Ve bu kaçınılmazdır. Lisansa bağlanmış, ayrıcalıklı veya düzenlenmiş bir basın, iktidardakilerin çıkarlarını etkileyen konularla ilgilendiğinde siyasi baskılara maruz kalacaktır (Kelley ve Donway'dan Akt. İrvan, 2002: 186-187).

Bazı demokratik ilkelerin Amerikan medya sistemine hayat verdiği varsayılmaktadır. Bu ilkelerden bazıları medya ve hükümet arasındaki ilişkilerle ilgilidir. Örneğin, tüm vatandaşlar adına hareket eden medyanın, yöneticilerin gücünün kötüye kullanılmasına karşı önlemler alması gerekmektedir. Diğer bazı ilkeler medya ile çeşitli fikir kaynakları arasındaki ilişkilerle ilgilidir. Örneğin, medya karşıt görüşlerin birbirlerinin gücünü karşılayabileceği, meydan okuyabileceği ve test edebileceği sağlam, özgür ve açık fikirli bir fikir piyasası sağlamalıdır. Yine de bazı diğer ilkeler medyanın halkla ilişkilerini en geniş anlamıyla ifade etmektedir. Örneğin, medya halkın bilme, vatandaşlık meselelerinin etkili katılımını destekleme ve anlamlı siyasi tercihler için seçenekler sunma hakkına hizmet etmelidir (İrvan, 2002, s. 263).

Kitle iletişim araçları arasında televizyon, görsel imgeleri ile dolu olan anlatılarıyla hem çalışmaların hem de tartışmaların konusu olmaktadır. Televizyon aracılığıyla iletilen mesajlar insanların davranışlarını yönlendirmektedir. Kitleleri etkilemede görsel gücü kullanan televizyon, kitleleri sunduğu mesajlarla etkileme ve yönetme konusundaki ayrıcalıklı konumunu korumaktadır (Bolat, 2018, s. 1678). Televizyon hem resim hem de sesi bir arada sunduğu için güçlü kitle iletişim araçlarından biri olmaktadır. Demokratikleşme sürecinde televizyon önemli bir rol üstlenmektedir. Televizyon, rutin olarak izleyicilere bilgi sağlayan kitle iletişim kanalıdır. Televizyon, izleyicilere haber,

yorum ve eğlence yayınları yoluyla bilgi vermektedir. Her durumda, bu bilgi davranışa etki etme ve karar vermeyi etkilemektedir (Amah ve Aririguzoh, 2018, s. 2).

Siyasi iletişim alanında televizyonun etkisi üzerine farklı görüşler bulunmaktadır. Politikacıların televizyona çıkmakta zorlandıkları ve muhalif partilere televizyonda yeterince zaman verilmemesi konusundaki şikayetler, televizyonun önemli bir siyasi iletişim aracı olduğu görüşünü benimsemek için her zaman yeterli kanıt gibi görünmektedir (Balcı ve Bor, 2015, s. 50). Televizyonun 20. yüzyılın başlarında yayılması siyaset üzerindeki gücünü arttırmıştır. 20.yy'dan itibaren siyasal olaylar ekrana yansımaya başlamıştır. Televizyon, siyaseti yeniden düzenlemiş; seçmenlere verilen mesajların niteliğini, teslim şeklini, içeriğini ve etkisini değiştirmiştir (Koçak, 2014, s. 57). Partilerin halkın desteğini toplama ve sürdürme yetkisini kaybedebilse de, televizyon siyasi liderlere seçmenlerle doğrudan bağlantı kurarak seçmenlerin seferber edilme sürecini gerçekleştirdiğini ispatlamıştır. Bu şekilde modern liderler siyasal alana uyarlandı ve mesajlarının tarzını televizyon formatına uygun olacak şekilde yönlendirmeye başlamıştır (Fuga'dan Akt. Cili, 2015: 747). Siyasi bir liderin ilk hedefi, televizyon aracılığıyla imaj oluşturup satmaktır. Başka bir deyişle, televizyon potansiyel bir lider için en iyi müttefiktir. Televizyon, siyasi bir kişi orda olmasa bile çok sayıda vatandaş tarafından görülüp duyulabileceği alan yaratmaktadır (Cili, 2015, s. 747).

Kitle iletişim araçlarıyla ilgili birçok çalışma, kitle iletişim araçlarına maruz kalmanın, kişilerarası tartışmalardan ve siyasi meselelere olan ilgiden oy vermeye ve protesto etmeye kadar farklı siyasi katılım biçimleriyle pozitif bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Hem gazetelerin okunması hem de düzenli olarak televizyon haberlerinin izlenmesi, yerel toplantılar gibi kamuoyu ile ilgili forumlara katılım gibi faaliyetler olumlu olarak değerlendirilmektedir. Ülke içindeki medya özgürlüğü ile seçmen katılımı, dilekçelerin imzalanması veya gösterilere katılmak gibi siyasi katılımın çeşitli yönleri arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. İleri endüstriyel demokrasilerde kitle iletişim araçları, siyasi meseleler hakkında bilgi sağlama ve bilgiyi arttırmada önemli bir rol oynamaktadır. Siyasi bilgilere erişimin artmasının, siyasetçilerin vatandaşların ihtiyaçlarına cevap vermesinin yanı sıra siyaset bilgisini de arttırdığı gösterilmiştir (Scavo ve Snow, 2016, s. 9)

Şüphesiz ki, televizyonun siyasal arenada çok fazla talep görmesinin en önemli nedeni diğer kitle iletişim araçlara göre toplumda daha yaygın olmasıdır. Haftalık birdergi okuyucusu kendi okuduğu dergideki bir haberi, bir yorumu sokakta veya işyerinde başka insanlardan duyması, o konu üzerine insanlarla konuşması pek mümkün değildir, ama televizyonda yayınlanan bir siyasi haberin veya sıradan bir haberi hiç tanımadığı insanlardan duyabilmektedir. Televizyonun bir diğer avantajı ise; insanların kendi istekleri dışında iletişime geçebilmesidir. Örneğin, insanlar oturduğu restoranda veya kafede zaten açık olan televizyonları izleyebilmektedir. Sonuç olarak, televizyon dışındaki kitle iletişim araçları sınırlı bir etkiye sahip olabilecek iletişim araçlarıdır. Çünkü politik olarak, muhatap oldukları ya da olabilecek kitleler genel nüfus içinde televizyona göre daha az olma olasılığı yüksektir (Koçak, 2014, s. 61). Televizyonun olayları anında canlı yayınlar aracılığıyla yayınlaması, seçmenlere bu olaylara kısa sürede şahit oldukları hissi vermektedir. Dolayısıyla, politikacılar, televizyona diğer kitle iletişim araçlarından daha fazla ilgi göstermişlerdir (Bektaş'tan Akt. 2014, s. 61-62).

1.3. Medya'da Kadın ve Siyaset

Toplumun iki ana unsuru olan kadın ve erkek biyolojik özellikleri açısından farklıdır ve bu cinsiyet olarak adlandırılır. Cinsiyete göre uğraşı alanlarına baktığımızda, erkeklerin başarı, entelektüel uğraşı gibi değerlere daha fazla önem verdiği, kadınların ise sevgi, samimi ilişkiler ve aile gibi özelliklere daha fazla önem vermekte oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda, erkeklerin mesleki çıkarlarına daha fazla ağırlık verme eğiliminde oldukları ve meslek dışı olan faaliyetlerde erkeksi olanları tercih ettikleri düşünülmektedir. Örneğin, doğası gereği meslek seçiminde bir erkek çiçekçi olmak yerine kamyon şoförü olmayı tercih etmektedir. Meslek dışı olan faaliyetlerde dans etmek yerine futbol oynamayı tercih etmektedir. Erkeklerin mantalite ve fiziksel nitelikleri itibarıyla macera, makine ve bilimle daha çok ilgilendikleri, kadınların ise ev işleri, çocuk yetiştirme, sanat ve benzeri alanlarla ilgilendiği, duygusal yönlerinin ağır bastığı gözlenmektedir. Aşırı genelleme yapmamak kaydıyla erkeklerin çoğunlukla rekabetçi, saldırgan, konuşmasında ve duygularında katıyken, kadınlar daha insancıl, estetik açıdan duyarlı ve ahlaki normlara odaklanmaktadır (Bolat, 2018, s. 1680).

Kadınların yaşam pratiklerinde sürekli karşılaşmak zorunda kaldığı ayrımcılık, günümüz dünyasında devam eden eşitsizliklerin en yaygın biçimlerinden biridir. Toplum hayatındaki bu eşitsizliği dönüştürmeyi ve ayrımcılığa son vermeyi amaçlayan mücadelelerin uzun bir geçmişi bulunmaktadır. 19. yüzyılın sonlarında gerçekleşen kadınların insan hakları mücadelesi, 20. yüzyıl boyunca devam etmiştir. 1960'larda bu mücadele, kadınların özgürlükleri mücadelesi haline gelmiştir. 1990'larda ise, kimlik temelinde bir mücadele ön plana çıkmıştır ve kadınların, özellikle ırk olmak üzere farklı kimlik konumlarına bağlı olarak maruz kalmaları üzerindeki baskıyı vurgulamıştır (Çelenk, 2010, s. 229). Çelenk'e göre (2010, s. 230), kadınların medyadaki temsili tartışmasını başlatan feminist medya çalışmaları, kadınların medyadaki temsillerinin dönüşümü için müdahalelerde bulunmuştur. Kadınların medyadaki temsili 1970'lerde kadınların feminist çalışmaları aracılığıyla çarpıcı biçimde artmış ve kadınları ikincil bir konuma iten sosyal süreçlerin medyadaki kadınların temsil edilmesiyle etkileşime girerek kurulduğu belirtilmiştir.

1970'lerin başlarında Dominick ve Rauch'un Amerikan televizyon reklamları üzerine yaptıkları içerik analizine dayalı bir araştırmada, kadınların öncelikle ev hanımı olarak temsil edildiği ve bir meslek sahibi olarak temsil edildiği zaman da bu mesleklerin genellikle kadın meslekleri olarak tanınan (sekreter, hostes, manken, vb.) olduğunu tespit edilmiştir. Ayrıca, medya içerikleri üzerinde yapılan birçok başka araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. 1980'de Butler ve Paisley yapılan çalışmaların bir tür dökümünü çıkardıktan sonra, radyo, televizyon, günlük gazeteler, süreli yayınlar ve sinema alanında içerik analizlerine dayanarak, kadınların medyada temsil edilmesi konusunda bir cinsiyet temelli bir ölçek ürettirler ve kadın temsillerini beş grupta toplamışlardır. Birinci grup "aşağı it" tipi; aptal, suskun, seksi ya da inleyen-kurban kadındır. İkinci grup "yerinde tut" tipi; rolünü yerine getiren hayatında evi, yuvası hep temel yer alan, eş, anne, sekreter, hemşire kadındır. Üçüncü grup "iki yer ver" tipi; Geleneksel rolü ile mesleğini bir arada yürüten kadındır. Dördüncü grup erkeklere eşit kadınlar; bu tip 70'lerin televizyonunda çok nadir görülen ve kesinlikle bekar olarak çizilen bir kadın tipidir. Beşinci grup ise, belli kalıplara sokulmamış kadın ya da erkek; burada roller tersine çevrilmiş ya da alışılmışın dışında olabilmektedir. Herhangi bir sınıflandırmada olduğu gibi, yazarların kendilerinin kabul ettikleri ve tartışabilecek bazı

yollar vardır, ancak bu çalışmalar ve diğer benzer çalışmalar kadınların temsili ve eylem planlarının oluşturulması konusundaki tartışmanın temel taşları olmuştur.

Türkiye'de ise ilk çalışmalardan biri Ayşe Saktanber'in çalışmasıdır. Saktanber, kadınların temsili açısından Türk medyasında Batı medyasından çok farklı olmadığını tespit etmiştir. Mine Gencel Bek ve Mutlu Binark tarafından yapılan çalışmada ise, Türkiye'de kadınların medyada temsili açısından, üç farklı kadın kategorisi gösterilmiştir. Bunlar; anne ve eş olarak kadın; cinsel nesne olarak kadın; şiddet eyleminin nesnesi olarak kadındır (Tanrıöver, 2012, s. 157-158).

Ürdün medyasındaki kadınların durumuna gelince, Ürdün medyasındaki kadınların durumuyla ilgili yapılan araştırmaların zayıflığı nedeniyle farklı yönleriyle kadının medyada durumu açık değildir. Bununla birlikte, Ürdün, Filistin ve Suriye'de medya üzerinde yapılan bazı çalışmalarda, Arap medyasının kadınları, ev hanımı, anne, ve kalkınmanın aracı olan çalışan kadın olarak konumlandıkları görülmektedir. Arap medyası, kadınların iş, entelektüel, sanatsal ve kültürel alanlardaki yaratıcılığına ve yaşamın çeşitli yönlerine katkıda bulunma rollerine odaklanmak yerine, kadınların klişeleşmiş imajına ve geleneksel rollerine vurgu yapmaktadır. Diğer yandan, Ürdün Halk Gazetesi dışında kadınlar için özel sayfalara ayrılmış Ürdünlü başka bir gazete bulunmamaktadır. Ürdün Halk Gazetesi kadın işleriyle ilgili düzenli olarak haftada bir sayfa ayırmıştır. Ancak bu sayfa uzun soluklu olamamıştır. Al-Souk gazetesi, kadınlar ve işleriyle ilgili haftalık bir bölüm düzenleme girişiminde bulunmaya başlaması haricinde, Ürdün günlük basınında başka hiçbir girişimde bulunulmamıştır. Bu girişim de başarılı olamamıştır. Ürdün'deki kadın dergilerine gelince, bunlarında sonu günlük gazetelerdeki kadın sayfalarına benzemiştir (Aldumeri, 2002, s. 2-3).

Kadınlar, ülkenin siyasi veya ekonomik gündeminden izole edilmiştir. Bu bağlamda öncelikli olarak kadınların bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak kadınların yanı sıra erkeklerin de eğitilmesi, kadına karşı bakış açılarının değiştirilmesi açısından son derece önemlidir. Kadın sorunları, medyada çalışan kadınlar tarafından daha fazla gündeme getirilmeli ve kadınların meta olarak kullanılması durumu en kısa zamanda değiştirilmelidir (Büyükbaykal, 2012, s. 28).

Kadınların erkeklere göre konumundaki ilerlemeye rağmen, kalkınmanın yavaş olduğu iki alan, kadınların medyada ve politikada temsil edilmesidir. Cinsiyet perspektifinden

medya kapsamı için Global Medya İzleme Projesi'nden (GMMP)¹elde edilen veriler, kadınların şu anda dünya genelinde haber konularının %24'ünü oluşturduğunu göstermektedir. Medya gündeminde daha az önemli olan bilim ve sağlık haberlerinde (Gender Gap: Cinsiyet Açığı) daha dar olduğu tespit edilmiştir. Kadınlara yönelik, bilim ve sağlık ile ilgili haberler tüm haberlerin %35'ini, siyasi haberlerde ise yalnızca %16'sını oluşturmaktadır. Kadınlar toplam haber alanının sadece %8'ini kaplamaktadır. Cinsiyet açığı, siyaset ve hükümet hakkındaki haberlerde en fazladır. Aslında, kadınlar şimdi beş yıl öncesine göre siyaset haberlerinde %3 daha az görülmektedir (Macharia, 2015, s. 8).

Günümüzde kadınların siyasal katılımı hala erkeklerle eşit düzeyde bulunmamaktadır. Birçok toplumda, yasal düzenlemelere rağmen siyasetin uzun süredir erkeğe ait bir iş olduğu görüşü hakimdir. Siyasi karar alma sürecinde cinsiyet eşitsizliği geçmişte olduğu gibi devam etmekte ve kadınlar ikincil konuma itilmektedir. Kadın, bir aday olarak siyasette yer edinmeye cesaret edememektedir. Kadınların, kamusal alana erkeklerden daha az katılabilmesi; siyasete olan ilgi eksikliği, eğitim düzeyinin düşüklüğü, ekonomik zorluklar, yasalardaki ayrımcı hükümler, aile sorumlulukları, ayrımcı cinsel yargılar ve siyasi aktörlerle yeterince ilişki kuramamaktan kaynaklanmaktadır (Çağlar, 2011, s. 59).

Kamusal alanın bir parçası olan siyaset, erkeklerin alanı olarak biçimlenmiş, oluşmuş ve halen devam etmektedir. Siyasi ağlarda, erkek ilişki ağları baskındır. Siyasi partiler aday seçimi ile birlikte bu ağı etkilemekte; eril parlamenter egemenlik ve politik pratikler uygulamaya konulmaktadır. Böylece siyasi alan, erkek cinsiyetine dayalı tek cinsli sosyalleşmeyi karşımıza çıkarmaktadır. Siyasi katılım ağları kurulmasında kadınlar çeşitli şekillerde ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Bu durum siyasi parti organizasyonuna, parti sistemlerinin kurumsallaşmasına ve seçim sistemlerinin türüne göre farklı biçimler alabilmektedir. Siyasi partiler, dernekler, kulüpler ve loncalar gibi

¹ Global Media Monitoring Project (GMMP), Küresel medya izleme projesi, dünya medyasındaki cinsiyet konusunda en büyük ve en uzun süre devam eden çalışmasıdır. Aynı zamanda, kadınların medyadaki temsilini değiştirmeye yönelik dünyadaki en büyük savunuculuk girişimidir. Bu proje, topluluk örgütlerinden üniversite öğrencilerine, araştırmacılardan medya çalışanlara gönüllü katılım gösteren katılımcıları içermektedir. 1995'ten bu yana her beş yılda bir, GMMP araştırması, kadınların medyadaki seçili cinsiyet göstergelerinin nabzını tutuyor, kadınların erkek ve cinsiyet yanlılığı ile ilgili varlığını ve haber medyası içeriğindeki klişelerini incelemektedir. Serideki beşinci araştırma, 2015 yılında dünyadaki 114 ülkede yüzlerce gönüllü tarafından yapılmıştır. Haber medyası içeriğindeki klişelerini incelemektedir. Serideki beşinci araştırma, 2015 yılında dünyadaki 114 ülkede yüzlerce gönüllü tarafından yapılmıştır (<http://whomakesthenews.org/gmmp>).

erkek derneklerdir. Hem devlet, hem de onun bürokratik kurumların yanı sıra siyasi partilerin yapıları da erkek dernekleri ve iktidar ilişkileri olarak faaliyet göstermektedir. Bu yapıya uygun olan fikirler hiyerarşik eştirilip yüceltilmektedir. Erkek birlikleri aynı zamanda bağlılık, onur, itaat, teslim olma, hiyerarşi, onur gibi ahlaki değerleri içeren ahlaki bir ortaklıktır. Kadınların bu ağlara girmesi engellenmiştir. Kadınların yetenekleri ve kapasiteleri hafife alınmaktadır. Bu küçümsemenin boyutları bazen kadın düşmanlığına kadar varabilmektedir (Çakır, 2013, s. 44-45).

1997'da Kadın Adayları Destekleme Derneği'nin (Ka.Der) kurulması ve temsil alanına odaklanan çalışmaların başlaması ile bugün siyasi partilerin söylemlerini şekillendiren bir etki yaratılmıştır. 2000'lerin öncesinde %2'nin altında olan kadın temsil oranı, 2000'lerde önemli ölçüde artmıştır. Türkiye'de kadınların temsil oranındaki bu artışa rağmen, hala dünya ortalaması olan %22'nin altındadır. %14,9'luk 26. Yasama Dönemi kadın temsil oranı ile Türkiye, dünya sıralamasında 94. sırada yer almaktadır. Şimdiye kadar eşitlikçi sonuçlar olmamasına rağmen, parti liderlerinin ve medyanın kadınların siyasi temsiline vurgu yaptığı görülmektedir. Bununla birlikte daha fazla yazılı ve görsel medya organının kadınların temsilini yakından takip ettiği, sonuçları cinsiyetlendirdiği ve haritalandırdığı dikkat çekmektedir. Ancak, televizyonda pek çok seçim programının kadınsız gerçekleştiğine dikkat etmek önemlidir. Tüm bu sonuçların, hem seçim yasasının hem de parti yasasının tamamen cinsiyet körü olduğu, kadınların partilerin genelinde kadın kollarıyla sınırlı olduğu bir siyasal ortamda dönüştürücü bir etkiye sahip olduğunu düşünebilmektedir (Kapusuz, 2016, s. 6-7).

Her tür ihtiyaca yönelik bilgiye hızlı ve etkili bir şekilde ulaşan medya, doğru amaçlara hizmet ettiği sürece kişisel ve sosyal düzeyde faydalar sağlamaktadır. Aynı zamanda medya araçları vasıtasıyla, bireyleri etkileyerek içinde yaşanan kültürün ve kadın-erkek temsillerini oluşturmakta, değiştirmekte ve pekiştirmektedir. Bu nedenle medyada kadınların temsilini geliştirmesi ve güçlendirmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, kadınların medyada temsilini geliştirmek ve arttırmak için uluslararası ve ulusal mevzuatta ve etik sözleşmelerde düzenlemeler bulunmaktadır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşme (CEDAW), taraf ülkeleri “her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını

değiştirmek” için önlem almakla sorumlu tutmuştur. Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin tavsiyelerinde, kadın ve medya konusu gündeme gelmiştir. Örneğin, Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin 19. No'lu tavsiye kararında "Medyanın kadınlara saygı göstermesi ve saygıyı teşvik etmesi için etkin tedbirler alması gerektiği” belirtilmiştir.

Ayrıca, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından hem İletişim Fakültesi öğrencileri hem de yerel medya profesyonelleri için atölye çalışmaları düzenlenmiştir. Söz konusu atölye çalışmaları kapsamında eğitimler verilmiş ve eğitimler doğrultusunda; televizyon, gazete, radyo, reklam, fotoğraf ve sosyal medyada kadın temsiline geliştirilmesine ve güçlendirilmesine yönelik içerik üretme fırsatı sağlanmıştır. Bu tür çalışmalar konuyla ilgili eğitimin olumlu sonuçlara yol açacağına dair görüşleri güçlendirmektedir.

Parlamentodaki kadınlar, geç çalışma saatleri ve parlamentonun sağladığı çalışan anneler için çocuk bakım tesisleri destek eksikliği sık sık şikâyet etmişlerdir. Kadınlar nadiren haber kaynağı veya parti sözcüsü olabilmişlerdir. Gazetecilerin eğilimi, siyasi partilerin liderlerine odaklanmaktadır. Erkekler siyasi partilerin en üst saflarına hâkim olma eğiliminde oldukları için, partilerde kadınların rolü daha da zayıflamıştır. Ayrıca politika konularıyla ilgili yorumlar çoğunlukla erkeklerden oluşmaktadır. Haberin değerliliğinde birincil önem, kullanılan kaynaklardır. Gazeteciler haberleri yazmak için, seçkin liderleri ve toplumumuzun güçlü denetleyicileri gibi her zaman en güçlü kaynakları aramışlardır. Kadınlar toplumda bu konumlardan daha azını işgal ettiğinden dolayı, haberlerde erkek meslektaşlarından daha az temsil edilmektedir. Kadınların televizyonda haber spikeri olarak kullanılması, genellikle olumlu bir adım olarak değerlendirilmektedir. Ancak, kadınlar görsel çekicikleri nedeniyle haber spikeri olarak seçilirken; erkek meslektaşları ise genellikle daha deneyimli ve gazetecilik becerileri için seçilmektedir (Media Monitoring Africa (MMA), 1999, s. 10-11).

Ka.Der² Ankara şubesi tarafından 1 Ocak 2015 - 31 Kasım 2015 tarihleri arasında yapılan yazılı medya taraması sonuçları, Türkiye'nin siyasetteki kadın durumunu ortaya

² KA.DER, kadınların ve erkeklerin her alanda eşit olarak temsil edilmelerini savunan bir kadın örgütüdür. Toplumu ve bireyleri ilgilendiren kararların alındığı, seçim ve atama ile oluşan tüm karar organlarında kadın erkek eşitliğini demokrasinin bir gereği olarak kabul eder (<http://ka-der.org.tr/hakkimizda/>).

koymaktadır. İki genel seçim döneminde kadın adaylara ve kadın milletvekillerine ilişkin toplam haber sayısı, kadın kolları ile ilgili haberlerin üçte birine eşittir. Seçim döneminde yapılan tartışma programlarında da erkek konuk ve yorumcular sayı bakımından kadınlara göre üstünlüğe sahiptir. 7 Haziran 2015 seçimlerinden önce seçim ve siyasi partilerin seçim kampanyalarına odaklanarak yürütülen programlarda konukların cinsiyet dağılımı incelendiğinde erkek konuk oranının % 90 civarında olduğu görünmektedir. Sadece 4 Haziran 2015'te yapılan seçim programlarında, 13 erkek yorumcuya karşı tek kadın yorumcu programlara konuk olmuştur. Bu programlarda konu doğrudan kadınlar ve adaylıkları ile ilgili olmasına rağmen, yorumcular ve konuklar erkeklerden oluşmuştur. Bu eğilim, seçim sürecinde kadınların bakış açılarının ekrana yansımaları önlemiştir. Kadınların seçim sürecinde söz sahibi olduğu programlar muhalif olduğu düşünülen bazı kanallarda yayınlanırken, bu kanallara ulaşabildiği izleyici sayısı oldukça sınırlıdır. Bu durum, siyasal yarışa zaten bir çok engelle karşılaşan kadın adaylar ve politikacılar için görünürlük sorunlarına sebep olmaktadır (Kapusuz, 2016, s. 9-10).

Medya, kadınların siyasete uzun süre katılması için kilit aktörlerden biri olarak tanımlanmaktadır. Politikacı olmak sadece liderliği ve gücü değil aynı zamanda kişisel bir imajın ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Birçok akademisyen, kadın siyasetçilerin erkek siyasetçilere göre medyadaki imajlarının önemli ölçüde eşitsiz olduğunu göstermektedir. Medya, kadınların siyasi katılımlarını önemsiz kılmakta, siyasi otoritelerini baltalamakta ve daha genel olarak onları görünmez hale getirmektedir (Opyd, 2014, s. 40). Bilim adamları tarafından kadın milletvekillerinin medya katılımına ilişkin bir diğer iddia, kadın siyasetçi imajlarının sık cinsiyet klişelerine dayandığı yönündedir (Kroom ve Ekstrom'dan Akt. Opyd, 2014, s. 40). Örneğin, Kuzey İrlanda Barış Anlaşması'nın imzalanmasında (4 Nisan 1998) Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonunun görüntüleri, kadın siyasetçilere ağlayıp birbirlerine sarıldığını gösteriyor. Kadınların zayıflıklarını ve duygusallıklarını gösteren bu temsil, güçlü, rasyonel ve stratejik olarak nitelendirilen erkeklerin temsilinden farklıdır (Walsh'dan Akt. Opyd, 2014, s. 40).

Medyadaki çalışmalardan ortaya çıkan en tutarlı ve ısrarlı bulgulardan biri, kadın adayların görünüşe, kişiliğe ve aile yaşamına erkeklerden daha fazla odaklanıldığıyla ilgili olmaktadır. Örneğin, Bystrom ve meslektaşları, 2000 Senato seçimlerinde cinsiyet

çeşitliliği üzerinde gazetelerde yazılan haberler analizinde, kadın adaylarla ilgili haberlerin % 8'inin, erkek adaylarla ilgili haberlerin yalnızca yüzde 1'i ile karşılaştırıldığında, adayın medeni durumundan bahsettiğini, ve o yılki kadınların haberlerinin yüzde 6'sı, erkeklerin yalnızca yüzde 1'i ile karşılaştırıldığında adayın dış görünüşünden bahsettiğini bulmuşlardır. Bystrom ve meslektaşları ayrıca, muhabirlerin kadın adayların cinsiyetine dikkat çektiği ölçüde erkek adaylara kıyasla daha fazla fark etmiştir (Sanbonmatsu, 2017, s. 1).

Dünyanın en büyük çevrimiçi topluluğu ve seçim bilgisi deposu olan ACE Seçim Bilgi Ağı, seçim süreçlerinin herhangi bir yönü hakkında kapsamlı bilgi ve uzman tavsiyesi sunmaktadır. ACE 2012 raporuna göre, kadınlar ve erkekler dünya çapında medya tarafından çok farklı muamele görmektedir. Kadın ve erkeklerin siyasi süreçlere katılma konusunda yaşadıkları aynı olmamaktadır. Erkekler hem medyada hem de seçimlerde daha görünür ve baskındır. Yine hem medyada hem de seçimlerde cinsiyet klişeleri hakimdir. Kadınların medyada daha az görünmesi siyasal başarılarını etkilemektedir. Kadın siyasetçilerin sayısının azalması, kadın liderlere odaklanan haberlerin sayısının da azalması anlamına gelmektedir. Kadınların seçmen, aday, politikacı, sivil toplum aktivistleri ve diğer rollerde siyasete katılımları önemlidir. Böylece, kadınların sivil ve politik alanda temel haklarını kullanmalarına izin verilmektedir. Cinsiyet klişeleri bireyleri ve toplumu bir bütün olarak kısıtlayarak hem erkeklere hem de kadınlara zarar vermektedir (<http://aceproject.org/ace-en/topics/me/introduction/me10/me10e>).

Cinsiyet yanlılığının, kadın ve erkeklere yönelik farklı siyasi hırs, partilerin işe alım stratejilerindeki önyargılar ve seçmen davranışları dahil seçimleri etkilemesinin birçok yolu bulunmaktadır. İlki, medyanın erkek ve kadın adaylar hakkında rapor verme şekline odaklanmaktadır. Kadın adayların medyada nasıl gösterildikleri, hem seçim olasılıkları hem de ilk başta göreve aday olma kararları için oldukça büyük önem taşımaktadır. Literatür incelendiğinde, son on yılda medya yanlılığının azaldığı ve araştırmacıların, kadınların cinsiyet klişelerine göre tasvir edilme dereceleri konusunda aynı fikirde olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, kadın adayların medya erkeklere göre nasıl gösterildiğine dair geniş bir literatür bulunmaktadır. Çalışmalar iki ana konuya odaklanmaktadır. Bunlardan birincisi, bir adaydan bahseden hikâye sayısı ikincisi ise içeriktir (bir adayın nasıl canlandırıldığıdır). İçeriğe bakıldığında, çalışmalar genellikle konular ve aday özellikleri gibi çeşitli kategoriler arasında farklılık

göstermektedir. Medyadaki önyargıların zaman içinde kesin bir şekilde azaldığı görülmektedir, ancak geri kalan önyargı boyutunun yanı sıra doğası ve nedenleri konusunda da anlaşmazlık var gibi görünmektedir. Ayrıca, cinsiyet stereotipinin adayların kapsamı, kırılğanlıkları ve nasıl tespit edilebilecekleri konusunda ne ölçüde devam ettiği de açık değildir (Fabrizio ve Bruno, 2017, s. 2-3).

MSI-MED (Committee of experts on Media Pluralism and Transparency of Media Ownership (Medya çoğulculuğu ve medya sahipliğinin şeffaflığı konusunda uzmanlar komitesi)'ne göre, seçim kampanyaları sırasında medyanın cinsiyetlerine bakılmaksızın eşit ve tarafsız davranmaya çalışırken adayları ve manifestolarını mümkün olduğunca yaygın bir şekilde duyurma görevi bulunmaktadır.³ Seçmenlerin çoğunun seçim adayları ile doğrudan bir ilişkisi olmadığı için, medya ve gazeteciler kaygılarını dile getirme ve adayların sadece kendi programlarına değil, aynı zamanda halkın ilgilendiği meselelere de cevap vermelerine yardımcı olmada rol oynamaktadır. Gazeteciler bu sorunların ne olduğunu belirlemede ve politikacıları onlar hakkında konuşmaya teşvik etmektedir. Bu konular arasında cinsiyet eşitliği de bulunmaktadır (<https://rm.coe.int/study-gender%20equality-in-media-coverage-of-elections/1680776164>).

Mehmet Erdoğan'a göre (2011: 5), medya ile kadınlar arasındaki ilişkiye baktığımızda cinsiyete dayalı ayrımcılığa dayanan bir ilişki olduğu görülmektedir. Bununla mücadele etmek ise toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlaması açısından çok önemlidir. Medyada cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele etmek için genellikle birbiriyle ilişkili birkaç yöntem vardır. Bu yöntemlerden biri de medya izleme gruplarının oluşturulmasıdır. Kadınların medyadaki konumlarını ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki medya temsilini teşvik etmenin yanı sıra, medya izleme grupları ayrıca cinsiyet ve iletişim konularında açık tartışmalar sağlamıştır (Erdoğan, 2011, s. 5).

Kadınların siyasal alana katılımı diğer tüm alanlarda olduğu gibi sorunlu bir alandır. Zira diğer yaşam alanlarında olduğu gibi, siyasette de erkek egemen bir yapılanma vardır. Bu yapılanmada, kadınlar çok az veya hiç kalitatif veya nicel aktiviteye sahip

³ MSI-MED, Avrupa konseyinde Medyanın çoğulculuğu ve medya sahipliğinin şeffaflığı konusunda uzmanlar komitesinden oluşmaktadır. Bu uzmanlar komitesi 1 Ocak 2016 - 31 Aralık 2017 tarihleri arasında aktif olmuştur. Uzmanlar komitesi, Avrupa Konseyi üye devletlerinde çoğulcu bir medya ortamı, medya sahipliğinin şeffaflığı, medya içeriğinin çeşitliliği, kamu hizmeti medyası, seçim kampanyalarının medyada yer almasında cinsiyet eşitliği gibi politikalar ve diğer önlemlerle ilgili en iyi uygulamaları analiz etmiştir (<https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-experts-on-media-pluralism-and-transparency-of-media-ownership-msi-med->).

değildir. Bu durumun ana nedeni şüphesiz; toplumun her alanında kadına biçilmiş sosyal rollerdir. Buna göre, kadınlar; öncelikle evinin kadını çocuklarının annesi rolündedir. Diğer tüm roller, bir kadının bu rolleri yerine getirdikten sonra yapması beklenen rollerdir. Bu nedenle, hiç kimse bir kadını bu iki işlev dışında rolünü yerine getirmediği için eleştirmemektedir. Bununla birlikte, kadın eş ve anne olarak yapması gereken şeyi yapmadığında, herkes tarafından yoğun eleştirilere maruz kalmaktadır (Yurdigül, 2013, s. 42).

Kadınların siyasal alanda güçlenmesi konusu, en önemli konulardan biri haline gelmiştir. Son zamanlarda kadınların siyasi hayata katılımını teşvik eden çalışmaların sayısı giderek artmıştır. 21. yüzyılda, toplumların orijinal kültürleri farklı kültürlerden etkilenmiş ve kadınların toplumlarda geleneksel rollerinden daha önemli roller kazanmışlardır. Kadınlar birçok muhalefete ve karşılaşılan zorluklara rağmen, parlamentoya kota sistemi aracılığıyla giriş hakkı kazanmışlardır. Medyanın, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitliğe yönelik politikaları ve tutumları etkilemedeki rolü göz ardı edilmemelidir. Cinsiyet klişelerini sürdürmek yerine medya, eşitliği teşvik etmek için önemli bir araç olarak işlev görebilmektedir. Cinsiyete ilişkin klişeleri ve önyargıları ortadan kaldırmak için daha fazla toplumsal cinsiyete duyarlı bir medyaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kadınların medyaya erişimini kolaylaştıracak ekonomik ve siyasi politikalar hazırlanmalıdır.

1.4. Arap Medyası İçinde Ürdün Televizyonu

1960'larda Arap dünyasında, televizyon evlerin köşelerine yerleşmeye başlamıştır. Televizyonu olmayan insanlar genellikle yerel bir kahve dükkanında veya televizyonu olan bir arkadaşının evinde televizyona erişebilmişlerdir. Günümüzde televizyonlar genellikle gün boyu aile evlerinde ve kahve dükkanlarında çalışmaya devam etmektedir. Orta Doğu'daki televizyon programları genellikle hükümet propagandası, Mısır ve Amerikan dramasından oluşmuştur. Arap televizyonu sahnesi, yerel haberleri, resmi açılışları, tören olaylarını ve devlet başkanlarının bulunduğu yer hakkındaki raporları yayınlayan karasal kanallarından oluşmaktadır. Bu kanallar devletin kontrolü altındadır (kamu yayıncılığı). Bu sıkı medya sistemi, sansür sonrası formatlarda yayınlanan ve büyük ölçüde yerel yasalara ve geleneklere uyarlanan yurt dışından ithal edilen programların yanı sıra tartışmalı olmayan eğlence programları, Arapça ve yerel olarak

üretilen filmler aracılığıyla rahatlatılmıştır (<https://www.pbs.org/wnet/wideangle/uncategorized/dishing-democracy-handbook-satellite-television-in-the-arab-world/1843/>).

Televizyon, geçtiğimiz yüzyılın altmışlı yıllarında Arap ülkelerinde yayın yapmaya başlamadan önce, Irak bu alanda ilk televizyon kanalını kurmuştur. Irak televizyonu, 1954'te yayın yapmaya başlayan ilk Arap televizyon istasyonu olma özelliğini göstermiştir. 1953'te, bir Alman şirketi, Bağdat'ta düzenlenen elektronik aletlere yönelik bir ticaret fuarına katılmıştır. Alman şirketinin sergilediği aletler arasında televizyon ve siyah-beyaz yayın malzemeleri bulunmaktaydı. Bu aletler, Iraklıların dikkatini çekmiş ve sergi sonrasında şirket bu aletleri Irak Kraliyet Hükümeti'ne vermeye karar vermiştir. Irak'ta televizyonun ortaya çıkışı bu hikâyeye başlamıştır (Abdullah, 2014, s. 35).

Arap medyası içinde televizyon yayıncılığı alanında ikinci ülke ise Cezayir olmuştur. Cezayir televizyonu, 1956 yılının sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Fransız standartlarında faaliyet gösteren Cezayir'deki ilk televizyon yayını, Fransızların sömürgecilik politikasına hizmet etmek için kurulmuştur. 1962'de Fransa'dan Cezayir'in bağımsızlığının ilan edilmesiyle, yayın hizmeti Cezayir'de ulusal televizyona dönüştürülmüştür (<https://www.entv.dz/tvar/dossiers/index.php>). Lübnan'da ise, devlet televizyon binasının inşaatı 1957'de başlatılmış, ancak projenin tamamlanması ve televizyonun yayına başlaması için 1959 yılına kadar beklenmiştir. Aynı yılda Mısır'da, televizyon yayın istasyonu kurmak ve medya kadrosu yetiştirmek için Amerika'nın Sesi ile bir anlaşma imzalamıştır. 1960 yılının temmuz ayında Mısır bir televizyon kanalına sahip olmuş ve Arap dünyasında Aramco, Bağdat ve Beyrut'tan sonra dördüncü kanal olmuştur. Kuveyt ise Arap dünyasında resmi bir televizyon istasyonu kuran ilk Körfez ülkesidir. Kuveyt Televizyon istasyonu, 15 Kasım 1961'de yayınlanmaya başlamıştır. 1969'da Dubai'de "Dubai'den Kuveyt TV" adı altında bir televizyon kanalı kurmuştur. Bundan sonra, 1960'da Suriye, 1962'de Sudan ve 1964'te Suudi Arabistan, 1968'de Ürdün, 1970'te Katar ve 1973'te Bahreyn gibi diğer Arap ülkelerinde televizyon yayınları başlamıştır (<http://newsabah.com/newspaper/121138>).

1990'ların başında, Arap ülkelere uydu televizyonunun girilmesiyle medya ortamı tamamen değiştirmiştir. Uydu kanalları, modern televizyon gazeteciliğinin, canlı

tartışmaların ve gerçeklik televizyonunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. 2004'ten bu yana, uydu kanalları sayısı üç kat artmış ve bugün Arap ülkelerindeki çoğu aileler uydu televizyonuna sahiptir. Mısır hükümeti, ilk önce mevcut karasal kanallardan programlamaya dayanan, bir Arap uydu kanalı başlatan ilk hükümet olmuştur. Ancak, Arap medya ortamındaki radikal değişim için en güçlü katalizör CNN'nin 1991'de Körfez Savaşı'nın canlı yayını olmuştur (<https://www.pbs.org/wnet/wideangle/uncategorized/dishing-democracy-handbook-satellite-television-in-the-arab-world/1843/>).

O zamana kadar Arap izleyicilerin uluslararası haberlerin kapsamına neredeyse hiç erişimi bulunmamaktaydı. Bölgesel devletler ve özel girişimciler,televizyonda sergilenen imajın kamuoyunu şekillendirmede stratejik gücünü fark etmişlerdir. Eylül 1991'de, önde gelen Suudi işadamı Şeyh Walid Al-İbrahim, Batı programlarının tarzında ve koordinasyonunda popüler bir medya imparatorluğu haline gelmenin oluşumunda öncülük etmek üzere ilk özel kanal olan Orta Doğu Yayın Merkezini (MBC) kurmuştur. Başlangıçta Londra'dan yayın yapan kanal, Arap izleyicilerinin ilk kez Arap ülkelerinde ve yurtdışında olayları Arapça olarak izlemelerine imkân sağlamıştır (<https://www.mbc.net/ar/corporate/about-us.html>).

1996 yılında Katar Emiri, Al Jazeera'nın 24 saat hizmet veren ilk haber kanalı olarak başlatılmasını finanse etmiştir. Orta Doğu'da yeni çanak antenlerin yayılması, Al Jazeera'ya hızla büyüyen bir izleyici kitlesine sahip olmasına şans vermiştir. Al Jazeera'nın, cesur, filtrelenmemiş, etkileşimli tartışmaları, popülerliğini daha önce artırmıştır(<https://www.aljazeera.net/encyclopedia/aljazeeranetwork/2015/12/30/%D9%82%D%86%D8%A7%D8%A9%D8%A7%D9%84%D8%AC%D8%B2%D9%8A%D8%B1%D8%A9>).

"Aksi İstikamet – Alaitijah Almaeakis" programı gibi Al Jazeera kanalında yayınlanan talk show programları, Orta Doğu'daki ilk ifade özgürlüğü forumu olarak görülmüştür. Baskıcı devlet politikaları bağlamında, kanal özgür tartışmayı açıkça sunmaya cesaret edeceği radikal bir adım atmıştır. Çoğu Arap uydu istasyonu reklam gelirine, ticari çekiciliğe dayanan ve yeni bir tanınmış Ortadoğu gençliği neslini hedef alan özel ve ticari şirketler olsa da, bazıları siyasi partiler, hükümetler ve dini gruplar tarafından

kontrol edilmektedir (<https://www.pbs.org/wnet/wideangle/uncategorized/dishing-democracy-handbook-satellite-television-in-the-arab-world/1843/>).

İktidarlar, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının devlet tarafından işletilen diğer kamusal kurumlar gibi hizmetler sunduğuna inanmaya başlamışlardır. Televizyon haber, rehberlik, eğitim ve eğlence gibi hizmetler sunmaktadır. İktidarlar, televizyonun, toplumu oluşturan bireylerin kendi politikalarına hizmet edecek bilgileri ulaştırma ve toplumu harekete geçirme aracı olduğunu fark ederek, televizyona daha fazla ilgi göstermişlerdir. Öte yandan, iktidarlar televizyon vasıtasıyla belirli konular hakkında toplum üyeleri arasında halkın bilinçlendirilmesi ve kamuoyu oluşturulmasına çalışmışlardır (Alhalahla, 2012, s. 35).

Arap dünyasındaki diğer televizyon kurumları gibi Ürdün televizyonu da devlete aittir ve devletin yönetimi ve denetimi altında çalışmaktadır. Devlet ayrıca televizyonun programlarını izlemektedir ve yayının sürekliliğini sağlamak için gerekli fonları sağlamaktadır. Ürdün televizyonu, Ürdün toplumunun tüm üyelerini temsil edilmesi beklenen bir kamu sektörü kurumudur. İzleyici Ürdün televizyonu aracılığıyla, yaşadığı çevrenin haberlerini, önemli olayların ayrıntılarını öğrenmektedir (Kai, 2001, s. 33).

1964'te Ürdün'deki üst düzey hükümet yetkilileri, Ürdün Haşimi Krallığı'nın devlete ait bir televizyon istasyonuna ihtiyaç duyduğuna ve ticari olarak kâr amaçlı faaliyet göstereceğine ikna olmuşlardır. Bu nedenle, Ürdün radyosunun yayın yönetmeni daha sonra projeye ilgili gerekli yatırım ve teknik konuların olası tüm yönlerini araştırmak için yurt dışına gönderilmiştir. Daha sonra, televizyon konusunda uzmanlaşmış çok sayıda yatırım kurumundan proje için taslak sunması istenmiştir (Jarrar, 1997, s. 41).

11 Eylül 1964'te uzman bir radyo şirketi, Ürdün televizyonunu geliştirmek ve genişletmek için altı yıllık bir plan sunmuştur. Bu arada, Ürdün hükümetinin niyeti, hükümetin tam mülkiyetine sahip olacağı bir televizyon ağı kurmaktır. Fakat, kanal kurma maliyeti asgari düzeyde tutulmalı ve krallığın nüfusunun en yüksek oranını kapsayacak şekilde televizyon yayını olmalıdır. Teklif şu hedefleri içermiştir: 1- Amman'da üç ay içerisinde bir televizyon kanalının kurulması ve bu kanalın misyonu başkent Amman için asgari televizyon yayınının sağlaması; 2- Bu küçük istasyonunun Ürdün televizyonunun personeli için bir eğitim merkezi olarak kullanılması; 3- Amman ve Kudüs'te iki büyük ve gelişmiş televizyon kanalının inşa edilmesi. Ancak Ürdün

hükümeti, genişliği, süresi ve diğer birçok nedenlerden dolayı planı reddetmiştir (Alhalahla, 2012, s. 36-37). Hükümet, bir dizi şirket ve yatırımcı planlarını sunmasına rağmen, programların Ürdün halkının ihtiyaçlarına uygun olmadığını savunarak bu şirketlere ve bireylere ruhsat vermemiştir (Nassar, 2007, s. 32).

Kabine daha sonra bir hükümet projesi olarak televizyon kurmaya karar vermiştir. 11 Temmuz 1966'da Kral Hüseyin, Ürdün Televizyonu için temel atma törenine başkanlık ederek, hükümetin vizyonlarını gerçeğe dönüştürebilecek bir Ürdün televizyonu hazırlama çalışmalarının başladığını duyurmuştur. Şubat 1968'de, televizyon istasyonu yayın denemeleri yapmaya hazırlanmış ve televizyonun ilk yayının denemesinden üç gün önce radyo istasyonunun ve gazetelerin katılımıyla bir bilgilendirme kampanyası gerçekleştirilmiştir (Nassar, 2007, s. 39).

27 Nisan 1968'de, televizyon kanalının resmi olarak, Kral Hüseyin bin Talal tarafından açılmıştır. Başlangıçtaki televizyon yayın saatleri, günde dört saat olmuş ve 19.00'dan 23.00'a kadar sürmüştür. Daha sonra yayın saatleri beş saate kadar çıkarılmıştır. 1970 ve 1971'de Ürdün Televizyonu, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde eğitim yayını yapmaya başlamıştır. 1973 yılında, üçüncü kanaldaki genel programa ek olarak altıncı kanalda yabancı program başlatılmış ve 1974'te ise renkli televizyona geçilmiştir (<http://www.jrtv.jo/index.php/2013-12-26-13-13-55/2013-12-26-13-13-58>).

1.5. Televizyon Talk Show Kavramı ve Ürdün Televizyonu

Kejanlıoğlu ve Timisi, TV talk show'unu, "sohbetin televizyondan yayını" olarak tanımlamaktadır (1992, s. 337). Çelenk ise TV talk show programlarının, "stüdyoya davet edilen sinema, televizyon veya müzik dünyasından ünlüler veya bazılarında halkın gündemini meşgul eden konularla ilgili bürokratlardan veya uzmanlardan davetlilerle hafif ve eğlenceli olmak üzere gösterilen bir sohbet etrafında" yapılandırıldıklarını ifade etmektedir (2005, s. 208). Binark ve Çelikcan (1998, 198), talk show kavramını; program, sunum sürecinin, herhangi bir merkeze önceden yerleştirilmediğini, "sunum yapanların, misafirlerin ve izleyicilerin programa aynı anda etkin bir şekilde katılmalarını sağlayan" anlatı türü olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlardan hareketle, talk show programlarının güncel bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bu anlık yapı doğaçlama (tamamen kendiliğinden) gelişmemektedir. Yayın akışı bellidir ve misafirlere sorulacak sorular yarı

yapılandırılmış şekilde hazırlanmıştır. Programı yürüten ekip ve sunucu önceden yapılan hazırlıklar neticesinde konukların çalışmaları ve özel hayatları hakkında bilgi toplamaktadır. Bu bilgiler programın içeriği ile birlikte televizyon metninde yer almaktadır (Turan, 2013 , s. 71).

Talk showlarda imge ve hareketin ikincil olduğu ve konuşmanın baskın olduğu programlardır. Talk show programları, genellikle uzun zaman süren ve tek bir yerde (stüdyoda) yayın yapan yayının sıkıcı olma olasını ortadan kaldırmak için konuşmanın gücüne yatırım yapmaktadır. Bu nedenle, izleyicinin programa ilgisini çekmek için samimi ve gerçek bir konuşma yapılması gerekmektedir (Kılıçbay, 2005, s. 68). Graham Murdock'a (2000, s. 199) göre, talk showlarda ortaya çıkan başlıca konuşma biçimlerini, karışık konuşma, itiraf, terapi, hikaye anlatıma, soru sorma, tartışma ve söz düellos'den oluşmaktadır (Murdock'tan Akt. Kılıçbay, 2005, s. 70) .

"Talk show" terimi, 1960'ların ortalarında kullanılmaya başlanan nispeten geç bir tanımlamaydı, ancak farklı biçimlerde spontane konuşmaya dayanan sunumlar, ilk günlerinden beri radyo yayıncılığının temel bir unsuru olmuştur. Radyo talk show programları, 1927'den 1956'ya kadar tüm radyo programlarının %24'ünü temsil etmektedir. Bu programlar; formatların, halkın katılımının, insan ilgisinin ve panel sunumlarının genel bir tartışması olup, günlük programın %40-60'ını oluşturmuştur. 1949'dan 1973'e kadar, televizyondaki gündüz programlarının yarısından fazlasını TV talk show programları oluşturdu ve akşam programlarının bir veya daha fazla TV talk show programları için ayrılmıştır. TV talk show programlarının ilk döngüsü, 1948-1962 yılları arasında gerçekleşmiştir. Arthur Godfrey, Dave Garroway, Edward R. Murrow, Arlene Francis ve Jack Paar gibi konuklara ev sahipliği yapmıştır. Bu ev sahiplerinin televizyona gelmeden önce geniş bir radyo deneyimi vardı ve onlar talk show programlarının kurucularıdır. Bu süre zarfında, talk show programlarının temel formları büyük ölçüde önceki radyo ve sahne geleneklerinden çıkarak şekillenmiştir. İkinci döngü, ağların sponsorlardan ve reklam ajanslarından konuşma programlamasında baskın güç olarak devraldığı 1962'den 1972'ye kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde küçük ama güçlü bir sendikal konuşma sektörü de büyümüştür. TV talk show programlarının üçüncü döngüsü 1970'den 1980'e kadar sürmüştür. Bu on yıl boyunca ağ hakimiyetindeki zorluklar birkaç çeyrekte ortaya

çıkıştır. Ağlar 1969 yılına kadar yeni TV talk show programları başlatırken sendikasyon talk show patlamıştır (Timberg ve Erler, 2002, s. 25-27).

Bir bütün olarak televizyonda yayın yapmanın kamusal tartışma ve müzakere biçimlerini önemli ölçüde genişlettiğine şüphe yoktur. Büyük ölçekli toplumlarda, vaaz verme, konferanslar ve politik söylem elbette ki anlık görüş açısından daha sınırlıydı. Sadece belirli durumlarda, mevcut televizyon tartışmalarının sınırlı ölçüde bile yaygın olduğu normal perspektiflerin seçimi ve çeşitliliği vardır. Halka açık tartışmalar ve toplantılar veya yerel ve ulusal hükümet oturumları çok daha az kişiye ulaşıyormuştur. Amerikan televizyonu, Birleşik Krallık ve Birleşik Devletler gibi nispeten açık toplumlardaki konumu göz önüne alındığında, kamuoyunda tartışmaya çok daha açıktır. Amerika Birleşik Devletleri'nde çok sayıda kamu tartışma senato oturumlarından yerel okul kurulların toplantılarına kadar televizyonda yayınlanmaktadır. Birleşik Krallık'ta ise, herhangi bir parlamento eylemini göstermeyi veya yayınlamayı sürekli reddedilmektedir. Yine, genellikle Amerikan reklamlarda "özgür konuşma mesajı" kullanımı vardır. Bu özgür konuşma mesajı resmi oylamaya veya yasalara tabi olan belirli mesaj kategorilerini içermez, ancak sunucunun bakış açısını, kendi sorumluluğuna bırakılmış geniş bir kamu eylemleri ve tutum yelpazesi içinde içermektedir. Ayrıca Amerikan televizyonunda, seçilen yerel yetkililer, aralarında derin bir muhalefet de dahil olmak üzere, daha açık bir şekilde sorgulanıyor ve böyle bir kamusal durum İngiltere'de nadiren görülmektedir. 1973 yılında, (Bill Moyer's Journal, William Buckley's Firing Line, The Reasoner Report and Sixty Minutes gibi), Amerikan televizyonunda, bu programların çoğu - ve pek çoğu değil - kamu hizmeti yayıncılarıdır ve karakteristik olarak görüşmeci veya soru sorucu tarafından sunulmaktadır. İngiliz cephesinde, programlar (Panorama, Twenty-four Hours or Midweek, Man Alive, This Week and World in Action)'a kadar uzanmaktadır. Ancak aynı zamanda bağımsızdırlar ve erişimden ziyade sabit bir düzenleme hizmetidir. İngilizce televizyon röportajlarının ve tartışmalarının çoğunda, "doğruluk" ve "denge" kavramları ile soyut olarak ifade edilen birkaç temel kural vardır (Williams, 2003, s. 41-42).

Amerika'da talk show programları hızlı bir şekilde gelişmiş, çünkü Amerika bu tür program formatını geliştiren ülke olmuştur. Talk show programları Amerika'da 1930'da radyoyla başlamış ve 1950'de televizyona taşınmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra Amerikan toplumunda ticari televizyonların büyümesine yardımcı

olan değişiklikler olmuş ve televizyon radyodan komedi, drama ve talk show programları çekilmeye başlanmıştır. Bu dönemde, NBC ve CBS, "A News Talk Show" adlı bir haber talk show programı içeren bir televizyon haber serisi ortaya çıkmıştır. İzleyici ile yapılan gayri resmi görüşmeler ve tartışma içeren eğlence programları da görölmeye başlanmıştır. Televizyonun gelişmesiyle birlikte talk show programlar iki şekilde belirmiştir: Birincisi, haber talk show programlarıdır. İkincisi ise çeşitli (kadın, eğlence ve yarışma programları gibi) talk show programlarıdır (Graham'dan Akt. Alhalahla, 2012, s. 45).

Bu dönemdeki "Small World" adlı ilk program her pazar günü, haber ve siyasi analizini sağlayan ve İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçlarını tartışmak için birçok politik araştırmacının ev sahipliğini yapan, en ünlü siyasi gazetecilerden biri olan Amerikan Edward Armory tarafından sunulmuştur. Program büyük bir şekilde başarılı olmuştur ve pazar günü, hafta boyunca meydana gelen olayları özetleyen siyasi talk show programların çoğunu yayınlamak için en uygun gün haline gelmiştir (Abdullatif, 2009, s. 136).

TV talk show türünün ilk örneği "Mayıs 1950'de NBC televizyonunun gece 11.00 - 12.00 saatleri arasında yayınlanan Broadway Open House" programdır. TV talk show programlarında görölen oturma odasına benzeyen stüdyo dekorunu kullanma geleneği 1950'lere dayanmaktadır. 1954'te yayınlanan ikinci TV talk show Tonight'ın sunucusu Steve Allen, masa-kanepede dekorunun yaratıcısıdır (Kejanlıoğlu ve Timisi'den Akt. Turan, 2013, s. 71). Bu oturma odası dekoru, televizyon metninin bir parçası olarak talk show programının öğeleri arasındadır (Turan, 2013, s. 71).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Brian G. Rose, talk show programının iki yaklaşım doğrultusunda geliştirildiğini ve bu yaklaşımların ilkinin, şakalar, müzik ve şov dünyasının ünlülerini içeren eğlence programı olduğunu belirtmiştir. Diğerisi ise, sunucu ve konuk arasında basit bir stüdyoda ciddi bir tartışmaya dayanan bir program olarak tanımlamıştır. 1951'de "Joe Franklin ile" adlandırılan TV talk show programı ortaya çıkmıştır. En uzun süren TV talk show programı ise, 1954'te başlayan ve şimdiye kadar devam eden Amerika Birleşik Devletleri'ndeki The Tonight Show'dur. ABD'deki en çok takip edilen TV talk show, 8 Eylül 1986'da başlayan ve 2011'de sona eren "The Oprah Winfrey Show"dur (Kejanlıoğlu ve Timisi'den Akt. Turan, 2013: 72).

Arap ülkelerindeki talk show programların başlangıcı ise, Hamdi Kandil, yasaklanmadan önce bu alanda öncü olmuştur. Hamdi Kandil, Arap uydu kanalları dolduran talk show programlarının kurucusudur. Kandil'in Lübnan'da, yaklaşık her bir kanalda kamusal yaşamla ilgilenen haftalık bir siyasi talk show programı bulunmaktaydı. Ama en eski talk show programlarından biri, Mersal Ghanem'in 1995'ten beri kesintisiz olarak hazırladığı program LBCI kanalında yayınlanan "Halkın Konuşması" idi (Nader ve McChalie, 2015, s. 7).

1960'lı yılların başlarında, halk haber almak için televizyon talk show programlarını takip etmeye başlamıştır ve halktan kişiler çeşitli talk show programlarak atılmaya başlamışlardır. 1960'ların sonunda, haber talk showları ortaya çıkmıştır. Bu tür talk show, Martin Luther'e saldırma ve ateş etme, Richard Nixon'ın seçim kampanyası gibi olayları belgeleyen bir örnek olmuştur. Talk show programları Amerika'daki vatandaşlara için bir haber ve analiz kaynağı haline gelmiştir ve halk gazete okumaktan çok haber talk show programlarını izlemiştir. 1970'lerde, talk show programların sosyal konular ve sorunlar ile ilgilenerek içeriği ve formatı daha gerçekçi hale gelmiştir. TV talk show programları, kadın ve işçi sınıfının sorunlarını da sunmuştur (Scot'tan Akt. Alhalahla, 2012: 46).

1970'lerin sonunda ve 1980'lerin başında, televizyon iki tür "ticari televizyon" ve bir başka "devlet televizyonu" olarak bölünmüştür. Devlet televizyonu önemli bir bilgi, haber, eğitim programları ve talk show programlarının yayınlandığı bir alana dönmüştür fakat bu sefer de devlet televizyonu finansman sorunuyla karşılaşmıştır. Ticari televizyonda ise, talk showlar bilgi verme amacıyla olmuştur. Talk show programları, 18-49 yaşları arasındaki kişilere, özellikle de kadınlara yönelmiştir. Talk show programları hızlı tempo ve artan halk katılımı ile karakterize edilmiştir. Aynı zamanda, talk show programlarının popülaritesi artmış ve bu programlar bazı günlük olayları yayınladığı ve haberler ile eğlence arasında karıştığı için "reality show - gerçek şov" olarak adlandırılmıştır (Sharaf, 2004, s. 62).

1990'larda televizyon, 1980'lerde politikadan yoksun ve eğlenceyi vurgulayan talk show programları tekrar yayınlanmaya başlamıştır. Halkın katılımının artmasıyla talk show programları, genç ve aktif programlara dönüşmüştür. 1990'ların ortasında halkın katılımına dayalı programlar büyümüş ve milyarlarca dolarlık bir sektör haline

gelmiştir. Gündelik talk show programların genişlemesi ve yeni rekabet ortamının artmasıyla birlikte, popüler gazetecilik konuları ve heyecanı bu talk show programlarında gösterilmiştir. Bu talk show programlarının, birçok kurum tarafından çok fazla eleştiriye maruz kalmasına neden olarak, reklam verenleri ve dağıtım şirketlerini bu talk show programlara kısıtlamalar koymaya zorlamıştır (M. Tirnberg'den Akt. Alhalahla, 2012: 48). Daha sonra, talk show programları birden fazla formatta çeşitlendirilmiştir. Örneğin; "Dr. Phil" programı, Amerikan toplumunda psikolojik sorunları sunmak için temel bir model olarak diyalog şeklini alan ve bunların nasıl çözüleceği gibi sağlık bir programdır. Ayrıca, "Martha Setwarat ve Rachel Ray" talk show programıdır. Bu talk show programında, yemek tariflerini daha etkileşimli hale getirmek için diyalog kullanmışlardır (Alhalahla, 2012, s. 48).

2000 yılında EmadEddin Adib tarafından sunulan “Ala Al Hawa - Havada” programında, Arap kanallarında talk showların yayınlanmasına başlanmıştır. Programın sunucusu, başkanlık faaliyetlerini, resmi ziyaretleri ve Arap-İsrail çatışmasını kapsayan Arap olaylarını ele alarak Larry King'in tarzını ödünç almıştır. Program, ücretli bir kanalda (Orbit kanalı) yayınlandığı için yüksek kaliteli bir seçkin kitleye sahiptir. Bu program, Arap dünyasında talk show programlarının ortaya çıkışının ilk dönemini temsil etmektedir. Arap televizyonunda talk show programlarının ikinci dönemi ise, Al Jazeera kanalının ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Al Jazeera, birçok siyasi talk show programları yayınlamıştır. Bu kanal, Arap medyasına seslerini uluslararası düzeyde duyurmak için fırsatı vermiştir. Al Jazeera, Batı medyasında çoğu zaman “terörist”, “çocuk katili” olarak klişeleştirilen Araplara ilişkin olumsuz temsillerin yıkılmasında önemli bir rol oynamıştır. Sonra MBC kanalı, Abu Dhabi kanalı ve diğer Arap kanalları gibi kanalları ortaya çıkmıştır (Abdullatif, 2009, s. 135-138).

Ürdün Televizyonu kuruluşundan bu yana, Ürdün vatandaşına hizmet eden ve ihtiyaç ve isteklerini karşılayan bir dizi farklı program içeriği sunmaktadır. Ürdün televizyonu diyalog ve çoğulculuğa ve diğer görüşlere saygıya dayalı programlar yapmıştır ve yapmaktadır. Bununla birlikte, dış yatırımları çekmek, yozlaşma kültürünü ortadan kaldırmak, işsizliği azaltmak ve Ürdün vatandaşını siyasi, sosyal ve ekonomik olarak güçlendirmek için ekonomi, siyaset ve turizm programlarını ayrıca özen göstererek yayınlamaktadır. 1995 yılında, Ürdün televizyonundaki ilk TV talk show programı

"Mutlu Sabah" adıyla yapılmıştır. Bu program Ürdün televizyonu kanallarında yayınlanan ilk TV talk show programı olmuştur.

"Mutlu Sabah" programı, yalnızca yerel düzeyde değil, aynı zamanda Arap coğrafyası olarak adlandırılan bölgede de izlenen bir program olmuştur. Program ayrıca tüm ekonomik, sosyal ve insani konulara yöneliktir. Aynı zamanda toplumun tüm yaş kategorilerine uygun olmakla birlikte, özellikle de gençleri temsil etmektedir. " Mutlu Sabah" bir aile ve gençlik TV talk show programıdır (Alhlahleh, 2012, s. 40-41). "Mutlu Sabah" programının toplum nezdinde başarısının ardından Ürdün Televizyonu başka TV talk show programları yapmaya başlamıştır. Bu programlardan en önemlisi "Altmış Dakika"dır. "Altmış Dakika" her cuma günü saat 20:00'de yayınlanmıştır. Programa siyasetçiler ve ekonomistler davet edilerek kurulan diyalog aracılığıyla yerel ve Arap coğrafyası sorunları haftalık olarak tartışılmıştır.

Ürdün Televizyonunda başka TV talk show programları da vardır. "Bugün Olur" günlük yerel meselelerle ilgilenen bir programdır. Yetkililer doğrudan vatandaşlarla görüşmektedir. Uzmanlardan oluşan bir ekip ve yerel haber muhabirleri ağı tarafından hazırlanan saha raporları ile ilgili konuları kapsayan çalışmalar yetkili makamlara daha iyi çözümler bulması için referans oluşturmaktadır. Program cuma ve cumartesi günleri hariç her gün 23:00'da canlı olarak yayınlamaktadır. " Kudüs'e Göz" genel olarak Kudüs'ün günlük durumunu aktaran haftalık bir TV talk show programıdır; kutsal şehirdeki Haşimi yeniden yapılanma teması ve Kudüs'teki İslami ve Hristiyan tapınakları üzerindeki Haşimi vesayetiyle ilgili tartışılmalar bilhassa yapılmaktadır. Ayrıca, Kudüs şehrinin sorunlarını tartışmak üzere uzman bilim adamları davet edilmektedir. Program her pazartesi saat 10.00'da canlı olarak yayınlanmaktadır (<http://www.jrtv.jo/index.php/2013-12-26-13-13-59/2013-12-26-13-08-52>).

2011 yılında, "Roya TV" adında özel bir televizyon kanalı kurulmuştur. Roya TV kanalının kurulmasıyla, Ürdün devlet televizyonunun medyadaki tekeli sonlanmıştır. "Roya TV" kanalı, Ürdün devlet televizyonunun yayınladığı programların içeriklerinden daha kaliteli programlar üretmiştir. Aynı zamanda kanal, Ürdün toplumunun büyük kesiminden olumlu anlamda tepki almayı başarmıştır. Roya TV kanalı tarafından yayınlanan en önemli TV talk show programlarından biri "Ülkenin Nabzı"dır. Farklı alanlardaki uzmanlar ve politikacılar konuk edilerek birçok yerel, Arap ve uluslararası

konuyu ele alan politik bir talk show programdır. Program alan raporlarını sunar ve sosyal ağ siteleri aracılığıyla paylaşarak insanların yorum yapmasını ve görüş bildirmesini sağlamaktadır. Kamuoyu ile iletişim kurularak ve bölüm boyunca kamuoyunun yorumları konuklar ile tartışılmaktadır. Aile, gençlik, sanat ve sosyal konularla ilgilenen başka TV talk showprogramları da vardır. Bu programlardan bir diğeri "Güzel Dünya"dır. Cuma günleri 09:00'da sunulan bir sabah programıdır. Program ulusal, Arap ve uluslararası alanda ünü olan birçok etkili insanı bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca Ürdün ve Filistin'den özel raporlar içermektedir. Buna ek olarak, kadın, moda, yemek ve spor ile ilgilenen çeşitli TV talk showprogramları vardır (<https://www.roya.tv/about>).

II. BÖLÜM

KADINLARIN SİYASİ ALANDA GÜÇLENDİRİLMESİ

Geçmişten günümüze kadar tarih sayfalarına baktığımızda, kadınların birçok alanda olduğu gibi siyasetin de dışında tutulduğunu görebiliriz. Kadınlar ülkelerin kalkınma sürecinde önemli rol oynamaktadırlar. Ulusların ilerlemesi sürecinde kadınlar, erkeklerle eşit haklar elde etmişler ve böylece erkeklerle yan yana çalışarak kendi uluslarının geleceklerini inşa etmişlerdir. Kadınların küresel olarak güçlendirilmesi yeni bir kavram gibi görünse de tarihsel kökleri çok eskilere dayanmaktadır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından bu yana, kadınların güçlendirilmesi konusu, ulusal ve uluslararası platformlarda tartışılmaya başlanmıştır. Fakat kavram, 1975'te 'Uluslararası Dünya Kadınlar Günü Kadın Konferansı'nın ilanına kadar hükümetlerin politikaları ve programlarına derinden nüfuz etmemiştir. Yirminci yüzyılda, Mahatma Gandhi, Martin Luther King ve Nelson Mandela gibi liderler tarafındanyönetilen dünyanın çeşitli ülkelerinde, kadınları siyasette güçlendirme örnekleri görülmüştür. ‘Kadınların güçlendirilmesi’ konusu artık küresel bir olgu haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kuruluşundan bu yana, kadınların kalkınması meselesi, dünyadaki akademisyenlerin dikkatini çekmiş ve bu kavram, çok sayıda ülkenin politik gündemine girmiştir. Alandaki literatür incelendiğinde zamanla “güçlendirme” terimi yerine “geliştirme” teriminin tercih edildiği görülmektedir. "Güçlendirme" terimi 1960'lı yıllarda popüler kelimesine dönüşmüş olsa da, 80'lere kadar literatürde çok fazla tartışılmamıştır. Önce, Birleşmiş Milletler, 1975 yılını (Women's Decade - Kadınlar'ın On Yılı), ardından 2001 yılını da “Kadınların Güçlendirilmesi Uluslararası Yılı” olarak ilan etmiştir (Mandal, 2013, s. 17-18).

1980'lerde Birleşmiş Milletler, kadınların cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle eğitim, istihdam ve siyasette erkeklerle eşit fırsatlardan mahrum kaldığını belirtilerek kadınların güçlendirme stratejisini benimsemişlerdir. Böylece, Birleşmiş Milletler, kendilerine üye

olan ülkelerin hükümetlerine, cinsiyet ayrımcılığını durdurmaları için, kadınların kalkınmaya eşit katılımını sağlayan ve ayrımcılığın etkilerini ortadan kaldıran küresel bir politika oluşturmaya teşvik etmişlerdir. Birleşmiş Milletler'e göre kadınların güçlendirilmesi, hiçbir toplumun vazgeçemeyeceği önemli ve hayati bir süreçtir. Bu kavram, güçlü ekonomilerin inşasında, daha eşit, daha adil toplumların oluşturulmasında, uluslararası toplumun kalkınma ve doğal haklarından eşit şekilde yararlanabilmehedeflerine ulaşılmasında önemli görülmüştür. Güçlendirme kavramı, kadın hareketleri ve gelişmekte olan ülkelerdeki bazı uluslararası proje bağışçıları tarafından yaygınlaştırılmış ve benimsenmiş olmasına rağmen, net ve özel bir tanımdan yoksun bulunmaktadır. Üstelik, Birleşmiş Milletler'in güçlendirme kavramı için kendi edebiyatında bile net ve özel bir tanımla bulunmamaktadır. UNIFEM (United Nations Development Fund for Women - Birleşmiş Milletler Kadın Kalkınma Fonu)'na göre güçlendirme, "baskı altındaki grupları çeşitli haklarından mahrum bırakan engelleri ve önyargıları aşmak için toplu eylem stratejisi" anlamına gelmiştir. ESCWA (Economic and Social Commission for Western Asia - Batı Asya Ekonomik ve Sosyal Komisyonu), güçlendirme kavramının kapsamını "kadınların, güç ilişkilerinin hayatlarını nasıl etkilediğinin bireysel ve kolektif olarak farkında olma süreci, özgüven kazanmaları ve kendileri ile erkekler arasındaki eşitsizliği ele alma becerisi" olarak belirlemiştir (Al-Ahmad, 2016, s. 16). İki tanım karşılaştırıldığında, UNIFEM'in tanımının tüm ezilen gruplara; ESCWA'nın tanımının ise sadece ezilen gruplar içinde kadınlara yönelik olduğu görülmektedir.

Güçlendirme kavramının günümüz kadın hareketi içinde özel bir anlamı vardır. Her ne kadar bu kavramın kökeni belirsiz olmakla birlikte, Batı'dan ziyade Asya'dan çıktığına dair en önemli kanıt, Gita Sen ve Karen Grown tarafından yayınlanan *Gelişme, Kriz ve Alternatifler* (Development, Crisis and Alternatives) adlı kitabın, 1985 yılında Nairobi'deki Üçüncü Dünya Kadınlar Konferansı'nda yaygın bir şekilde dağıtılmış olmasıdır. ABD feminist hareketinin kadınların durumunu iyileştirme mücadelesindeki yaklaşık 40 yıl boyunca fikirlerine ve eylemlerine baktığımızda, bu kavramın izi bulunmamaktadır. Popüler inanışın aksine, güçlendirme kavramı Freire ile ortaya çıkmamıştır (Stromquist, 2012, s. 2). Güçlendirme dört boyuttan oluşmaktadır, her birisi eşit derecede önemlidir, ancak hiçbirisi kadınların kendi adlarına hareket etmesine izin verecek kadar tek başına yeterli değildir. Bunlar bilişsel (kişinin kendi gerçekliğinin

eleştirel anlayışı), psikolojik (kendine güven duygusu), politik (güç eşitsizliklerinin farkındalığı ve örgütlenme ile hareket etme yeteneği) ve ekonomik (bağımsız gelir getirme kapasitesi) boyutlardır (Stromquist, 2012, s. 2).

Balol'a göre (2009: s. 650), güçlendirme, bireyin ekonomik ve sosyal yaşamın farklı alanlarında aktif bir katılımcı olma gücüne sahip olduğu anlamına gelmektedir. Güçlendirme kavramı, kendini gerçekleştirme veya mevcudiyet kavramıyla katılım ve özgür seçim yapabilme kapasitelerini arttırmak ya da "kapasite geliştirmek" kavramlarıyla yakından bağlantılıdır. Güçlendirme kavramsal olarak temelde üç temel alanla ölçülmektedir. Bunlar; kadınların siyasi katılımı, ekonomik katılım ve ekonomik kaynaklar üzerinde kontroldür. Birleşmiş Milletler, farklı toplumlarda kadınların ne derece güçlendirilebileceğini ölçmek için bir dizi nicel ve ölçülebilir göstergeleri geliştirmiştir. 1. Kadınların liderlik pozisyonlarına katılması. 2. Kadınların kamu komitelerine ve pozisyonlarına katılımı. 3. Kadınlar için geleneksel olmayan eğitim ve öğretim olanakları sağlamak. 4. Kadınların karar alma sürecine katılımı. 5. Kadınlar, haklarını talep edecek gruplar oluşturmak için örgütsel beceriler ve kapasiteler edinmektir. (Balol, 2009, s. 650).

Güçlendirme, gittikçe artan bir şekilde kadınların ilerleme iddialarına sempati duyan birçok erkek olmasına rağmen, erkeklerin toplu olarak cinsiyetin sosyal ilişkilerinde değişimleri desteklemekten ziyade mevcut durumu korumaya daha fazla eğilimli olduklarını kabul etmektedir. Kadınlar ve erkeklere uygulanan sosyal ayrımların niteliği göz önüne alındığında, kadınların güçlendirilmesi teorisi, özel ve kamusal alanda kadın varlığının yanı sıra günlük yaşamda da kadınlara uygulanan ayrımcılığın kabul edilmemesi gerekmektedir.

Hem özel hem de kamu ortamlarında, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yaratan, sürdüren ve yeniden üreten maddi ve ideolojik güçler bulunmaktadır. Özel alan, evde yemek pişirme, yıkama, temizleme, aileyi idare etme ve çocuklar ve yaşlılar için duygusal temel ve bakım sağlayıcı olarak hizmet etme ile ilgili tekrarlayan faaliyetlerin bolluğunu içermektedir. Toplumsal değişim teorisine göre, güçlendirme bireysel olarak kadınlar güçlendiğinde durmamakta, ancak toplu olarak toplumun tüm bireylerine yayılırsa bir değer taşımaktadır. Ayrıca, çok boyutlu olması gerekir çünkü makro ve mikro seviyelerin kesiştiği ve onlarla etkileşime girdiği farklı temel bileşen

içermektedir. Bunlardan birisi, ekonomik güçlendirmedir. Kadınlar için ekonomik güçlendirme ile ilgili herhangi bir tartışma, maddi ve finansal kaynaklara hem makro hem de mikro düzeyde erişimi göz önünde bulundurmalıdır. Uluslararası Kalkınma Ajansları – International Development Association (IDA)’lar tarafından küresel düzeyde göstergelere olan aşırı bağımlılık, kadınların işgücüne, özellikle de düşük sosyal hiyerarşideki kadınların durgun pozisyonlarda kalması nedeniyle, işgücüne entegrasyonundan bu yana kadınların ekonomik güçlenmesinin eksik ve muhtemelen yanlış bir resmini üretmektedir. Maddi kaynaklara erişim, ekonomik ve sosyal hakların kullanılması için şarttır. Ekonomik kalkınma ile mülkiyet hakları, banka kredilerine erişim, şiddetten korunma ve kürtaj politikaları gibi kadınların yasal hakları arasında güçlü bir ilişki vardır. "Hem mülkiyette hem de mülkiyet kontrolündeki cinsiyet açığı, ekonomik refah, sosyal statü ve güçlenmedeki cinsiyet açığına en önemli katkı yapan unsurdur." söylenmiştir. En yaygın kullanılan güçlendirme göstergelerinden biri, tarım dışı sektörlerde kadınların ücretli istihdamdaki oranıdır (United Nations, 2008, s. 18).

Kadının maddi kontrolü ve paraya erişimi, daha çok eşitlik ve sosyal refah yaratma konusunda çok önemlidir, çünkü finansal kaynaklara erişimi olan kadınlar, örneğin aile içi şiddeti caydırmak için daha fazla çaba göstermektedir. Öte yandan, çoğu ülkede kadınların işgal ettiği işlerin çoğu düşük statüde ve düşük ücretlidir. Hanehalkı kısıtlamalarından kesilen iş yörüngelerine kadar çoğu kadının işgücünde ayrımcılığa kadar uğraştığı mesleklere kadar, çeşitli nedenlerden dolayı, kadınlar, kadın egemenliği de dahil olmak üzere tüm mesleklerde bütün ülkelerde erkeklerden daha az kazanmaktadır. ABD’de, örneğin, lise diploması veya eşdeğeri olan erkekler, ön lisans derecesine sahip kadınlardan; lisans derecesine sahip erkekler, yüksek lisans derecesine sahip kadınlardan daha fazla kazanmaktadır (US Bureau of Labor Statistics, 2014, s. 3).

Mikro düzeyde ya da aile düzeyinde, ekonomik güçlendirme, kadınların gelirleriyle sağlanmaktadır. Ekonomik güçlendirme, kadınları eşlerinin kararlarına daha az bağımlı hale getirmekte ve daha fazla özerk kararlar vermelerini sağlamaktadır. Diğerisi ise, siyasi güçlendirmedir. Ekonomik güçlenme durumunda olduğu gibi, kadınların siyasi güçlendirilmesinde, makro ve mikro hususlara dikkat etmelidir. Makro düzeyde, herhangi bir düzeyde siyasi temsilci olarak seçilmek, kadınların ilerlemeleri ve toplumdaki toplumsal cinsiyet ilişkilerinin iyileştirilmesi için kullanılabilecek bir ses kazanmalarına izin vermektedir. Çok sık olarak Uluslararası Kalkınma Ajansları –

International Development Association (IDA)'lar, yalnızca makro seviyelere odaklanan politik güçlendirme göstergeleri kullanmaktadır. Birleşmiş Milletler Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu, "kadınlar ve erkekler arasındaki cinsiyet iş bölümü ve zamanın farklı kullanımının, kadınların ekonomik, sosyal ve politik bağımlı için temel bir faktör olduğu" sonucuna varmıştır. Birleşmiş Milletlerin, kadınların eşitsizliğini insan hakları konusu olarak çerçevelenmesi, kadınların zor durumunu ahlaki bir düzeye çıkarmanın yanı sıra, daha sonra ülkeler ve kültürler arasında uygulanabilecek küresel bir temelde kalmasına yardımcı olmuştur. Devletin tanzimini isteyen gruplarca gerçekleştirilen eylemler insan hakları talebinin bir göstergesidir. Devletler, toplumsal cinsiyet inşasına hukuk, politika ve kurallarla aktif olarak katılmaktadırlar. Bununla birlikte, yoğun deneysel araştırmalar, devletin cinsiyete bağlı sosyal, ekonomik ve politik hakların adil bir hâkimi olmaktan uzak olduğunu göstermektedir. Kadınların insan haklarını göz önünde bulundurmaya, sosyal ve kadın örgütlerinin aktif varlığını tanımaya istekli iktidarlar olmasına rağmen, bu yöndeki somut girişimlerin sayısı sınırlı kalmaktadır. İktidarlar'ın kabul ettiği yasalarla gerçek davranışları arasındaki çelişki, özgürleştirici bilgilerin sağlanmasını yeterince desteklemeden kadınların insan haklarına aşırı odaklanan stratejilerde gizlenme eğilimindedir (Stromquist, 2015, s. 307 - 312).

Ülkelerin refah seviyelerinin en büyük göstergesi kadına verdikleri değerlerle ölçülmektedir. Bu ise, kadınların vatandaşlar olarak ekonomik, siyasi, kültürel ve bireysel olarak çeşitli haklara sahip ve her açıdan kendi ayakları üzerinde durabilen seçmenler, seçilenler şeklinde kabul edilmesine bağlıdır. Öte yandan iyi eğitim almış ve haklarını en üst seviyede tutan kadın vatandaşlar gelecek nesillerin aydınlık ve nitelikli olmasını sağlayacaktır (Metin ve Kariman, 2013, s. 1).

Feminizm erkek egemen toplumlarda kadının bir birey olarak erkekle eşit haklara sahip olmasını talep ederek kadının sınırlılıklarının önünün açılması adına öncelikler de beklemektedir (Şahin, 2011, s. 16).

UN WOMEN (United Nations Women- Birleşmiş Milletler Kadın)'e göre kadın hareketleri eşitsizliğin önünü açmak amacıyla hak talebini duyulur hale getirmeyi amaçlamaktadır. Ulusal yasama organlarındaki kadınların oranı, bir ülkenin kadınların siyasi katılımındaki başarısının standart bir ölçüsü olmuştur. Kadınlar hareketler

aracılığıyla siyasi arenalarda da kendilerine yer bulabilmektedirler. Ulusal yasama organlarındaki kadınların oranı, bir ülkenin kadınların siyasi katılımındaki başarısının standart bir ölçüsü olmuştur. Küresel olarak, ortalama yükselişe geçmiş, ancak kadınların toplumdaki payını yansıtmaktan hala uzaktır. Yerel yönetim organları arasında da eşitsizlikler bulunmaktadır. Bu nedenle çoğu toplumlarda kadınlar siyasi, ekonomik, hukuki, alanlarda erkeklerle eşit haklara sahip değildir. Ulusal ve yerel organlar içerisinde kadın hakları en alt seviyede tutmaktadır (<http://www.unwomen.org/en/what-we-do/leadership-and-political-participation>).

Ulusal anayasalar yönetim yapılarının düzenlenmesi ve kabul edilen yasal ilkelerin oluşturulması için temel kılavuzlardır. Zaman içinde, ülkelerin cinsiyet eşitliği hükümlerini kapsamı veya genişletmesi için reformlar yapılmalı veya yeniden düzenlenmelidir. Devletler uyguladıkları politikalarda cinsiyet eşitliği ilkelerini anayasalarında yansıtmaya çağıran “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme” ile uyumlu hareket etmek zorundadır. Hükümetler, ayrımcı yasaları değiştirmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınlarını güçlendirmeyi teşvik eden statüleri kabul etmek ve yasal uygulamaların kadın haklarına uymasını sağlamak da dahil olmak üzere, bu prensibi yasal sistemlerinin tüm yönlerinde gerçekleştirmek için hareket edilmelidir (<http://www.unwomen.org/en/what-we-do/leadership-and-political-participation>).

Shailashree ve Phil'e göre (2013: s. 56), “kadınların siyasi alanda güçlendirilmesi” konusunda demokratik toplumlarda kadınlara karar verme yetkisi sağlanmaktadır. Demokratik bir toplumun en önemli göstergesi olarak kadınların siyasi alanda statülerinin tanınması ve kadınlar siyasette aktif rol oynayan seçmenler ve seçilenler olarak var olmaktadır. Ulus-devlet süreciyle birlikte eşit vatandaş olarak tanınmaları gündeme gelen kadınların siyasi alanda haklarını kazanmaları, İngiltere ve Amerika gibi ileri demokrasileriyle övünen ülkelerde bile çetin mücadeleler sonucunda gerçekleşmiştir. Bu nedenle çalışmada Dünya’da Birinci Dalga Kadın Hareketi (Feminizm) olarak da nitelendirilen siyasi, ekonomik, eğitim ve sosyal haklardan eşit bir biçimde yararlanma mücadelesine ayrı bir başlık açılmıştır.

Ulus devlet olgusu, kadın ve erkek arasındaki güç ilişkisini yeniden canlandıran, ulus ile olan bağı ve ulusal projeye eklemlenme derecelerini gösteren en önemli politik

sonuçlardan biridir. Bununla birlikte, bu süreçle ilgili teorik çalışmalarda kadınların ulus inşasındaki rolleri ve bu rollerin içeriği kadınlar akademisyenler ve araştırmacılarla ilgilenene kadar dikkate alınmamıştır (Çakır, 2013, s. 40). Yapılan araştırmalarda hem kadınların katkısı ortaya konmuş hem de tüm uluslaşma / modernleşme süreçlerinde, kadınların, toplumun biyolojik, ideolojik, kültürel üretimden sorumlu varlıklar olarak tanımlanmıştır. Ulus-devlet projelerinde kadınlara iyi anneler, iyi eşler olarak görevlendirilmiş, kendilerine uygun roller verilmiş ve bu rollere uygun hareket etmeleri istenmiş; hem de özel ve kamusal alanın yanı sıra özerk bireyler olarak haklarla donatılmışlardır (Chatterjee'den Akt. Çakır, 2013: s. 41). Bu nedenle, kadınların yurttaşlık hakları kırılgandır ve kadınlar ulusal alanda siyasi projelerde en az yer alan grubu oluşturmaktadır. Kadınların siyasi haklarının önündeki yasal engellerin kaldırılması yeterli değildir. Klasik liberal düşüncenin eşitlik anlayışı, hakları, fırsatlar düzeyinde tanımlanmış, "fırsat eşitliği" kavramı gündeme getirilmiştir. Çağın göre işlevsel olan bu kavram günümüzde birçok noktayı görmezden gelmektedir. Çünkü hak erişiminde eğitim ve istihdam gibi kaynaklara ulaşırken birbirleriyle rekabet eden insanlar arasında bir fark olmadığı düşünülmüştür. Cinsiyet, etnik kimlik, cinsel kimlik ve dini inançlar türünden ortaya çıkan farklılıkların ciddi sonuçlar yarattığı görmezden gelinmiştir. Hak erişiminde sadece genel koşulları oluşturmak ve yasakları kaldırmak yeterli olmadığı için kadınlar hak ettikleri yasalara yine de kavuşamamıştır. "Fırsat eşitliği", fırsatları olanlar arasında eşitlik sağlamıştır. Ancak, kadınlar ve erkekler arasındaki fırsatlar nadiren eşitti. Ayrıcalıklı olanlar erkeklerdi. Bu nedenle eşitlik anlayışı yeniden şekillenmelidir (Çakır, 2013, s. 40-46).

2.1. Uluslararası Alanda Kadınların Güçlendirilmesi

Uluslararası Cumhuriyet Enstitüsü (International Republican Institute- IRI) yaptığı çalışmaya göre (2016), dünya nüfusunun yarısı kadınlardan meydana gelse de dünya çapında politik liderlik pozisyonlarında kadınlara az yer verildiği görülmektedir. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2015 Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi'ne göre, dünya nüfusu sağlık sonuçları ve kadınlarla erkekler arasındaki eğitimsel kazanımlardaki cinsiyet farkı neredeyse kapatmış olsa da, siyasi alandaki güçlendirme açığının sadece % 21'i kapatılmıştır. İlerleme gerçekleşirken, kadınlar için pozitif kazanımlar daha yavaş gelişmiştir. 1955'te kadınlar, dünya çapında meclis üyelerinin sadece %3'ünü oluşturmuşlardır. 1995 yılında bu oran % 11,6'ya yükselmiştir. 2016'ya gelindiğinde ise,

kadınların siyasette temsili yaklaşık ikiye katlanmış ve oran % 21,8'e çıkmıştır. Yürütme organındaki kadın bakanlar için de aynı durum söz konusu olmaktadır (IRI, 2016, s. 4).

1999'da kadınlar tüm bakanlık pozisyonlarının oranı %9'un altındayken, bugün kadınlar dünya çapında bakanlık pozisyonlarının % 17,2' sinde görev yapmaktadır. Araştırma, bu kazanımların kendini güçlendirici olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmalar, yasama organındaki kadın sayısındaki artış ile bakanlık düzeyinde kadın sayısındaki artış arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Buna ek olarak, araştırmada yürütme komitelerinde temsil edilen kadınların oranının, bakanlık pozisyonlarının, hükümet ve devlet başkanlarının var olan oranını arttığı ortaya konulmuştur. Son olarak, üst bakanlık kademelerinde kadın sayısındaki artışın alt bakanlık kademelerindeki kadın sayısını arttırdığı da tespit edilmiştir (IRI, 2016, s. 4).

Ancak, bu kazanımlara rağmen, kadınların kamusal alana erişimleri erkek meslektaşlarıyla karşılaştırıldığında eşit sonuçlar elde edilmemektedir. Siyasetteki kadınlara karşı önyargı ve damgalamalar devam etmektedir. Yine araştırmada, kadınların sunduğu yasa ve projelerin, düşmanlıkla karşılanma ve tartışmalara maruz kalma ihtimalinin, erkekler tarafından sunulanlardan daha fazla olduğunu ileri sürmüşlerdir. Erkeklerin daha prestijli olarak görülen politika alanlarında liderlik yapabilecekleri düşünülürken; kadınların ise sosyal konularda daha başarılı olacakları düşünülmüştür. Dolayısıyla kadınlar, yürütme, savunma, finans ve dış işleri gibi “katı” bakanlıklar yerine eğitim, sağlık ve turizm gibi “yumuşak” bakanlıklarda çalışmıştır (IRI, 2016, s. 4).

Yasal alanda kadınlara sunulan hak ve fırsat eşitliğinin amacına ulaşamamasının temel nedeni kadınların statü ve refah paylaşımı bakımından erkeklerle eşit konumda olmamasıdır. Erkeklerin politik ve sosyal alanın belirleyicisi olması, kadınların yarışa geriden başlamalarına sebep olmuştur. Böyle bir yarışta, her iki cinsiyeti de yasal olarak eşit kurallara tabi kılınması kaçınılmaz olarak yarışı kadınların kaybetmesine yol açmaktadır. Kadınların erkeklerle gerçekten eşit bir şekilde rekabet edebilmeleri için yarışmanın başında yalnızca eşit kurallara tabi olmalarını sağlamak yeterli değildir, kadınların önce erkekler gibi statü kazanmalarında engel olan faktörlerin önü açılmalıdır. Başka bir deyişle, kadınların kamusal alana erkeklerle aynı koşullar altında

katılmalarını sağlamak için öncelikli olarak kadınları özel önlemlerle teşvik etmek gerekmektedir (Kılıç'tan Akt. Sitembölükbaşı, 2007: s. 14). Bu gerçekten hareketle kadınların durumunu iyileştirmesi ve onların erkeklerin sahip oldukları imkân ve fırsatlara sahip olmalarını sağlabilmesi için yasal eşitliğin ötesinde yeni haklara ve ayrıcalıklara ihtiyaç duyulmaktadır (Sitembölükbaşı, 2007, s. 14).

Son yıllarda, kadınların temsilini artırmak ve cinsel eşitliği sağlamak amacıyla siyasi ve yasal tartışmalarda gündeme getirilen mesele; kota uygulamalarıdır. Kota aracılığıyla kadınların temsilini artırmaya yönelik bir çalışma, sadece kadın hakları bakımından değil, toplumsal cinsiyet dengesinin sağlanması ve dolayısıyla demokrasi artışı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Kadın grubu, toplum kesimleri içerisinde nüfusu ile orantılı bir şekilde temsil edilmemektedir. Sorun demokratik sistem açısından değerlendirildiğinde, toplumun yarısını oluşturan kadınların problemlerinin temsilde hakimiyet kuran erkeklerin sorunu çözebileceği düşünülmektedir. Kadınların yönetimde temsil edilmeme sorunu, kadın hakları meselesinin ötesinde demokratik bir meşruiyet meselesidir (Kılıç'tan Akt. Çağlar, 2011, s. 73). Sorun aynı zamanda bir toplumsal cinsiyet sorunudur. Sorunu çözmek için siyasette erkek egemenliğini sona erdirecek ve kadınların temsilini artıracak düzenlemelere ihtiyaç vardır. Erkeklerin toplumdaki ayrıcalıklı konumları ve kadınların politikadan dışlanma eğilimi kadınlar lehine pozitif ayrımcılık ve kota konulmasını içeren yasal düzenlemeleri zorunlu kılmaktadır (Güldü, 2009, s. 113).

Kadınların siyasal sürece zayıf katılım sorunu, kadınların kamusal alandaki varlığının ve dünyadaki haklarının tanınmasının en büyük sorunlarından biridir. Kadınların siyasete katılım oranları, her ülkede kabul edilen sosyal ve kültürel yapı ve yasalara bağlı olarak ülkeden ülkeye değişmektedir. Kadınların karar alma pozisyonlarında temsil edilmesi, sınıfları, politik, sosyal ve kültürel geçmişleri ne olursa olsun, kadınların ülkelerinin kamusal ve politik yaşamlarına katılmalarını desteklemenin bir yoludur. Kadınlar için kota sistemi, 1995 yılında Pekin'deki Kadın Dünyası Konferansında, kadınların siyasi yaşama ve karar alma merkezlerine zayıf katılım sorununa aşamalı bir çözüm olarak önerdiği mekanizmalardan biriydi.

TDK (Türk Dil Kurumu) sözlüğüne göre, "Kota", kelime olarak kuruluşlarda veya derneklerde bir kişiye veya gruba tahsis edilen pay veya orandır (<http://sozluk.gov.tr/>).

Seçimlerde kullanılan, "kadın kotası" kavramı ise seçimlerde kadınlara tahsis edilen pay veya oran anlamına gelmektedir. Ve kadınlara daha fazla pay ayırmak için "cinsiyet kotası" anlamı taşımaktadır. Bu kota türü hem kadınların hem de erkeklerin zayıf temsilini düzeltmeyi ve her iki cinsiyet için de en üst seviyeyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Cinsiyet kotası örneğın % 30 ise, kadınların % 30'dan az payı alamayacağı anlamına gelmektedir (Sitembölükbaşı, 2007, s. 15).

Kota sistemleri, kadınların siyasette eksik temsilini önlemeye yönelik olumlu bir yapılanmadır. Pozitif ayrımcılık, kadınların parlamentoda etkili olmalarını sağlayacak kritik eşığı olarak tanımlanan kadın temsilci oranının yaklaşık % 30'unu veya % 40'ını artırmak için kalıcı bir kotaya ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmektedir (Esen ve Memişoğlu, 2007, s. 12).

Kadınlara yönelik kota uygulamaları beş farklı kategoride değeriendirilebilmektedir. Bunlardan ilki Sabit Kota, ikincisi Oranlı Kota, üçüncüsü Boş Koltuk Kotası, dördüncüsü Derece Sıralamalı Kota veya Aday Listesi Kotası, beşincisi ise Seçim Çevresi Kotasıdır (Dahlerup'dan Akt. Sitembölükbaşı, 2007, s. 15 - 16).

1. **Sabit Kota:** Siyasi temsilde cinsiyet eşitsizliğı gidermek amacıyla kadınlara belli oran ya da sandalye ayırlamasıdır. Sabit kota, anayasa, yasa veya partinin iç hukuku ile düzenlenebilmektedir. Sabit kota Arjantin, Belçika, Fransa, Ruanda ve 20 farklı ülkede daha uygulanmaktadır.
2. **Oranlı Kota:** Siyasi partilerin kendi örgütlerinde kullandıkları bu yöntem gere, her bir cinsiyetin toplam üyelere oranı, bu cinsiyetin temsil oranını vermektedir. Bu şekilde, partiler üyeliğı teşvik etmeye çalışmaktadır. Bu nedenle bu sistemi uygulayan partiler, farklı illerde farklı oranlarda kotalar uygulayabilmektedir. Oranlı kota Arjantin, Avustralya, Danimarka, İsveç, İzlanda, İtalya, Mozambik ve 66 başka ülkede daha toplamda 173 siyasi parti tarafından uygulanmaktadır.
3. **Boş Koltuk Sayısı:** Boş koltuk kotası, çeşitli nedenlerle kadınlara tahsis edilen koltukların doldurulamaması durumunda bu koltukların erkekler tarafından doldurarak eşitlikçi sistemin hedefinden çıkarılmasını engellemek için onların boş bırakılmasını öngören bir sistemdir. Boş koltuk kotası, tek başına değil sabit kota veya oranlı kota ile birlikte uygulanabilen bir sistemdir. Bu sistem özellikle yeterli

sayıda kadın aday bulunmaması, çeşitli biçimlerde kadınların üyeliğini önlemesi ve seçmen kaydında hile yapılması gibi istismarları önlemek için tasarlanmıştır. Kadınlardan boş kalan sandalyelere erkeklerin getirilememesi, kadınların seçme ve seçilmesini engelleme girişimini ortadan kaldırmaktadır. Boş koltuk kotası, tercihen bu kotaların istismar edilmesinin önlemek için sabit kota ve / veya orantılı kota yöntemleriyle birlikte kullanılmaktadır. Yöntemin uygulandığı ülkelerden bazıları Belçika, Uganda ve Güney Afrika'dır.

4. **Derece Sıralamalı Kota veya Aday Listesi Kotası:** Esas olarak sabit kotaya benzeyen bir sistemdir. Ondan farklı olarak seçim sistemindeki kadınların yalnızca belirli bir oranını gerektirmez, aynı zamanda listelerde cinsiyet dengeli bir sıralamayı da gerektirmektedir. Beklenildiği gibi, listelenen sistemlerde uygulanan bu kote, kadın ve erkek adayların listenin en üstünde dengeli veya orantılı bir şekilde olmasını sağlamaktadır. Örneğin, her iki adaydan en az birinin farklı cinsiyetten olması (fermuar liste) veya ilk beş adaydan en az ikisinin farklı cinsiyetten olması bir şart olarak tanımlanabilir. Bu şekilde, kadın adayların seçilme şansı çok az olan listenin tabanına yerleştirilmeleri önlenmektedir. Derece sıralamalı kota veya aday listesi kotası tercihen sabit bir kota ve / veya oranlı kota ile birlikte uygulandığında, kota düzenlemesi kağıt üzerinde kalmaktan kaçınılarak uygulanır. Bu sistemin uygulandığı ülkelerden biri Fransa'dır.
5. **Seçim Çevresi Kotası:** Bir seçim bölgesinde birden fazla temsilcinin seçildiği bu sisteme göre, her siyasi parti her seçim bölgesinde kota ile seçilecek kadın adaylarını belirlemektedir. Bu sistem iki şekilde uygulanabilir. Bazı ülkelerde en fazla oy alan siyasi partinin kadın aday seçimi ortamında seçilebilir, diğer ülkelerde ise partisinin aldığı oy oranına bakılmaksızın en çok oy alan kadın aday seçilmektedir. Bu sistem, her seçim ortamından en az bir kadının seçimini garanti eden basit ve etkili bir uygulamadır. Bu kotanın türü, her seçim çevresinden en az bir tane kadın adayın çıkmasını ve seçilmesini sağlamak amacı halinde tercih edilmektedir.

Küresel eğilimde, cinsiyet kotasının seçimlerde uygulanması, kadınların yetersiz temsil edilmesini kanıtlayan geçerli cevaplardan biridir. Bir anlamda, seçim cinsiyet kotaları oldukça karmaşık bir soruna, kadınların kamusal yaşamda tarihsel dışlanmışlığına basit

bir cevaptır. Cinsiyet kotaları, kadınların politikadaki bütün sorunlarını çözen unsurlar olarak gelişmemektedir. Kotalar erkek egemenliğini devirmek için de kullanılacak faktörler değildir. Çünkü cinsiyet kotası herkes için uygulanmaktadır. Kota kadınların yetersiz temsilini hızla değiştirebilmek ve temsilde adalet sağlayabilmektedir. Cinsiyet kotaları tek başına bir pozitif ayrımcılık yöntemi olarak adlandırılmaz diğer değişkenlerle birlikte düşünülmelidir. Bununla birlikte cinsel kotalar, kadınların politik temsilde tarihsel bir atılım olabilir ve nihayetinde kadınların düşük temsil edilmesinin altında yatan tarihsel, sosyal nedenleri parçalayabilmektedir (Dahlerup'dan Akt. Çağlar, 2011, s. 74).

Uluslararası ve bölgesel örgütler, norm belirleyici kurumlar olarak çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu örgütler, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların siyasi alanda kadınların güçlendirilmesini teşvik eden ve katkıda bulunan süreç ve kurumların destekçileridir. Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği, Arap Devletleri Birliği, Birleşmiş Milletler, Pasifik Adaları Forumu ve Güney Asya Bölgesel İşbirliği Dernekleri kendi bölgelerinde cinsiyet eşitliğini ve kadınların siyasi güçlenmesini desteklemek için yasal çerçeveler ve özel mekanizmaların yanı sıra normlar ve standartlar geliştirmiştir. Her birinin, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların siyasi yetkilendirilmesi konusundaki ana akımlaştırma ve öncülük çabalarından sorumlu bir komite, komisyon veya müdürlük şeklinde özel bir organı vardır.

Birleşmiş Milletler, 193 ülkenin temsil edildiği dünyadaki en büyük organizasyonlardan biridir. Birleşmiş Milletler, İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan büyük devletlerin önderliğinde 24 Ekim 1945'te kurulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa ve Çin Halk Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler (BM)'in öncüleridir. 1900'lerin ilk yarısında yaşanan savaşların tekrarlanmasını önlemek amacıyla uluslararası barışı ve güvenliği korumak için kurulan Birleşmiş Milletler, yalnızca barış ve insani yardım için çalışan bir kuruluş değil pek çok alanda faaliyet gösteren bir uluslararası organizasyondur ([https://www.makaleler.com /birlesmis-milletler-nedir](https://www.makaleler.com/birlesmis-milletler-nedir)).

Birleşmiş Milletler'in kadınların durumlarını iyileştirilmesine yönelik çabaları, Birleşmiş Milletler Tüzüğü'nde belirtilen uluslararası çerçeveye başlamıştır. Birleşmiş Milletler Tüzüğü'nün 1. Maddesinde belirtilen Birleşmiş Milletler'in amaçlarından biri

de "ırk, cinsiyet, dil veya din bakımından hiçbir ayırım yapmadan herkes için insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyulması ve desteklenmesi" dir. BM'nin ilk yılında, cinsiyet eşitliği ve kadınların ilerlemesine adanmış küresel politika oluşturma organı olarak, Kadının Statüsü Komisyonu'nu kurmuştur. Uluslararası feminist hareket 1970'lerde ivme kazanmaya başladığında, BM Genel Kurul 1975'i "Uluslararası Kadınlar Yılı" ilan etmiş ve Meksika'da düzenlenen ilk dünya kadınlar konferansını gerçekleştirmiştir. 1979 yılında BM Genel Kurul, Kadın Haklarına İlişkin Uluslararası Yasa Tasarısı olarak adlandırılan, "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi"ni kabul etmiştir. Meksika Konferansı'ndan beş yıl sonra ikinci konferans, Kopenhag'da düzenlemiştir. Konferansın Eylem Programı'nda, kadınların sahipliğini ve mallarının kontrolünü sağlamak için daha güçlü ulusal tedbirler öngörülmüştür. Miras, çocuk velayeti ve vatandaşlık hakkı gibi kadın haklarında iyileştirmeler yapılmıştır. 1995'te Pekin'de dördüncüsü düzenlenen konferansta, kadın ve insan haklarını doğrulamış ve bu haklara saygı duyulmasını sağlamak için belirli tedbirler almayı vaat etmiştir (<https://www.un.org/en/sections/issues-depth/gender-equality/index.html>).

Uzun yıllar Birleşmiş Milletler, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme çabalarında finansman eksikliği ve cinsiyet eşitliği konularında faaliyetleri yönlendirecek tek bir itici güç bulunamaması adına ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Bu zorlukların üstesinden gelmek için Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Temmuz 2010'da Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'ni kurmuştur. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi konuları ile ilgilenmektedir. Bunu yaparken, BM Üye Devletleri, örgütün cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi konusundaki hedeflerini hızlandırma kararı almıştır (<http://arabstates.unwomen.org/en/about-us/about-un-women>).

Arap Devletleri Birliği⁴ zamanla kadınları güçlendirmenin ve Arap ülkelerinde cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmanın önemini fark etmiştir. Arap Devletleri Birliği Konseyi, Mart 2003'te Arap Kadınlar Örgütü'nün kurulmasını onaylamıştır. Arap Kadın Örgütü'nün kurulması kararı Kasım 2000'de, Mısır'daki Kadınlar Ulusal Konseyi,

⁴ Arap Devletleri Birliği, halkının çoğunluğu Arap olan ya da Arapça'nın resmi dillerden biri olduğu ülkelerin oluşturduğu gönüllü birliğin adıdır. Birliğin, bağımsız bir devlet olarak kabul ettiği Filistin de dâhil olmak üzere 22 üyesi bulunmaktadır. Birliğin 1945 yılı Mart ayında Mısır'da kurulmuştur. Uzun adı Arap Devletleri Birliği olan birliğin resmi amacı üye devletler arasındaki bağı güçlendirmek, politikalarını eş güdümlü bir hale getirmek ve ülkeleri kamu yararına yöneltmektedir (<http://www.mfa.gov.tr/arap-ligi.tr.mfa>).

Lübnan'daki Hariri Vakfı ve Arap Ülkeleri Birliği tarafından ortaklaşa düzenlenen Birinci Arap Kadınlar Zirvesi tarafından yayınlanan "Kahire Bildirgesi"nde alınmıştır. Arap Kadınlar Örgütü, Mısır Arap Cumhuriyeti merkezli Arap Ülkeleri Birliği çerçevesinde faaliyet gösteren bir devlet kuruluşudur. Arap Kadınlar Örgütü üç ana hedefe ulaşmak için kurulmuştur. Hedeflerin birincisi, Arap toplumunda gelişimi sağlayan bir esas olarak Arap kadınlarını tüm alanlardaki güçlendirmesi ve kapasitelerini arttırmasıdır. İkincisi, bir bütün olarak Arap toplumlarının kalkınma sürecinde Arap kadınlarının eşit ortaklar olarak önemi ve merkeziyetini vurgulamasıdır. Üçüncüsü, güçlendirme ve farkındalık hedeflerine ulaşmak için Arap ülkeleri arasında koordinasyon ve işbirliği çabalarını sarfetmesidir. Arap Kadınlar Örgütü'nün Arap Devletleri üyesi sayısı 16 ülkedir. Bu ülkeler: Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri, Tunus, Cezayir, Umman, Bahreyn, Sudan, Irak, Suriye, Filistin, Libya, Lübnan, Mısır, Fas, Moritanya ve Yemen'dir (Arap Kadınlar Örgütü, <http://arabwomenorg.org>, 2019).

Örgütün Arap kadınlarını desteklemesi için üstlenilen en önemli projelerden biri de "Medya ve Kadın Desteği" projesidir. Bu proje, Arap kadınlarının medyada durumu belirlemek amacıyla yapılan medya araştırmaları topluluğudur. Örgüt ayrıca, medyadaki kadın sorunlarını tartışmak üzere Mayıs 2005'te 18 Arap ülkesinden 60 gazeteci ve medya uzmanını bir araya getiren bir atölye çalışmasını Arap Gazeteciler Genel Federasyonu aracılığı ile düzenlemiştir. Aynı yılın Kasım ayında, örgüt Arap gazetecilere toplumsal cinsiyet perspektifine duyarlı bir bilgi materyali formüle etmenin önemi konusunda farkındalığın arttırılmasını içeren bir kurs vermiştir. Ayrıca, çeşitli Arap ülkelerinde araştırma, hazırlık ve medya analiz becerilerine ilişkin bir dizi eğitim programı düzenlenmiştir. Arap Kadın Örgütü'nün bir diğer projesi, Arap kadınlarını 2030'a kadar kalkındırmayı hedefleyen ilk Arap ve uluslararası konferansı düzenlemektir. Konferans, 29 Kasım - 1 Aralık 2015 tarihleri arasında Kahire'de "2015-2030 Kalkınma Gündemi'nde Arap Kadınları" adı altında gerçekleştirilmiştir. Örgüt, özellikle konferans için hazırlanan birkaç çalışma kapsamında, Kalkınma Gündemi'nde belirlenen 17 hedefin her biri ile mevcut kadın ilişkisini izlemiştir. Konferans, Arap ülkelerinin gelecek 15 yıl boyunca gerçekleştirmesi gereken ulusal raporu hazırlarken kadınların sorunlarının 17 hedef ile çözülmesine yardımcı olmak amacıyla BM gündem faaliyetinin uygulanmasına yönelik ilerlemeyi engelleyen zorlukları ortaya koymak için göstergelerin cinsiyet perspektifinden oluşturulması ile ilgilenmiştir. Örgüt, kadınların

kalkınma gündemiyle ilişkileri hakkında bir belgesel ve konferansın çalışmaları hakkında bir rapor da hazırlamıştır (Arap Kadınlar Örgütü, <http://arabwomenorg.org>, 2019).

Buraya kadar ifade edildiği gibi, uluslararası sivil toplum kuruluşları kadınların güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, kadınların yaşamın her alandaki kadın haklarını ve güçlendirmelerini savunan uluslararası sözleşmeler ve anlaşmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (ICCPR)'sinin madde 225. maddesiyasi haklarla ilgilenmektedir. Sözleşmede siyasi haklardan şu maddelerle bahsedilmiştir (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1966, [https://www.ohchr.org /AR/ProfessionalInterest /Pages/ CEDAW.aspx](https://www.ohchr.org/AR/ProfessionalInterest/Pages/CEDAW.aspx)):

"Her vatandaş, (a) doğrudan ya da özgürce seçilmiş temsilciler aracılığıyla kamu işlerinin yönetimine katılacaktır; (b) seçmenlerin iradesinin özgürce ifade edilmesini garanti edecek şekilde, genel oy hakkı ve gizli oylama ile düzenlenecek olan adil bir seçimle seçilip seçebilecektir; (c) başkaları ile eşit olarak, kendi ülkesinde kamu hizmetine erişebilecektir".

Mayıs 2004'te Arap Ülkeleri Birliği'nin zirvesinde kabul edilen Arap İnsan Hakları Sözleşmesi, Mart 2008'de yürürlüğe girmiş ve on Arap ülkesi (Cezayir, Bahreyn, Ürdün, Libya, Filistin, Katar, Suudi Arabistan, Suriye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen) tarafından kabul edilmiştir. Arap Birliği Genel Sekreteri, en başından itibaren sözleşmenin asıl amacının, 1994 versiyonunun bir versiyonu olarak görülmüştür.

Arap ve uluslararası örgütlerden gelen girdilerden sonra, uzmanlar büyük ölçüde uluslararası hukukla tutarlı olan ve bölgedeki insan hakları gruplarının memnuniyetle karşıladığı bir taslak hazırlamışlardır. Ancak bu ikinci taslak, Arap İnsan Hakları Komisyonunun önüne geldiğinde taslakta önemli değişiklikler yapmıştır. Bunlar, temel olarak bazı Arap devletlerinin idam cezası, kadın hakları, vatandaş olmayanların hakları, ifade ve din özgürlüğü gibi uluslararası hukuktaki konuların da yer alması ile ilgilidir. Sonuçta sözleşme, anlaşmalara, içtihatlarla ve BM uzman organlarının görüşlerini etkileyen uluslararası insan hakları hukuku ile tutarlı birçok önemli hakkı kabul etmiştir (<https://carnegieendowment.org/sada/23951>).

Tüzük, insan haklarının evrenselliğini ve bölünmezliğini doğrulayarak başlamaktadır. Bu nedenle bazı Arap devletlerin insan haklarının evrenselliğini sorgulamaya son vermiştir. Şart, sağlık, eğitim, adil yargılanma ve işkence ve kötü muamele özgürlüğünü, yargının bağımsızlığını, kişinin özgürlük ve güvenliğini ve diğer birçok hakkı tanımaktadır. Aynı zamanda zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı cezaları yasaklamamakta ve pek çok alanda vatandaş olmayanlara yönelik yeni hakları da kapsamamaktadır. Tüzüğün uygulanmasını denetlemek adına Ürdün, Suriye, Bahreyn, Libya, BAE, Cezayir ve Filistin'den oluşan devletler Ocak 2009'da ortak bir komite kurmuştur. Komite, devletlerden gelen raporları alacak, sözleşmenin uygulanmasını inceleyecek, sonuç ve önerilerini kamuya açık olarak raporlarla yayınlayacaktır. Komite üyeleri, şu ana kadar bağımsız bir organ olduğunu ve üyeleri de hükümetlerden ya da Arap Birliği organlarından talimat almadığı vurgulamışlardır (<https://carnegieendowment.org/sada/23951>).

Arap İnsan Hakları Sözleşmesi 1994 yılında yürürlüğe girmiş ve 2004 yılında güncellenmiştir ve Arap Devletleri Birliği tarafından Tunus'ta kabul edilmiştir. Tüzüğün 24. Maddesinde her vatandaşın siyasi parti kurma, yönetime katılma, kamu hizmeti alma noktasında eşit haklara sahip olduğu da dile getirilmiştir. Arap İnsan Hakları Sözleşmesi kadın ve erkek arasındaki eşitlik sağlanması ve cinsiyete bağlı ayrımcılık yapılmaması ilkesini şart koşturmuştur. Sözleşmenin cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmaya yönelik maddeleri ise şöyledir (Çözeli, 2016, s. 154):

“1. Bu sözleşmeye taraf devletlerin her biri yargı yetkisi altındaki herkesin, renk, cinsiyet, dil, dini inanç, fikir, ulusal, sosyal, köken, mülkiyet, doğum, fiziksel veya zihinsel engelli ayrım olmaksızın, bu şartta belirtilen hak ve özgürlüklerden yararlanma hakkını sağlayacaktır. 2. Bu anlaşmanın taraf devletleri, bu anlaşmada belirtilen tüm hak ve özgürlüklerden yararlanmada fiili eşitliği sağlamak için gerekli tedbirleri almakta olup, önceki paragrafta belirtilen her türlü ayrımcılığa karşı korumayı temin edecektir. 3. İslâm hukuku ve diğer dinlerin hukuku ve kadın yararına yürürlükte olan yasa ve yönetmelikler tarafından kabul edilen pozitif ayrımcılık ışığında erkekler ve kadınlar hak ve görevleri bakımından eşit kabul edilecektir. Anlaşmada taraf devletlerden her biri, sözleşmede yer alan tüm haklardan yararlanarak kadın ve erkek arasında fırsat eşitliği açısından fiili eşitliğin sağlanması için gerekli tüm tedbirleri almayı taahhüt edecektir.”

2.2. Dünya’da Kadınların Siyasal Alana Çıkışı

Kadınlar uzun süre ve dünyanın pek çok yerinde hala insan haklarından erkeklerle eşit olarak yararlanamamaktadır ve bilindiği gibi tarih boyunca, hiçbir zaman dünyayı erkeklerle eşit bir şekilde paylaşmamıştır. Her ne kadar bu eşitsizlik toplumdan topluma, dönemden döneme yoğunluk ve biçim açısından farklılıklar gösterse de, esasen günümüzde de durum değişmemiştir. Eski Mezopotamya'dan beri toplumlar ataerkillik ve erkek egemenliğini farklı sosyal yapılara entegre ederek varlığını sürdürmek konusunda inanılmaz bir başarı göstermiştir. Bu başarı da ideolojinin ve kültürün ağırlıklı olarak erkek egemenliğine sahip olması ve sosyal bilince dayanan ataerkil tanımların ve davranış kalıplarının kültürden kültüre nesiller arasında yayılmasını sağlamıştır. Toplumlar ise bu davranışları birer kanun gibi "tarihe yazmasa da" aktarılmış olmasında önemli rol oynamıştır. Ataerkil toplumların ürettiği en sürekli, zamana karşı en direngen kalıplar, "kadınlık ve “erkeklik” kimlikleri ile ve ilişki ve davranışlarını tanımlayan örüntüleri olmuştur (Berktaş, 2004, s. 2).

Fransız Devrimi sırasında özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ilkeleri, yalnızca yükselen burjuva sınıfı için değil, bir bütün olarak insanlık için, esas insan hakları olarak gündeme getirilmiştir. Bunlar "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"nin ilanında somutlaştırılmıştır. Köleler, sömürgeler ve özellikle kadınlar bu hakları kendileri için istemişlerdir. Fransız Devrimi'nden sonra, ilk önce siyasete karışan kadınların yargılanması onaylanmış ve 22 Aralık 1789'da kadınların oy kullanma haklarından mahrum edildiği açıklanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde kadınlara Fransa'dakine benzer bir hüküm verilmiştir. 18 Haziran 1873'te Susan B. Anthony, bir yargıç tarafından 100 dolar para cezasına çarptırılmıştır. Çünkü 1872'deki ilk kongre seçimlerinde, Susan Anthony, bir kadın olmasına rağmen oy kullanmış, bu nedenle yasayı çiğnemiştir (Çakır, 2013, s. 71-73). Amerika Birleşik Devletleri'ndeki duruma benzer şekilde İngiltere'de de kadınlar 1832'de kendileri için oy kullanma hakkını istemişler, ancak sundukları dilekçeler dikkate alınmamıştır. Aksine, kadınların oy kullanamayacağı kararını içeren kanun kabul edilmiştir. Almanya'da kadınların feminist farkındalığı, Alman milliyetçiliğinden etkilenmiş ve kadınlar Alman birliğinin ateşli savunucuları olmuşlardır. Ancak 1850'de birçok yerde kadınların siyasi toplantılara katılımını yasaklayan kanunlar çıkarılmıştır (Berktaş, 2004, s. 8). Kadınların Rusya'daki oy hakkı için gerçekleştirdikleri hareketin ana olayı, kadınları seçmenlerin dışında tutan

6 Ağustos 17 Ekim ve 11 Aralık 1905 tarihli seçim yasaları olmuştur (Çakır, 2013, s. 81).

Birinci dalga feminizmin başlangıcı 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Kadın ve erkeğin eşit olduğu fikri ilk olarak Fransız Devrimi'nde telaffuz edilmiştir. Akıl, ilerleme, bireyleşme, eğitim ve kadın haklarının önemi bu dönemde kendisini temel almak için felsefi bir temel oluşturmuştur. (Ecevit ve Karkiner, 2011, s. 66). 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılın başlarında, kadınların dünyanın çeşitli yerlerinde oy kullanma hakkı sorun halinde kalmıştır.

Brown'a göre, kadınların batıda eşit haklar arayışlarının ortaya çıkışı, Avrupa'daki yeni siyasi, sosyal ve ekonomik değişimler sonucu değerlendirilmelidir. İngiliz Devrimi (1648), Amerikan Bağımsızlık Savaşı (1776) ve Fransız Devrimi (1789), Avrupa ve Amerika'daki toplumsal yapıyı yeniden şekillendirmiştir (Deckard'dan Akt. Koç, 2010, s. 80). Kadınların kamusal alanda ortaya çıkmaya başlaması, modern Batılı ulus devletleri, kadınların durumuna ilişkin yasal düzenlemeler yapmaya zorlamıştır. Bu şartlar altında ortaya çıkan 1. Dalga Kadın Hareketi, birçok ülkede, özellikle de İngiltere ve ABD'de örgüt çatısı altında çalışmıştır. İngiltere ve ABD'de organize bir kadın hareketinin ortaya çıkması, kültürel, ekonomik ve transatlantik güçlü akrabalık bağlarının dönemine denk gelmiştir. Her iki hareket, aynı sorunları yaşayan ve aynı fırsatlara sahip olmak isteyen, birçok reformun gerçekleşmesi için çalışan, çoğunlukla orta ve üst sınıf kadınlarından oluşan hareketlerdir (Koç, 2010, s. 82). 19.yüzyılda varolan yardımlaşma dernekleri ve önce üst sınıftan ve daha sonra orta sınıf kadınlar tarafından yapılan yardımlaşma işinin, kadınların güven duygularını geliştirmiştir. Kadınlar yardımlaşma işleri yoluyla siyasi güç kazanmışlardır. Yardımlaşma işinde çalışan kadınlar, diğer insanların problemleri çözebilmek için kadınların kaliteli bir eğitimle birlikte politik ve yasal statüsülerinin de değişmesi gerektiğinin farkına varmış ve bu durum birçok kadını, kendi haklarını elde etmek için savaşılmaya itmiştir. Kadınlar hareketi için mücadele eden organizasyonların, kitaplar ve gazete yazıları aracılığıyla bu mücadele sürdürmüşlerdir. Cinsiyete ilişkin ilişkiler toplantılarda, salonlarda, arkadaş çevrelerinde, dini, politik ve sosyal alanlarda tartışılmaya başlamıştır. On dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde ulusal ve uluslararası feministler toplamışlar, konferanslar, sergiler ve gösteriler aracılığıyla Avrupa çapında fikirlerini yaymaya çalışmışlardır (Koç, 2010, s. 82). Kadınlar sorunu ilişkin tüm bu faaliyetler, çok sık olmasa da,

parlamento ve siyasi partileri etkilemiştir. Yüzyılın sonuna doğru, kadın sufrag hareketinin kitlesel gösteriler, duyurular ve dramatik bireysel eylemleri, kadın haklarını konusunu kamunun gündemine getirmeyi başarmıştır (Paletschek ve Ennker'den Akt. Koç, 2010, s. 82).

İngiltere'de, sufrag yayınlarının kadınların eğitim hakkı, çalışma hakkı ve oy kullanma hakkı üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu yayınlarında en etkili olan *votes for women* olmuştur. *Votes for women*, sadece kadınların oy kullanma hakkını savunmakla kalmayıp, aynı zamanda kadınlar arasında bir sufrage kimliğinin kurulmasına ve güçlendirilmesine de yardımcı olmuştur. Sufrajetler oy kullanma hakkı konusunu yaşamlarının merkezlerine oturtmuş ve tüm engellere rağmen davalarını sağlam bir şekilde savunmuştur (Koç, 2010, s. 93).

Amerikalı kadınlar devrim sırasında siyasi kulüpler kurmamış olsalar da, daha sonra kiliselerle bağlantılı ve dul kadınlara ve yetimlere yardım etmeyi amaçlayan örgütlere katılmışlardır. Amerikalı kadınlar tüm insanların eşit yaratıldığını ilk kere Thomas Jefferson'un Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nde (1776) duymuşlardır. Bu argüman daha sonra Amerikan Sufrag hareketinin kampanyalarında da sürekli kullanılmıştır. Fakat Amerikalı kadınlar Amerikan Devrimi'nden sonrasında da Amerikan İç Savaşı sırasında hizmetlerine rağmen, siyahlara verilen haklardan eşit şekilde yararlanamamışlar. Cumhuriyetçi milletvekilleri siyahlar için haklar talep ederken, feministler de siyahlara verilecek hakları kendileri için istemişlerdir. Kadınlar oy hakkını yalnızca iç savaştaki yardımları için değil fakat aynı zamanda doğal bir hak olduğu için kendilerine verilmesini istemişlerdir (Hymowitz ve Wissman'dan Akt. Koç, 2010, s. 94). Sufrag hareketinde kadınlar durmadan çalışmışlardır. Amerikalı sufrage kadınları birçok eyalete seyahat edip oy toplamış, kötü hava koşullarına ve çok zorlu taşıma araçlarına rağmen tüm Batı Avrupa'ya seyahat etmiş ve defalarca seçmen ve milletvekilleriyle bir araya gelmişlerdir. Tüm bu çabaların bir sonucu olarak, 1838'de Kentucky'de kadınlara okul seçimlerine katılma hakkı ve 1861'de kadınlara Kansas'taki okul seçimlerine katılma hakkı verilmiştir. Benzer reformlar, 1875 yılında Michigan ve Minnesota'da da etkili olmuştur. Wyoming, Amerika Birleşik Devletleri'nde kadınların siyasi hayata tam olarak katılmalarına izin veren ilk eyalet olmuştur. İkinci sırada Colorado ve Utah (1893) ve üçüncü sırada Idaho (1896) yer almıştır. Ancak Amerika

Birleşik Devletleri'nde kadınların siyasete girmeleri daha uzun bir dönem sürmüştür (Kraditor'dan Akt. Koç, 2010, s.100) .

Fransa'da, kadın hareketleri ilk olarak 1789 devriminin kadınları dışlayan evrensel temel ilkelerine yanıt olarak doğmuştur. Bu ilk kadın hareketinde kadınlar erkeklere verilen doğal hakların, insan oldukları için kendilerini de içermeni istemişlerdir (Koç, 2010, s. 100). Fransa'da kadın hareketinin çerçevesi vatandaşlık kavramına dayanmaktadır. Fransız toplumu, erkek (citizen) ve kadın (citoyenne)'den oluşmaktadır. Bu nedenle, Fransız toplumunun ilerlemesinin ve gelişmesinin, tüm sınıflar arasında ekonomik ve teknolojik ilerlemeye dayanan bir desteğe dayalı yeni bir sosyal düzenin sağlayarak gerçekleşeceği düşünülmektedir. Bu açıdan toplumdaki sosyal ve ekonomik dönüşümlerinin gerçekleştirebilmek için kadınların özgürleştirilmesi gerektiği fikri baskın hale gelmiştir. Öte yandan, demokrasinin rasyonel insanı eşitlik ve özgürlüğün, dil, din, ırk veya cinsiyetten bağımsız olarak tüm insanlara tanındığını kabul etmek zorundaydı. Fransız kültüründeki Mme Roland gibi kadınların yönettiği salonlar kadın ve erkeklerin siyaset hakkında tartıştıkları ortamlar olarak ortaya çıkmıştır. Bu salonlar daha fazla sayıda kadının siyasete ilişkin meselelerde görüş sahibi olmasını sağlamıştır (Duby ve Perrot'dan Akt. Koç, 2010, s. 103). Fransa'da kadın yayınlarının ortaya çıkışı kadınların kendi fikirlerini ifade edebilecekleri ve tartışabilecekleri için bir alan sağlaması bakımından da feminizmin ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur (Koç, 2010, s. 103).

Almanya'daki kadın hareketleri 1848 devrimi sırasında başlamış ve 1933'te Nazi rejimine kadar devam etmiştir. Kadınların siyasal hayata eşit şartlarda katılması için ilk somut adım 1848'de Almanya'nın farklı eyalet ve şehirlerinden kadınların Loise Otto ve Auguste Schmidt liderliğinde katılımıyla Allgemeiner Deutschen Frauenverein'in (ADF: Genel Alman Kadın Örgütü)'ü kurulmasında atılmıştır. Bu örgütün vurguladığı iki konu bulunmaktadır. Bunlar, kadınların eğitimi ve meslek hayatına girmelerini sağlamaktır. Diğer ülkelerden farklı olarak, Alman Kadın Hareketi kadın ve erkek eşitliği hedeflememiştir. Loise Otto Peters ve arkadaşlarının görüşleri farklı olmasına rağmen, 1865 yılı ve öncesinde kadınlar sosyal değerlerin kendilerine verilen rolleri kabul etmişlerdir. Alman kadın işçilere ilk talep sosyal demokratlardan gelmiştir. Sosyal demokratlar kadınların oy kullanma, yasalardan eşit faydalanma ve çalışma haklarını savunmuşlardır. Sosyal demokratlara kadınlara özgürlük verildiyse, toplumun her

zamankinden daha özgür olacağını umuşlardır (Koç, 2010, s. 104). Bu amaçla, kadınların siyasal hareketi ile ilgili ilk kadın yayını, 1849-1851 yılları arasında sosyalist yazar Louise Otto tarafından düzenlenen *Frauen-Zeitung*'du (1849) olmuştur. Bu yayın, kadınların yalnızca liberal demokrasi hareketine katılımına katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda kadın işçilere ve şiddete maruz kadın ve kadın mahkumlara yardım etmek için kadınlar arasındaki iletişim ağını destekleyen sosyal demokrat örgütler ve sosyal yardım kuruluşları gibi derneklerin oluşumuna da katkıda bulunmuştur (Griffen ve Braidotti'ten Akt. Koç, 2010, s. 104).

Kadınların 19. yüzyılın sonunda oy kullanma hakkı alabilmesi konusu kadın hakları hareketi için önemli bir aşamayı temsil etmiştir. Yeni Zelanda'da, kadınlara 1893'te oy kullanma hakkı ve 1918'de seçilme hakkı verilmiştir. Bu yasa tüm ırkların kadınlarını kapsamıştır. Yeni Zelanda, dünyadaki kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren ilk ülkedir. 1895'te İngiltere'nin kolonisi olan Güney Avustralya'da kadınların seçme ve seçilme hakları tanınmıştır. 1902'de bağımsız Avustralya'da kadınlara seçme hakkı verilmiştir. 1906'da Finlandiya, kadın vatandaşlara oy kullanma ve seçilme hakkı veren ilk Avrupa ülkesi olmuştur. Finlandiya ayrıca, dünyada ilk kadın milletvekillerini parlamentoya alan ülke unvanını da elinde tutmuştur. 1907'de 17 kadın parlamentoya girmiştir. 1913'te Norveç'te, 1915'te Danimarka'da ve o dönem Danimarka'ya bağlı olan İzlanda'da kadınlar oy hakkı kullanma elde etmişlerdir. 1917'de Kanada'da Quebec bölgesi hariç kadınlar oy kullanma hakkı kazanmışlardır ve 1920'de seçilme hakkı tanınmıştır. Quebec bölgesinde ise, 1940 yılında kadınlar bu haklara sahip olmuşlardır. 1918'de İngiltere'de 30 yaş üstü ve üniversite diploması alan kadınlar oy kullanma ve seçilme hakkına kavuşmuşlardır. Aynı tarihte, 21 yaşın üzerindeki erkeklere tüm kısıtlamalar kaldırılmıştır. 1928'de bu kısıtlamaların kadınlar için de kaldırılmıştır. 1918'de Almanya'da kadınlar seçme ve seçilme hakkı almışlardır. Ancak 1933'te Adolf Hitler seçilme hakkını geri çekmiştir. Bu durumun aynısı Portekizli kadınlar için de geçerlidir. 1926'da Salazar diktatörlüğü altında Cumhuriyet Dönemi'nde kadınlar kazandığı haklarını kaybetmişlerdir. 1919'da İsveç'te kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmiştir ve 1921'de de kadınlar parlamentoya girmişlerdir. 1920'de, kadınlara ABD'nin bütün eyaletlerinde siyasi haklar verilmiştir. 1925'te belediye seçimlerinde oy kullanmaya başlayan İtalyan kadınları, 1945'te genel seçimlere katılma hakkı tanınmıştır (Çakır, 2013, s. 103-104).

1930'da yerel seçimlerde Türk kadını seçme hakkı verilmiştir. 1933 yılında muhtar seçme ve köy meclisine katılma hakkı kazanmıştır. 1934'te milletvekili seçme ve seçilme hakkını elde etmiştir. 1935'te yapılan seçimlerde, parlamentoya 17 kadın girmiştir. 1936 ara seçiminde bu sayı 18'e yükselmiştir. 1934'te Brezilya'da, 1937'de Filipinler'de, 1946'da Arjantin ve Meksika'da, 1945'de Japonya'da kadınlara oy kullanma hakkı tanınmıştır. 1944'te Fransa ve Belçika'da kadınların oy kullanma ve seçilme hakkı tanınmıştır. 1949'da Çin, 1950'de Hindistan, 1952'de Yunanistan, 1958'de Uganda, 1961'de Ruanda, 1963'te İran ve Afganistan kadınlar oy kullanma ve seçilme hakkı elde etmişlerdir. 1971'de İsviçreli kadınlar seçme ve seçilme hakkı kazanmışlardır. 1976'da Portekizli kadınlar seçme ve seçilme hakkını tekrar elde etmişlerdir. Irak 1980'de ve Lichtenstein 1984'de kadınlar seçme ve seçilme hakkına sahip olmuşlardır. Akabinde 1930 yılında, Güney Afrika'daki beyaz ırkın kadınlara seçme ve seçilme hakkı almışlardır. 1984'te Hindistan ırkına ve 1994'ta siyah ırka kadınlarda bu haklar verilmiştir (Çakır, 2013, s. 103-104).

2.3. Türkiye'de Kadınların Siyasal Alana Çıkışı

Kadın hareketinin ortaya çıkışı, dünya çapında neredeyse aynı şekilde olmuştur. Türk kadınları için bu sürecin başlangıcı hukuk, eğitim, toplum, politika ve ekonomik yapı açısından gelişme ve değişime döneminin başladığı yıllar olan II. Meşrutiyet dönemine kadar uzanmaktadır. Kadın hareketi, 1900'lerde özgürlük ve eşitlik hareketi olarak dünyada yaşanan dönüşümlerin Osmanlı toplumunu etkilemesiyle ortaya çıkmıştır. Bunda çeşitli değişimlerle birlikte II. Meşrutiyetin temelinde yer alan ideallerle kadınlar daha özgürleşmeye ve bireyselleşmeye başlamıştır. İçinde bulundukları toplumu, erkeklere nazaran bulundukları konumu sorgulayan kadınlar, geleneklere, kısıtlamalara, kadın erkek eşitsizliğine karşı bir mücadele başlatmışlardır. Kadınlar, hem aile hem sosyal yaşamdaki ilişkiler ağında, çalışma eğitim, politika gibi toplumsal yaşamın tüm alanında kendi standartlarının değişmesi için yeni düzenlemeler yapılmasını talep etmişlerdir.

Kadın hareketi, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nde yoğun bir şekilde yaşanırken, Osmanlı Devleti'nin hukuk ve eğitim alanındaki yaptığı dönüşümler kadının evinin dışına çıkmasını sağlamış ve siyasallaşmasını ve örgütlenmesini de teşvik etmiştir (Çaha, 1996, s. 10). 20. yüzyılda geleneksel yaşam tarzlarından çağdaş

yaşam tarzlarına geçişle birlikte, kadınlarının durumunu belirlemesi için düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 1970'lerde feminist bilincin gelişmesiyle, eşitsizlikleri fark eden kadınlar daha liberal ve demokratik eğilimler sergilemeye başlamıştır. Kadınların siyasi katılımı, seçme ve seçilme hakları yasalarında eşitlik düzenlemeleriyle desteklenmiştir. İleri düzeyde ekonomik ve politik gelişme düzeyindeki toplumlarda bile, kadınların siyasi hayata katılımı, yakın geçmişte gerçekleşen bir olgu olarak ortaya çıkmıştır (Çağlar, 2011, s. 58-59).

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte kadınlar haklarını yüksek sesle dile getirmişlerdir. Türkiye'de kurulan ilk siyasi parti olan Kadınlar Halk Partisi (KHF), Cumhuriyete bağlılığını tekrarlayarak cumhuriyetin bir kurucu öznesi olma isteği ile yola çıkmıştır. Kuruluş tüzüğü kadınların siyasi haklarını içermiştir. 30 Mayıs 1923'te, KHF kuruluşuna, tüzüğün politik hak talebini oluşturan maddeye itiraz etmesine izin verilmemiştir. Bunun yerine, 7 Şubat 1924'te dernek statüsünde kurulan Türk Kadın Birliği (TKB) tüzüğünde kadınların modern devletlerin seviyesine ulaşması amacı konulmuştur. 20 Mart 1930'da Türk kadınların belediye seçimlerinde seçme hakkı kazanmışlardır. 5 Aralık 1934'te anayasada yapılan değişiklikle kadınların parlamento seçimlerinde seçme ve seçilme hakkını kazanmışlardır. 8 Şubat 1935'te Türk kadınlar ilk defa milletvekili seçimlerine katılmışlar ve parlamentoda 18 sandalye elde etmişlerdir (Karakuş, 2018).

1935-1946 yıllarını kapsayan seçimlerde kadın sayısı, tek partili dönemde yapılan üç seçimde parlamentodaki kadının sayısından nispeten daha yüksek olmuştur. 1935'teki seçimlerde 18 kadın, 1939'daki seçimlerde 15 kadın ve 1943'teki seçimlerde 16 kadın parlamentoya girmişlerdir. Çok partili hayata geçiş ve politikanın rekabete açılmasından sonra kadın milletvekili sayısı azaldığı tespit edilmiştir. 1950'de 3 kadın, 1954'te 4 kadın ve 1957'de 8 kadın meclise girebilmiştir. 1960 darbesinden sonraki 1961 seçimlerinde kadın sayısı tarihte en az, 3'e düşmüştür. 1965 yılında, sayı 8'e, 1980 darbesinden sonra ise 1983 seçimlerinde 12'ye ulaşmıştır. Diğer dönemlerde, bu sayı değişmemiş ve yeniden inmeye başlamıştır. 1961'de 3 kadın, 1969'da 5 kadın, 1973'te 6 kadın, 1977'de 4 kadın, 1987'de 6 kadın, 1991'de 8 kadın meclise girmiştir. Bu sayı 1995 seçimlerinde 12'ye yükselmiştir. 1999'da 22'ye, 2002'de ise 24'e ulaşmıştır. Böylece, 1935 yılında kadınların oy kullanma hakkına sahip oldukları % 4.5'lik oran % 4.4 ile yaklaşmıştır. 2007 itibarıyla bu rakam artarak % 9,1'e yükselmiştir. 2011 yılında ilk defa % 10'un

üzerine, %14.4 çıkmıştır. 2011 seçimlerinden sonra, TBMM'de, 46'sı AK partili, 19'u CHP'li, 3'ü MHP'li, 9'u BDP'li, 2'si bağımsız olmak üzere 79 kadın milletvekili siyasete girebilmeyi başarmıştır (Çakır, 2013, s. 125-126).

Türkiye'de kadınlara oy kullanma ve seçilme hakkını birçok batı ülkesinden çok daha erken verilmesine rağmen, maalesef durum uygulamada farklı olmuştur. Yıllara göre kadınlarının siyasi alana katılım düzeyini aşağıdaki tablolarda görülebilmektedir.

Tablo 1. TBMM Milletvekilleri Cinsiyete Göre Dağılım (KA-DER, <http://ka-der.org.tr/kadin-istatistikleri/>, 2017).

SEÇİM YILI	PARLAMENTODA Kİ MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN ORANI %
1935	395	18	4.6
1943	435	16	3.7
1950	487	3	0.6
1957	610	8	1.3
1965	450	8	1.8
1973	450	6	1.3
1991	450	8	1.8
1999	550	22	4.2
2002	550	24	4.4
2007	550	50	9.1
2011	550	79	14.3
2015 (Haziran)	550	97	17.6
2015 (Kasım)	550	81	14.7
2017 (Güncel)	543	76	14

Tablo 2. Yerel Yönetimlerde Kadın Sayısı ve Oranı (KA-DER, <http://ka-der.org.tr/kadin-istatistikleri/>, 2017).

POZİSYON	TOPLAM SAYISI	KADIN SAYISI	KADIN ORANI %
Büyükşehir Belediye Başkanı	30	2	6.77
İl, İlçe, Belde Belediye Başkanı	1351	37	2.7
İl, İlçe, Belde Belediye Eş Başkanları ile	1351	105	7.7
İl Genel Meclisi Üyesi	1251	60	4.8
Belediye Meclisi Üyesi	20498	2198	10.7

Tablo 3. 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde Seçmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı (T.C. Yüksek Seçim Kurulu, <http://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644>, 2019).

	Seçmen Sayısı	Seçmen Oranı %
Kadın Seçmenler	28.929.732	50,7
Erkek Seçmenler	28.128.904	49,3
Toplam	57.058.636	100

Günümüzde kadınların siyasal hayata katılımı tıpkı ağır sanayi üretiminde olduğu gibi, hala erkeklerle eşit seviyede değildir. Birçok toplumda, yasal düzenlemelere rağmen siyasetin erkeğin mesleği olduğu fikri hakimdir. Kadınların politik olarak erkeklerle eşit olduğu görüşünün yaygın olmasından sonra da, birçok sosyal ve ekonomik faktör, kadınların siyasal katılımını azaltmakta etkili olmuştur. Siyasi karar alma sürecinde, seçme ve seçilme hakkından faydalanma konusunda cinsler arasındaki eşitsizlik geçmişte olduğu gibi bugün de devam etmekte ve kadınlar ikincil konuma itilmektedir. Kadın bir aday olarak siyasette yer almaya cesaret edememektedir. Kadının kamusal alana erkeklere göre daha az katılabilmesi; siyasi ilgi eksikliği, düşük eğitim düzeyi, düşük gelir düzeyi, yasalardaki ayrımcı hükümler, aile sorumlulukları, ayrımcı cinsel kararlar, cinsiyet rollerinin sosyalleşmesi ve siyasal sistemler ile yeterince bağ kuramamaktan kaynaklanmaktadır (Çağlar, 2011, s. 59).

Kadınların toplumdaki sosyal ve ekonomik konumları siyasete katılımalarını doğrudan etkilemektedir. Eğitim düzeyleri, işgücüne katılım ve istihdam oranları, ulusal ve yerel politikadaki temsil oranlarıyla yakından ilgili olmaktadır (Shvedova, 2005, s. 39).

Çakır'a göre (2013, s. 198), kadınların siyasal katılımı da yoksulluk, eğitime erişim eksikliği ve gerekli bilgilere erişimin kısıtlı olmasıyla eşdeğerdir. Dünya genelinde kadınların eğitim olanaklarına erişimi oranları erkeklere göre çok düşüktür. Bu durum, kadınların politika hakkında gerekli bilgilere sahip olmalarını neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Dolayısıyla, genel eğilimin, siyasi konularda kadınları kasıtlı olarak bilgisiz bırakma olduğu söylenebilir.

2.4. Arap Dünyasında Kadınların Siyasal Alana Çıkışı

Arap toplumlarında kadınların konumu, Avrupa toplumlarından daha farklı bir biçimde gelişmiştir. Kadınlara karşı ayrımcılık yapılması, ülkelerin kalkınmasını olumsuz bir biçimde etkilemiştir. Kadın ve erkeğin eşitliği sayısal açıdan bir eşitlik değil, fırsat eşitliği olarak anlaşılmalıdır. Kadın ve erkeğin statüsü genellikle toplum tarafından belirlenmektedir. Kadınların yerinin ev olduğuna dair ortak algı bulunmaktadır. Erkekler ise ailenin reisi olarak kabul edilip tüm aile meseleleri için aileler adına kararlar almaktadır (Asif, 2013, s. 4). Kadınların siyasi hayata katılımı konusu yalnızca ülkelerin yerel düzeylerinde tartışılan bir konu değil, ama aynı zamanda konferanslar, seminerler ve en yüksek politik düzeylerde bölgesel ve uluslararası düzeyde tartışılan ana temalardan biri olmuştur. Bu ilginin sebebi ülkenin gelişmesi için kadın ve erkeğin birlikte çalışarak ülkeyi refaha ulaştıracağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Arap ülkelerinde mevzuatın ana kaynağı olan İslami mevzuat toplumsal, ekonomik, sivil ve politik yaşamın her alanında kadın ve erkek eşitliğinin sağlaması açısından önemlidir. İslam hukukunun birçok hükmü, kutsal kitap ve sünnet aracılığıyla kadın ve erkeklerin aynı kökten olduğunu ve hiçbirinin insanlık unsurlarının diğerinden daha üstün olamayacağı söylemiştir. Parlamentodaki kota sistemi bir dizi Arap mevzuatı tarafından kabul edilmiştir. Örneğin; Fas Parlamentosundaki 325 sandalyenin 30'u kadınlara tahsis edilmesi benimsenmiştir. Ürdün'de, 2003 tarihli 11 Sayılı Seçim Yasası'nda yapılan değişiklikle mecliste kadınlara 6 sandalye tahsis edilmiştir. Sudan'da kadınlara 10 ila 35 arasında koltuk ayrılmıştır. Ayrıca, Irak'ta Temsilciler Meclisi üyelerinin en az dörtte biri, 275 üyenin % 25'i kadınlardan oluşmaktadır (Al-Ahmad, 2016, s. 22).

Arap ülkelerinde kadınların seçme ve seçilme hakkı kazanması ile parlamentoya girmesi arasında geçen süre beklenenden uzun olmuştur. Suriye'de kadınlar 1953'te oy

kullanma hakkını kazanmışlar ve 1973'te parlamentoya girmişlerdir. Mısır'da 1956'da kadınlara oy kullanma hakkını verilmiş ve 1957'de parlamentoya girmişlerdir. Lübnan'da 1952'de kadın oy kullanma hakkı elde etmiş ve 1963'te parlamentoya girmiştir. Ürdün'de 1974'te kadınlar seçilme ve oy kullanma hakkı kazanmışlar ve 1989'da parlamentoya girmişlerdir. Yemen'de ise 1967'de kadınlar seçme ve seçilme hakkı almışlar ve ancak 1990'da parlamentoya girebilmişlerdir. Fas'ta 1963'de kadınlar seçme ve seçilme hakkı kazanmış; 1993'te ise parlamentoya girmişlerdir (Lkrini, 2009, s. 96).

1995 Pekin Eylem Platformu, karar verme pozisyonlarında kadınlar için % 30'luk bir hedef belirlemiş ve % 50'lik bir hedefe ulaşmak için ilk adımı atmıştır. Birleşmiş Milletler kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin sözleşme de kadınların karar alma pozisyonlarına etkin katılımını sağlayacak tedbirler çağrısında bulunmuştur. Çoğu Arap ülkesinde, birçok kadın kuruluşunda parlamento seçimlerinde kota kabul etmeye yönelik bir eğilim geliştirilmiştir. Bu sistemin benimsenmesinin, onu benimseyen ülkelerdeki kadınların parlamentodaki mevcudiyetinde belirgin bir artışa yol açtığına dikkat edilmelidir. Fas'ta kadın parlamenterlerin oranı 1995'te %11 iken 2003'te %16'e yükselmiştir (parlamentoda 35 kadın üye yer almıştır). Ürdün parlamentosundaki kota sistemi, 1995 yılında %2,5 iken, 2003 yılında %5,5'e (21 kadın üyeye) yükselmiştir. Tunus Parlamentosu'nda ise, kadınların oranı %11,5'e ulaşmıştır (Alsawi, 2008, s. 16-28). Birleşik Arap Emirlikleri'nde, Ulusal Meclis üyelerinin seçim sistemi, kadınların katılımını harekete geçirmek amacıyla seçimleri ve atamaları bir araya getirecek şekilde tanımlanmıştır. Mısır'da anayasa, yalnızca kadınların aday olmaya uygun olduğu 32 seçim bölgesi tahsis edilmiştir. Kadınlar, parlamentoda en az 64 sandalyeyi garanti altına almak için, her bir seçim bölgesinde kendileri için en az iki sandalye bulundurulmasını talep etmişlerdir. Kota sistemi Ürdün, Cibuti, Filistin ve Moritanya'daki yerel meclisler tarafından onaylanmıştır. Fas'ta partiler, kadınları listelerine yerleştirme sözü vererek, parlamentodaki kadın sayısında bir artış sağlamıştır. Bahreyn'den Haya Rashed Al Khalifa, 2006 yılında 61. Genel Kurul'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Başkanı olarak görev yapan üçüncü kadın olmuştur. Khawla Matar, Birleşmiş Milletler Bilgi Merkezi Direktörü olarak atanmıştır. Kuveyt'te, kadınların 2005 yılında ilk kez aday olmasına izin verilmiştir. Fatima Alsabah ve Fawzia Albahr isimli iki kadın belediye meclisine girebilmişlerdir. Masumah

Almübarek, Salwa Jassar, Asil Alawadi ve Rola Daştı seçilen ilk kadın milletvekilleri olmuşlardır (Alahmed, 2016, s. 30).

Birçok Arap ülkesinde, devletteki üst düzey kadrolardaki kadın sayısı artmış, kadınlar bakan, Cumhurbaşkanı danışmanı, Bakanlar Konseyi Genel Sekreteri veya bir siyasi parti başkanı olarak göreve gelmişlerdir. Yine kamuda kadınların sayısı da artmış; Ürdün, Mısır, Irak, Lübnan ve Suriye gibi Arap ülkelerinde kadınlar, rektör, yargıç, belediye başkanı, devlet konseyi üyesi ya da sivil toplum örgütleri başkanı gibi kadınlar daha yüksek mevkilere gelebilmişlerdir. Suriye Cumhuriyeti'nde 2006 yılında Najah Alattar ilk kadın Başkan Yardımcısı seçilmiştir. Umman'da Devlet Konseyi'ne 9 kadın (Samira Bin Almousa, Zehra Banhawı, Şükür Alghamari, Melis Altai, Samira bin Abdullah, Rahima Alkasimi, Mona Almunthary, Ljineh Alza'abi, Rahila Alriyami) atanmıştır. Filistin'de 2009 yılında Hanan Aşravi, FKÖ'nün yönetim kurulunda Diplomasi ve Kamu Politikası bölümünün başına geçmiştir ve 2010 yılında Laila Ghannam'ın, Ramallah ve Albireh valisi atınmıştır (İsmail, 2017, s. 16-17).

Laila Ghannam Filistin'deki ilk kadın vali olmuştur. Lübnan'da 2009 yılında Alis Şabtini ilk kez bir kadın askeri mahkemeye başkanlık yapmıştır. Mısır'da kadınların liderlik pozisyonlarına hazırlanmasına yönelik programlar yapılmıştır. Maliye, yatırım, sanayi, ticaret ve iletişim gibi dört önemli bakanlıkta bir üst düzey asistan görevlendirilmiş ve bu bakanlıklarda karar alma sorumluluğu kadın yöneticilere verilmiştir. Fas'ta kadın bakan sayısı 7'ye ve Sudan'da 6'ya yükselmiştir. Ancak, kadınların iktidara erişim ve karar alma süreçlerine katılımında sağlanan ilerlemeye rağmen, Arap kadınlarının seçilmiş meclislerin bazılarında katılımı, dünyadaki en düşük ülkeler arasında yer almaktadır (Baytnasip, 2013, s. 84-86).

Seçimlerde oy kullanan kadınların sayısı, kadınların evdeki çoklu rolleri nedeniyle pek çok Arap ülkesinde erkeklerin gerisinde kalmıştır. Kadınları siyasal hayata katılmada alıkoyan bir diğer etken de, siyasi yaşam pratiğindeki güvenlik eksikliğidir. Örneğin, kadınlar seçimlerden çekilmeye ya da belirli adaylara oy vermeye iten faktör, uygulanan baskı politikalarıdır. Sivil ve politik özgürlüklerin yokluğu kadınların siyasi katılımını artırmaya yardımcı olmamıştır. Genellikle iktidarda olan kadınlar ya iktidar partisinden ya da elit sınıftan seçilip ve belirli toplulukların üyelerini temsil etmektedir. Sivil ve politik özgürlüklerin yokluğu kadınların siyasi katılımına engel olmuştur. Genellikle

siyasette üst pozisyonlara gelebilen kadınlar ya iktidar partisinden ya da elit sınıftan seçilip ve belirli toplulukların üyelerini temsil etmişlerdir. Halen dahi üst düzey liderlik pozisyonlarındaki kadın sayısı düşüktür (Al-Ahmad, 2016, s. 26 - 27).

2.5. Ürdün Kadınlarının Siyasi Hayata Katılımı

Ürdünlü kadınların politik hayata katılımı diğer çevrelerce genellikle zayıf olarak nitelendirilmektedir. Ürdün'ün son yirmi yılda tanık olduğu demokratik dönüşümlere rağmen, bu durum Ürdün'deki kadınların siyasi gerçekliğine yansımamış ve hükümet, parlamento, sendikalar ve siyasi partilerde eşit şekilde temsil edilmemiştir.

Ürdün kadınlarının mücadelesi, 1950'lerin başında kadınların, belediye ve parlamento konseyleri için oy kullanma ve seçilme hakkı verilmesini talep etmesiyle başlamıştır. Bu mücadele 1952'de kurulan Kadın Uyanış Derneği tarafından yönetilmiştir. 1954 yılında Ürdün'de kurulan Arap Kadınlar Birliği, kadınların politik olarak güçlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Arap Kadınlar Birliği, kadınlara siyasi haklarının tanınmasını talep etmek için başta Bakanlar Konseyi olmak üzere devlet adamları ve milletvekillerine mektuplar göndermiştir (Almekdad, 2004, s. 289).

1955'te, Bakanlar Konseyi taslak seçim yasasını onaylamıştır. Yasa, okuryazar erkeğin oy kullanma hakkına sahip olmasına rağmen, en azından ilköğretimi tamamlamış kadınların oy hakkına sahip olmalarını şart koymuştur. Kanunlaştırılan yasayla, Ürdünlü kadınlara 1974'ten beri oy kullanma ve seçilme hakkını vermesine rağmen, bu hak, yalnızca o zaman Krallık'ta gerçekleşen tamamlayıcı seçimlerde, ancak 1984 yılında kullanılabilmiştir. Kadınlar, parlamentoda ilk kez 1989 yılında temsil edilmiştir. 1993'te Tujan Faisal, parlamentoda yer alan ilk kadın siyasetçi olarak kabul edilmiştir (Almasalha, 2009, s. 254).

1978 yılı, kadınların kamusal alana katılımlarının fiili tarihi olarak kabul edilmektedir. Ulusal Danışma Kurulu'na 3 kadın atanmış ve kadınların konseye katılımları daha sonra da tekrarlanmıştır (Zahra, 2009, s. 261). 1979 yılında, Anam Almüfti Sosyal Kalkınma Bakanı olmuştur. 1984 yılında, Laila Sharaf Bilgi Bakanı olarak atanmıştır. 1993 yılında, Rima Khalaf Sanayi ve Ticaret Bakanı, 1995 yılında Planlama Bakanı ve 1999 yılında da Başbakan Yardımcısı ve Planlama Bakanı olarak görev yapmıştır. 2000 yılında, Tamam Algoool Sosyal Kalkınma Bakanı olarak atınmış ve 2002 yılında Rededa

Maayateh sosyal kalkınma bakanı olmuştur. Sayın Faysal Elfayez başkanlığındaki hükümette, kadınlar üç bakanlık görevini (%15'lik bir oranla) kazanmıştır. Bu rakam, o zamanki Ürdün hükümetlerinin tarihindeki en yüksek rakam olarak kabul edilmiştir (Al-Mekdad, 2004, s. 89).

2002 yılında, Ürdün'deki kadınlara yönelik kota sisteminin uygulanması, Kral Abdullah'ın yeni bir Ürdün inşa etmek için ortaya attığı “Ürdün İlk” fikrini formüle etmek hükümetin benimsediği yollardan biri olarak ortaya çıkmıştır. Kraliyet direktiflerinin bir sonucu olarak Kadın Kotası Komitesi'nin önerileriyle de parlamento için Seçim Yasası'nı değiştiren 2003 yılında (11) sayılı Seçim Yasası çıkarılmıştır. Yeni değiştirilen yasa, kadınların kraliyet düzeyindeki kadın kotasının tahsis yoluyla parlamentoya girmeleri için kapı açmıştır (Al-Masalha, 2009, s. 254).

2010 yılı milletvekili seçimlerinde 9/2010 sayılı seçim yasası çıkarılmıştır. Dolayısıyla, parlamentoda kadınlara ayrılan koltuk sayısı 12 sandalyeye yükselmiştir. Böylece, Ürdün Parlamentosu'nun kuruluşundan bu yana Ürdünlü kadınlara tahsis edilen en yüksek koltuk sayısına erişilmiştir (Al-Khawaldeh, 2014, s. 234). 2013 seçimlerinde parlamentoda kadın sayısı 18'e yükselmiştir. 2016 seçimlerinde ise, parlamentoda kadın sayısı 20'ye yükselmiştir. IPU (Inter Parliamentary Union- Parlamentolar arası Birliği) sınıflandırmasına göre, 2016 yılında Ürdün parlamentodaki kadın temsil oranı açısından Arap ülkeleri arasında 10. ve dünyada ise 122. sırada yer almıştır (Alrai.com, 2016).

Belediye ve köy konseylerine katılım söz konusu olduğunda Ürdünlü kadınlar ancak 1982'de belediye ve köy konseyleri için seçme ve seçilme hakkını kazanmış ve o zamandan bu yana oy kullanma hakkını etkin bir şekilde sürdürmüşlerdir (Al-Awad, 2010, s. 34). 1995'te 19 kadın seçimlere katılırken, sadece bir tanesi Ajloun valiliğindeki El-Wahdna Belediyesi'nin başkanlığına seçilmiştir. Bununla birlikte yedi kadın belediye meclisi üyeliği kazanmış ve 23 kadın belediye konseyinde görevlendirilmiştir. 1999 yılında, kadın aday sayısı 43'e yükselmiş ve sekiz kadın belediye meclis üyeliğini kazanmıştır. 2003'te belediye birleşme yasasından sonra krallığın her bir belediye meclisinde bir kadın görevlendirilmiştir (Al-Mekdad, 2004, s. 289). 2003 yılında yalnızca 5 kadın aday belediye seçimlerini kazanırken, belediye meclislerine görevlendirilen kadın sayısı 102'ye ulaşabilmiştir (Alharhasha, 2006, s. 230). 1970 yılında, Büyükelçi Laurence Ahlas, Dışişleri Bakanlığı büyükelçiliğine

atanan ilk Ürdünlü kadın olmuştur. Ahlas, Birleşmiş Milletler Meclisi'nde Ürdün'ün Daimi Misyonu'nun daimi Temsilci Yardımcısı olarak görevlendirilmiştir. Buna ek olarak 1993 yılında, Mona Zureikat İsveç Krallığı'nda Ürdünlü ilk kadın konsolos olarak görevlendirilmiştir (Al-Awad, 2010, s. 34). Ürdün kadınlarının yargıya katılımına gelince, 1995'te Ürdün'de ilk kadın yargıç görevlendirilmiştir. 2003'te ise, kadın yargıcın sayısı 23'e kadar yükselmiştir (Al-Masalha, 2009, s. 254).

Aşağıdaki tablolar, Khawaldeh'den alınmıştır ve 1992 yasasından sonra oluşturulan kurucuların sayısına bağlı olarak, siyasi partilerin kurucu organına katılan kadınların yüzdesini ve sayısını göstermektedir (Khawaldeh, 2017, s. 103-104);

Tablo 4. Ürdündeki Siyasi Partilerin Kurucu Organına Katılan Kadınların Yüzdesinin ve Sayısının ifadesi

Siyasi Partinin Adı	Kurucu Sayısı	Erkek	Kadın	Yüzdesi %
Ürdün Arap Baas Sosyalist Partisi	75	75	0	%0
Ürdün Komünist Partisi	71	66	5	%7
İslami Eylem Ön Partisi	312	301	11	%3.5
Ürdün Halkının Demokrat Partisi	100	88	12	%12
Gelecek Partisi	158	154	4	%2.5
Ürdün Popüler Demokratik Birlik Partisi	94	89	5	%5
İlerci Parti	59	54	5	%8
Arap İlerici Baath Partisi	76	76	0	%0
Arap İşlem Demokrat Hreket Partisi “Dua”	72	61	11	%15
Milliyetçi İş Partisi “Hak”	62	61	1	%1.5
Ürdünlü Arap Anayasal Partisi	65	62	3	%5
Özgürlükler partisi	105	52	53	%50
Ürdünlü Solcu Demokrat Partisi	277	276	1	%0.3
Ürdün Arap Ansar Partisi	85	79	6	%7
Ürdün Barış Partisi	106	90	16	%15
Millet Partisi	59	57	2	%3
Arap Toprak Partisi	67	63	4	%6

Tablo 4'ün devamı...

Anayasal Ulusal Partisi	950	909	41	%4
Ulusal Demokratik Hareket Partisi	63	55	8	%13
Ürdün İş Partisi	64	60	4	%6
Ürdün Nesiller Partisi	60	56	4	%7
Ürdün Arap Yeni Şafak Partisi	70	70	0	%0
Ürdün Rönesans Partisi	236	218	18	%8
Ürdün Alkhader Partisi	57	53	4	%7
Ürdün Sivil Haklar Hareketinin Partisi	53	51	2	%4
Ürdün Komünist İşçi Partisi	53	48	5	%9
Ürdün Halk Komiteleri Hareket Partisi	65	61	4	%6
Ürdün Refah Partisi	53	39	14	%26
İslem Merkez Partisi	122	115	7	%6
Ürdün Arap Partisi	52	43	9	%17
Alresaleh Parti	62	52	10	%16
Söz Parti	74	55	19	%26
Ürdün Adelt ve Kalkınma partisi	53	37	16	%30
Özgürlük ve Eşitlik Partisi	51	41	10	%20
Ürdün Ulusal Partisi	131	74	57	%43.5

Tablo 5. Partilerin Kurucularının Toplam Sayısı ve Partilerin Kurucu Komitelerine Katılan Kadınların Oranı

Partilerin kurucularının toplam sayısı (erkek ve Kadın)	Partilerin kurucularının toplam sayısı (kadın)	Yüzdesi
4116	372	%9

Tablo 6. Partizan Eğilimlerine Göre Partilerin Kurucu Organlardaki Kadınların Oranı

Partizan eğilim	Kadın Oranı
İslami eğilim	%6
Solcu eğilim	%5
Milliyetçi eğilim	%6
Merkez eğilim	%11.5

Önceki tablolarda, partizan eğilimlerine göre partilerin kurucu organlarda yer alan kadınların oranı göstermektedir. Siyasette ılımlı eğilime sahip partilerde kadınların oranı %11,5'ine ulaşmıştır. Solcu eğilim partilerde kadınların oranı %5'e düşmüştür. İslami ve ulusal eğilim partilerde ise kadınların oranı %6 olmuştur. Ürdün'deki parti kurucuların içerisinde kadın sayısı 372 kadın olmuştur. Başka bir deyişle, partilerin kurucu organlarından kadınların oranı % 9'u geçmemiştir. Bu verilere bakıldığında, Ürdünlü kadınların siyasi partilere katılımının düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Khawaldeh, 2017, s. 103-104).

2.6. Ürdün Medyası'nda Kadınların Siyasi Hayata Katılımıyla İlgili Söylemler

Ürdünlü kadınlar, Arap kadınların yaşadığı sosyal ve politik gerçekliklerinden neredeyse hiç farklı olmayan sosyal ve politik bir gerçeklik yaşamaktadır. Bunun nedeni, miras kalan gelenek ve göreneklerle şekillenen kültürel yapıdır. Genel olarak Arap kadınları ve özellikle Ürdün kadınları, son yüzyılda Arap dünyasını ve Ürdün'ü etkileyen ekonomik, politik, sosyal ve kültürel değişikliklerin çoğunu yaşamışlardır. Bu değişiklikler, Arap ve Ürdünlü kadınlarının siyaset dışında alanlarda ilerlemesini sağlamıştır. Ürdün toplumu, toplumun davranışını etkileyen gelenekler, görenekler ve dini inançlar tarafından yönetilen bir kabile toplumu olmasının yanı sıra, ataerkil bir toplum olarak nitelendirilir ve bu yaşayış Ürdün kadınının hayat şartlarını da şekillendirmiştir.

Arap dünyasındaki gibi Ürdünlü kadınlar, işi cinsiyete göre ayıran erkek toplumunun gücünden muzdariptir. Bu ayırma, Ürdün toplumunun genel nüfusunu % 49'una oluşturan kadınların marjinalleşmesini sağlamıştır. Bu ayırma aynı zamanda Ürdünlü kadınların kamusal hayata etkin bir şekilde katılmamalarından ve onları ekonomik,

sosyal ve politik haklarından mahrum etmelerine neden olmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefi ulaşmak için, kadın ve erkeklerin kaynaklara erişim ve kontrol etme, fırsatların geliştirilmesi ve her aşamada karar alma, proje, program ve kamu politikaları için eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlamaktadır. Aynı zamanda onların farklı ihtiyaçları ve güçleri olduğunu kabul edilmektedir ve bu farklılıkları cinsiyet dengesizliklerini düzeltecek şekilde belirleyip ele alınmaktadır. Bilginin ve haberlerinin yayılması yoluyla medyanın toplumda dönüşüm ve değişimin sağlanmasında önemli bir rol oynayabileceği bilinmektedir. Medya, her ne kadar toplumun baskın değerlerini yansıtırsa da, daha iyisi için değişime katkıda bulunabilmektedir. Medya, klişeleri reddedebilir ya da güçlendirebilmektedir. Medyanın nesnel veya dürüst bir şekilde toplumdaki kadın ve erkeklerin varlığını yansıtır yansıtmadığı, cinsiyet dengesini desteklemesi gerekmektedir (Kudüs Politik Araştırmalar Merkezi, 2007, s. 7-9).

Son yıllarda yaşananlar kadınların kamusal alana katılımında kayda değer bir ilerleme oluştuğunu ve kadınların yerel ve ulusal istihdam politikalarında etkisinin arttığını, yine de çok az kadının üst düzey ve önemli konumlara yükselmeyi başardığını göstermiştir. Ürdün'de kadınların elde ettikleri kazanımlara rağmen, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, onların ekonomik ve politik mekanizmalarda karar alma ve denetime tam katılımını engellemeye devam etmiştir. Ürdün'deki 1999-2003 Sosyo-Ekonomik Gelişim Planı, kadınların okuryazarlık özelliğine sahip olmayan kesiminin oranını % 10'un altına düşürmeyi ve eğitim alanında bilgi, beceri ve kaliteli hizmetler edinme, istihdam, ücretlendirme, kariyer gelişimi gibi tüm sektörlerde liderlik pozisyonlarına erişim konusunda kadınlara erkeklerle eşit fırsatlar sağlamayı çalışmıştır. Bununla birlikte, kadınların Ürdün'de sosyal politika inşasına katılımları, sınırlı temsil, yönetim ve liderlik faktörü nedeniyle yetersiz sayıda kalmaktadır. Basın, toplumdaki en önemli kitle iletişim araçlarında biridir. Bu nedenle, kadınların gazete, sendika gibi kurullara katılımı ne kadar yüksek olursa, kamuoyu oluşturmada etkileri o derece artış gösterecektir. Dünyada her ülkede medya, halkın ve ulusların yaşamlarında farkındalık, eğitim ve rehberlik yapmak, haberleri devletin iç ve dış politikasına göre iletmek için en önemli araçlardan biridir. Önceki medya şiir, kurgu, hikaye ve ardından yönlendirilen eğitim kitaplarıyla, edebiyatla sınırlıydı, ancak modern zamanlarda medyada basın, radyo ve televizyon gibi önemli teknolojik araçlar bulunmaktadır. 1960'lar Ürdün'deki gazeteciliğin altın çağıdır. Ürdünlü kadınlar basın alanına katılmaya başlamışlardır.

Bundan önce, bu alanda Ürdün'de kadınların çok az etkin olguğu görülmüştür. Bununla birlikte, 1950'lerde, kadınların faaliyeti, yazma alanında başka bir sürekli çalışma biçimini üstlenmiştir. Kadınlar o dönemde kısa öykü, fikir ve makale yazmıştır. 1960'lı yılların başında, kadınlar gazetelerde sınırlı saatlere çalışmaya başlamış konferans ve seminerlere katılarak yerel olarak bazı sosyal konulara ilişkin röportajlar ve kapsamlar hazırlamışlardır. Ardından kadınlar haftalık ve aylık dergilerde yazar olarak aktif çalışır hale gelmişlerdir. 1950'da yerel düzeyde çeşitli sorunları ve genel olarak kadın sorunlarını ele alan kadın dergisi "Fatat Al-Ghad" yayınlanmaya başlamıştır. "Fatat Al-Ghad - Gelecek Kızı" dergisi kamusal alanda çalışan eğitimli kadınlar tarafından çıkarılmıştır. 1961'de kültürel, sosyal ve kadın konuları ile ilgilenen "Alusra-Aile" dergisi yayınlanmıştır. Gazeteciler Sendikası'na kayıtlı 88 kadın gazeteci olmasına rağmen, 1950'lerden günümüze kadar hiçbir başkanlık görevini yapmamıştır. Medya sektöründe çalışan kadın sayısındaki nicel artışa rağmen çok az sayıda karar alma mekanizmalarında veya medya politikalarını etkileyen yönetim kurullarında, idari organlarda çalışan kadın yöneticiler bulunmaktadır. (<http://ayamm.org>).

Majesteleri Kraliçe Rania Al-Abdullah'ın başkanlığında ve sponsorluğunda "Kadınların medyadaki klişe imajını değiştirmek için bir Arap Kampanyası", 2002'nin sonunda, Amman'da düzenlenen ikinci Arap Zirvesi Konferansı'nın ardından başlatılmıştır. Konferansta, medyada yer alan kadınların klişeleşmiş görüntüsünün değiştirilmesi adına ciddi ve aktif bir çaba harcanması gerektiği düşüncesinin de dahil olduğu çok sayıda öneri ortaya konmuştur. Kampanya Mart 2004'ün başlarında başlatılmış ve kadınların rolünü güçlendirmeyi amaçlayan medya iletileri televizyon ekranlarında yayınlanmaya başlamıştır. Bu kampanyanın, ikinci Kadınlar Zirvesi Konferansı'nda kabul edilen Arap Kadın Stratejisi için önlemleri bir uygulama olduğu söylenebilir. Uluslararası Kadınlar Günüde, özellikle UNESCO'nun, Dünya Kadınlar Günü'nün kutlanmasında bir gün boyunca medya kurumlarında kadınlara liderlik ve karar alma görevlerinin verilmesinin şart olduğu yönündeki önerilere yanıt olarak Ürdün'lü kadınlar tüm ulusal medyada karar alma görevini üstlenmişlerdir. Normalde Ürdünlü kadınlar sadece haftalık ve aylık çeşitli yayınların, bir siyasi günlük gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yapmaktaydılar. Bazı hükümet dışı kuruluşlar kadınların şiddet görme, boşanma ve boşanmış kadınların imajını düzeltilme konularını tartışan belgesel filmler hazırlamıştır (Ürdün Ulusal Kadın Komitesi, 2004, s. 11).

Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından 2018 yılında gerçekleştirilen "Gender Portrayal in the Jordanian Media Content - Ürdün Medya İçeriğinde Cinsiyet Temsili" başlıklı çalışmada, Ürdün'deki yaşamın çeşitli yönlerini karakterize eden cinsiyete bağlı fırsat eşitsizliği olgusu kamu ve özel medyadaki bulgular üzerinden tartışılmıştır. Ürdün medyasında kadınların temsil oranının ölçmek için beş gün boyunca 22 kitle iletişim araçlarının (görsel, işitsel, elektronik ve baskı) içerikleri takip edilmiştir. Temsil edilen kadınların sayısı sadece 287 iken, aynı kitle iletişim araçlarında 2774 erkek temsil edilmiştir. Televizyon ve internet sitelerinde ise kadınların temsil oranının % 6'yı geçmemesi dikkat çekicidir. Buna karşılık, radyo istasyonlarındaki kadınların temsil oranı % 13, Ürdün haber ajansı ve gazetelerde bu oran ise % 10 olduğunu tespit edilmiştir (Zaideh, 2018, s. 5-6).

Siyasi ekonomik, kültürel, dini, alanlarda uzman kadınların varlığına rağmen, medyada onlara yeterince yer verilmemektedir. Hanan Al-A'araj' ve Jawher arasında geçen bir söyleşide, siyasi ve sosyal programları hazırlayan ve sunan kişiler iyi bilinen erkek isimler arasından seçildiği vurgulanmıştır. Ayrıca, program konuklarında cinsiyet dengesinin gözetilmesi gerektiği dile getirilerek; siyaset ve halkla ilişkiler konusunda konuşmacı yetkili kişilerin çoğunluğu erkeklerden oluştuğu, bu durumun parlamentoda erkeklere karşı kadınların zayıf temsilini yansıttığı söylenmiştir. Al-Dustour gazetesinin baş editörü Mustafa Rialat'a göre ise, medyada uzman kadın kadroların ortaya çıkamamasının yegane sebebi, kadınların kendilerini ve deneyimlerini tanıtmaya girişimlerinin bulunmamasından veya entelektüel yeteneklerini yansıtan makaleler ve çalışmalar yazamamalarından kaynaklanmaktadır (Khaberni.com, 2018).

Medyanın, kadın erkek eşitliğine dayalı konularda doğru bir şekilde kullanılırsa kadınların durumunu değiştirme gücü bulunmaktadır. Medyanın kadınlar için fırsat eşitliği doğurması adına sorumluluğu ve rolü büyüktür. Medyanın kadınlara yönelik bir takım sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumlulukları şöyle sıralayabiliriz: Kadınların farklı alanlarda uğradığı eşitsizliği vurgulamak. Medyadaki temsil meselesinde iki cinsiyet arasındaki açığı azaltmak. Kadın sorunu toplum meselelerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmek. Kadınların tüm siyasi, sosyal ve ekonomik faaliyetlere katılmasını sağlamak. Medyanın kadınlara kendilerini ifade etmek ve fikirlerini sunmasına izin vermesi gerekmektedir.

Medya yukarıda bahsedilen sorumlulukları üstlenirse, kadınların statüsünün iyileşmesinde ve kendilerine güven duymalarını sağlamasında etkili bir rol oynayacaktır.

III. BÖLÜM

ÜRDÜN MEDYASININ KADINLARIN POLİTİK OLARAK GÜÇLENDİRİLMESİNDEKİ ROLÜ

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Günümüzde ekranlarda siyasi, sosyal, sağlık veya eğitim dahil olmak üzere birçok türde televizyon programlara rastlanmaktadır. Bu tür programlar izleyicinin fikirlerini de ifade etmesine izin vermektedir. Benzeri programlardan biri de, “Bu Akşam” televizyon programıdır. Pazar ve Perşembe günleri arasında saat 19:00’da Ürdün televizyonunda canlı yayınlanmaktadır. Programda siyasi analistler ve ekonomistlerle en önemli yerel meseleleri tartışmakta, siyasi meseleler müzakere edilmektedir. Yine programda yine aynı zamanda ekonomik sorunlara da değinilmektedir. İncelemeye alınan bir diğer program ise “Ülkenin Nabzı” programıdır. “Ülkenin Nabzı” da, yerel ve uluslararası meseleleri ele alan ve bunları uzman konuklarla tartışan bir siyasal programdır. Programın farklı bölümlerinde, özellikle Orta Doğu coğrafyasında yaşananların Ürdün’e etkilerinden bahsedilmektedir. Saha raporları ve sosyal ağ siteleriyle ilgili yorumlar sunarak programın içeriği zenginleştirilmektedir. Program, “Roya” kanalında Cumartesi ile Çarşamba günleri arasında saat 20:30’da yayınlanmaktadır. Bu çalışmada, medyanın kadınların siyasi hayata katılımındaki rolünü incelemek için biri devlet ve biri özel olmak üzere iki televizyon kanalında yayınlanan “Bu akşam” ve “Ülkenin Nabzı” programları incelemeye alınmıştır.

İnceleme için amaçlı örnekleme tekniğiyle **20.07.2016** ile **20/11/2016** tarihleri arasındaki programlar örnekleme dahil edilmiştir. Örneklem alırken, bu araştırma için belirleyici olan popülerite, içerik ve tarih olmak üzere üç önemli kriter esas alınmıştır. Öncelikle inceleme için popüleriteye bakılmış, Ürdün’de en çok takip edilen iki kanal olan %21,8’lik bir izlenme oranıyla Ürdün Tv ve %20.9’luk bir izlenme oranıyla onu

takip eden Roya Tv seçilmiştir. Ürdün’de ayrıca, %6.6 izlenme oranıyla Ürdün Now; %5.2 izlenme oranıyla Nour Ürdün; % 3.7 ile ZewinehBaladha; % 3.4 ile AlhakikaAldawlieh; 1.6 ile RoyaAlbadawiah; % 1.9 ile Ürdün SportTv; %1.6 ile Royalİdhak ve % 1.5 ile Alamaknilk 10 televizyon arasında sayılmaktadır (Zaida, 2018, s. 10).

İkinci olarak içerik bazında örneklem alınmıştır. Ürdün TV’de “yeni gün”, “mutlu sabah”, “60 dakika”, “bugün olanlar” gibi kadın konusunu işleyen, sağlık, sosyal yaşam ve çevre gibi programlar ile dini ve spor ağırlıklı programlar bulunmaktadır. Ürdün TV’den biraz farklı olarak Roya TV’de ise; “bu sabah”, “karavan”, “extra time”, “roya mutfağı” gibi program içerikleri bulunmaktadır. Dolayısıyla bütün bu programlar arasında, TV tartışma programları içinde en ünlü ve popüler siyasi tartışma programları olmaları nedeniyle “Bu Akşam” (Ürdün Tv) ve “Ülkenin Nabzı” (Roya Tv) programları popülariteleri açısından örneklem olarak belirlenmiştir.

Üçüncü örneklem belirleme kriteri tarihseldir. İnceleme periyodu olarak 2016 milletvekilleri seçimlerinden iki ay önceki tarih olan 20.07.2016 tarihi ile seçim sonrası iki ay olarak belirlenmiş 20.11.2016 tarihleri arasında yer alan programlar seçilmiştir. Ürdün medyasında kadınların siyasi hayata katılımı konusunun seçim öncesi ve sonrası süreçte daha çok tartışılabileceği ve konuşulabileceği düşünülmüştür. Bu tarih aralığında, youtube üzerinden ulaşılan bölümlerin 78 adet olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu 78 bölümün kapsamı örnekleme çerçevesi olarak seçilmiştir.

Bölümler kategorik içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Böylece, program içeriklerinde neler olduğu hangi programlara daha çok ağırlık verildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Kategorik içerik analizi farklı disiplinlerdeki birçok araştırma sorusuna cevap aramak için kullanılan temel bir araştırma aracıdır. Ayrıca, kategorik içerik analizine ilişkin birbirinden farklı tanımları yapılmasına rağmen, hepsinin vurgulanan iki önemli husus, yöntemin “sistematik” ve “tarafsız” olması gerektiğidir (Koçak ve Arun, 2006, s. 22). Kategorik içerik analizi, bir takım işlem sonucunda metinden çıkarılan geçerli yorumların sunulduğu bir araştırma tekniğidir. Bu yorumlar mesajın göndereni, mesajın kendisi ve mesajın alıcısı hakkındadır (Weber’den Akt. Koçak ve Arun, 2006, s. 22). Genel olarak, kategorik içerik analizi, araştırma nüfusunu oluşturan büyük ölçekli metinlerden, geneli temsil edecek seviyede seçilen örneklemin, belirli

analiz kategorileri çerçevesinde analiz edildiği bilimsel bir uygulamadır. Tüm bilimsel çalışmalarda olduğu gibi, evren ile örneklem arasındaki ilişki, araştırmanın araştırma sorularına ve hipotezlerine bağlı olarak, araştırmacının zamanının ve kaynaklarının rasyonel olarak değerlendirilmesiyle belirlenmektedir (Yıldırım, 2015 s. 133).

Bölümlerin kategorik içerik analiziyle araştırılan ana araştırma sorusu Ürdün medyasının, kadınların politik olarak güçlendirilmesindeki rolünü ortaya koymaktır. Ana araştırma sorusuna bağlı olarak, özel ve devlet medyasının kadınların politik güçlendirilmesindeki rolü araştırılacaktır. Ayrıca her iki kanalda da yayınlanan TV şovlarından kadınların nasıl ve ne oranda temsil edildikleri? kendileriyle ilgili konularda görüşlerine baş vurulup vurulmadığı? kadınların siyasi katılımlarıyla ilgili düşünceleri de araştırma sonucunda ulaşılmak istenen bulgular arasındadır. Medya profesyonellerinin tutumları da kamuyu şekillendirdiği için program moderatörlerinin cinsiyetleri, konuya bakış açıları ve çağırdıkları konuklar da araştırmada inceleme konuları olarak belirlenmiştir.

Yıldırım'a (2015, s. 138-139) göre, kategorik içerik analizinde, içeriğin incelenebilmesi için analiz birimlerinin belirlenmesinden sonra içeriği birkaç kategoriye ayırmak, belirli kodlama veya kayıt birimleri tanımlamak gerekmektedir. Analiz kategorileri, mesajdaki ilgilenilen, ortaya koymaya çalışan unsurlar ile ilgilidir ve analiz edilecek metnin niteliğine göre, her çalışmanın amacına bağlı olarak istenilen sayıda madde yaratılabilmektedir. Kullanılan veya oluşturulan kategoriler, araştırmacının teorik oluşumu, yani teorik yaklaşımı ile ilgilidir. Bu bağlamda, kategorik içerik analizinin özü olan sınıflandırma süreci büyük önem taşımaktadır ve bu aşamada çalışmalar daha anlamlı hale gelmektedir.

Sınıflandırma iki şekilde yapılmaktadır. Birincisi konuyla ilgili daha önce yapılmış ve standartlaştırılmış kategorilerin kullanması, ikincisi ise çalışmanın teorik yaklaşımına, araştırma sorularına ve araştırma sorularına göre yeni kategoriler oluşturmaktır. Öte yandan, kategorizasyon bir süreç olduğu için, metin içerikleri incelenirken yeni kategoriler tanımlanabilmektedir. Çalışmada programdaki tartışmalar birer metin olarak okunmuştur. Programlar öncelikle, olarak hazırlanan kodlama cetveline göre program özellikleri (programın kodu, bölümün adı, süresi, yayınlandığı mecra) gibi unsurlara göre incelenmiştir. Ayrıca yine programın dili, bilgi sunma biçimi gibi özellikler göz

önüne alınmıştır. İkinci olarak, 78 bölüm içinde “kadınların siyasi hayata katılımlarıyla” ilgili söylemler kategorik içerik analizine göre kategorilendirilmiştir. “Kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili” toplam 20 bölüm tespit edildiği için bütün bölümler inceleme için örnekleme çerçevesine dahil edilmiştir.

Ayrıca, konukların söylemleri değerlendirilirken, Stuart Hall’un okuma biçimlerinden de yararlanılmıştır. Hall, anlam oluşturma sürecinde alıcının gönderilen mesajları üç biçimde okuyabildiğini söylemiştir: Egemen-Hegemonik, Müzakereci ve Karşıt Okuma. Egemen okuma denilen ilk tür, iletişimin çok sıradışı bir biçimine gönderme yapmaktadır. Bu kodlama türü, kodaçılama işleminin bazı sınırlarını ve parametrelerini belirleyebilir. Metindeki anlamlar, yapımcıların istediği yönünde tam ve doğru bir şekilde ele alınmakta ve kodlayıcı tarafından üretilen anlam her seviyede meşru olarak kabul edilmektedir. Müzakereci okumada, izleyici hem uyumlu hem de karşıt anlamlandırma yapabilmektedir. Metindeki egemen tanımların meşruiyetini kabul eden izleyici, öte yandan da daha sınırlı, yerleşik bir düzeyde kendi kurallarını koymakta ve koşullarına, konumuna uygun düşen anlamlar oluşturmaktadır. Karşıt okumada ise, izleyici mesajın içeriğini tam olarak anlar, metindeki egemen kodları tanır, ancak kendi alternatif kodlarına atıfta bulunarak antitez (karşıt yönde anlam) üretmektedir. Yani izleyici, karşıt okumada, izleyici metindeki kodların popülaritesini reddetmektedir (Şeker, 2009, s. 107).

3.2. Ürdün Tv’deki Bu Akşam Programın Biçimsel İncelemesi

Bu Akşam tartışma programı Ürdün TV kanalında en çok takip edilen programlarından birisidir. Bu program Ürdün halkını ilgilendiren ve merak uyandıran siyasi, sosyal, ekonomik konular ele almaktadır. Dolayısıyla, seçim döneminde, seçim ile ilgili bütün konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Ürdün TV kanalında yayınlanan Bu Akşam’ın tartışma programı 30 bölümdür. 2016 Parlamento seçimlerinden öncesinde ve sonrasında programın toplam yayının süresi 21 saat ve 32 dakikadır. Bu dönemde, programın YouTube’deki izleyici sayısı 8148 kişiye ulaşmıştır. Belirlenen dönemde, programın YouTube sayfasındaki yayınlanan bölümlerinin takipçi sayısına diğer yayınlanan programlara göre daha az olduğu belirlenmiştir. Programda %96.9 oranında Akademik dil kullanılırken, %3.1 gündelik dil kullanılmaktadır. Programın 30 bölümünde ağırlayan erkek konuk oranı %91.66 iken, kadın konuk oranı %8.34’dür. Bu

bölümlerin toplam süresi değerlendirildiğinde ise, erkek konukların konuşma süreleri toplam süreni %98.18'sine ayrılırken, sadece %1.82'lik bir kısmı kadın konukların konuşmasına ayrılmıştır.

Belirlenen dönemde program içerikteki programlara yer verilmiştir. 30 programın %76.77'si siyasete; %18.76'sı sosyal konulara; %4.47'si ekonomiye; %13'ü güncel konulara yer vermiştir. Buna karşın, programların sadece %1.6'sı kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili olmuştur.

Programda izleyiciyi ikna etmek amacıyla farklı bilgi sunuş biçimleri kullanılmıştır. Programda bilgi sunarken, %70.91 ile konukların görüşlerine; %24.93 ile soru ve tartışmalara, %3.21 ile VTR, %0.6 ile istatistiklere, %0.3 ile izleyicinin sosyal medya yorumlarına ve %0.05 ile seçim yasalarına başvurulmuştur.

3.2.1. Bu Akşam Programı 1. Bölüm: 20 Temmuz 2016

Akademik dil, tüm toplum kategorisine hitap etmesi için uygun bir dil olarak kabul edilmemektedir. Toplumdaki kadınlar, kültürel ve eğitim düzeyleri bakımından farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, programlarda akademik dil kullanımı, kadınların siyasi katılımı konusunda bilgilendirilmesini güçleştirmektedir. Bu bölümde %86.4 oranında akademik dil kullanılırken, %13.6 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümde, bilgi sunarken, % 67.51'lik bir oranla konukların görüşlerine; %23.04'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %8.5'lik bir oranla ile VTR ve %1'lik bir oranla seçim yasasına başvurulmuştur.

Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Bu bölümde, bağımsız seçim komisyonu başkanı olan Khaled Alklalkeh, yeni seçim yasası, adaylık süreci ve seçim mekanizmasını üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 1613 saniyedir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 744 saniye olup, %46,12'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümün toplam izleyici sayısı ise 274'tür. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.2. Bu Akşam Programı 2. Bölüm: 23 Temmuz 2016

Bağımsız Seçim Komisyonun genel sekreteri Ali Daradkeh, Bağımsız Seçim Komisyonu'nun seçimlere ilişkin yaptığı hazırlıklar, yeni seçim yasası, adaylık mekanizması, kadınların aday gösterme yöntemleri ve seçim sonucu hesaplaması üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2818 saniyedir. Bölümde %95.6 oranında akademik dil kullanılırken, %4.4 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 102'dir. Programda bilgi sunarken, %69.8'lik bir oranla konukların görüşlerine; %25.2'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %4'lük bir oranla VTR ve %1'lik bir oranla seçim yasasından yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %97.4'ü siyaset içerikli konulara ayrılmışken, kadın siyasi hayata katılımı konusuna sadece %2.6'sı tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1809 saniye olup, %69.8'lik bir orana denk gelmiştir.

3.2.3. Bu Akşam Programı 3. Bölüm: 27 Temmuz 2016

Medya İşleri Bakanı ve Hükümet sözcüsü olan Mohamed Almomani, medya sahnesindeki en önemli konuları, sosyal medya sitelerinin kullanıcıları tarafından yayınlanan söylentileri ve yeni Hükümet'in gündemi üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2484 saniyedir. Bölümde %99.35 oranında akademik dil kullanılırken, %65 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 180'dir. Programda bilgi sunarken, % 76.5'lik bir oranla konukların görüşlerine; %22'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %1.5'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi, gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1754 saniye olup, %76.5'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.4. Bu Akşam Programı 4. Bölüm: 30 Temmuz 2016

Milli Eğitim Bakanı olan Mohammed Thneibat, lise sınavı sonuçları, Bakanlığın eğitim süreci ile ilgili planları ve öğretmenlerin verimliliği üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 781 saniyedir. Bölümde %99.73 oranında akademik dil kullanılırken, %0.27 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 1362'dir.

Bölümde bilgi sunarken, % 56.22'lik bir oranla konukların görüşlerine; %35.54'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %1'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarına ve %7.24'lük bir oranla istatistiklerden yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi, gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1607 saniye olup, %65.22'lik bir orana denk gelmiştir. Kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.5. Bu Akşam Programı 5. Bölüm: 03 Ağustos 2016

Bağımsız seçim komisyonun başkanı Khaled Alklaldehy'in konuşmasına ayrılan bölümde, Ürdün'deki seçimlerin durumu, adaylık süreci, yeni seçim yasası, adayların listesini kurması, kota sistemi ve ırk temeline tahsis edilen seçim bölgeleri ve sandalye sayısı üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 3423 saniyedir. Bölümde %89.3 oranında akademik dil kullanılırken, %10.7 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 242'dir. Programda bilgi sunarken, % 67.2'lik bir oranla konukların görüşlerine; %20.1'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %12.7'lik bir oranla VTR kullanımından yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %94.9'u siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadın siyasi hayata katılımı konusu ise %5.1'lik bir oranla yer bulabilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1683 saniye olup, %67.2'lik bir orandadır.

3.2.6. Bu Akşam Programı 6. Bölüm: 06 Ağustos 2016

Kamu hizmeti bürosu başkanı olan Khalaf Himesat, işgücü piyasasındaki gerekli uzmanlıklar ve ideal çalışan ödülü üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2849 saniyedir. Bölümde %95.38 oranında akademik dil kullanılırken, %4.62 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 132'dir. Bölümde bilgi sunarken, %76.5'lik bir oranla konukların görüşlerini ve %23.5'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi, gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1988 saniye olup, %76.5'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.7. Bu Akşam Programı 7. Bölüm: 10 Ağustos 2016

Bağımsız Seçim Komisyonun temsilcisi olan Zuhair Abu Fares ve Al-Rai gazetesinin editörü olan Faysal Malkawi, yaklaşan parlamento seçimleri için hazırlıklar, yeni seçim yasası, seçim kampanyası ve medyada seçimlerin ertelenmesi konusunda söylentileri üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2640 saniyedir. Bölümde %97.2 oranında akademik dil kullanılırken, %2.8 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 129'dur. Bölümde bilgi sunarken, % 75'lik bir oranla konukların görüşlerini ve %25'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %99.6'sı siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna sadece %0.4'ü tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1749 saniye olup, %75'lik bir orana denk gelmiştir.

3.2.8. Bu Akşam Programı 8. Bölüm: 13 Ağustos 2016

Gençlik Bakanı olan Rami Wrekhat, parlamento seçimlerinde gençliğin rolü, Gençlik Bakanlığının gençlik sektörünü desteklemesindeki rolü ve bakanlığın gelecek planlarını üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2346 saniyedir. Bölümde %97.4 oranında akademik dil kullanılırken, %2.6 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 684'dir. Bölümde bilgi sunarken, %61.7'lik bir oranla ile konukların görüşlerine; %26.3'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %5.7'lik bir oranla VTR, %5.6'lık bir oranla istatistiklere ve %0.7'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bölümün toplam süresinden, %95.6'sı gündem içerikli konulara ayrılmışken, siyaset içerikli konulara sadece %4.4'ü tahsis edilmiştir. Konuşğun konuşmasına ayrılan süre ise 1418 saniye olup, %61.7'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.9. Bu Akşam Programı 9. Bölüm: 16 Ağustos 2016

Bağımsız Seçim Komisyonun genel sekreteri Ali Daradkeh'in konuşmasına ayrılan bölümde, adaylık süreci, yeni seçim yasası ve seçim kampanyası üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 3094 saniyedir. Bu bölümde %98.8 oranında akademik dil kullanılırken, %1.2 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise

125'dir. Programda bilgi sunarken, % 67'lik bir oranla konukların görüşlerine; %23.6'lık bir oranla soru ve tartışmalara ve %9.4'lük bir oranla VTR'dan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılantek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %98.1'si siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna sadece %1.9'i tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 2162 saniye olup, %67'lik bir orana denk gelmiştir.

3.2.10. Bu Akşam Programı 10. Bölüm: 21 Ağustos 2016

Bağımsız Seçim Komisyonun sözcüsü olan Cihad Almomani ve seçimlerin izlenmesi örgütü (RASID) başkanı Amer Bani Amer, adaylık sürecinin başlaması, seçim listelerinin sayısı, adayların sayısı ve sivil toplum örgütlerinin seçim süreciyle ilgili raporları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2647 saniyedir. Bölümde %98.4 oranında akademik dil kullanılırken, %1.6 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 175'dir. Bölümün toplam süresinden, %94.8'i siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna sadece %5.2'si tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1625 saniye olup, %69.8'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 69.8'lik bir oranla konukların görüşlerine; %29.6'lık bir oranla soru ve tartışmalara ve %0.6'lık bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır.

3.2.11. Bu Akşam Programı 11. Bölüm: 21 Ağustos 2016

Bağımsız Seçim Komisyonun genel sekreteri olan Ali Daradkeh, adaylık sürecinin bitmesi, seçim listelerinin net sayısı, adayların net sayısı üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2561 saniyedir. Bölümde %99.8 oranında akademik dil kullanılırken, %0.2 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 254'dür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %97.5'i siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna sadece %2.5'i tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1700 saniye olup, %66.8'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 66.8'lik bir oranla konukların görüşlerine; %26.3'lük bir oranla soru ve tartışmalara, % 2.6'lık bir oranla VTR ve %3.3'lük bir oranla istatistiklere baş vurulmuştur.

3.2.12. Bu Akşam Programı 12. Bölüm: 28 Ağustos 2016

Bağımsız Seçim Komisyonun Başkanı Khaled Kalaldehy, bağımsız seçim komisyonun seçimlere son hazırlıkları, kabul edilen ve reddedilen adaylık başvuruların sayısı üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2514 saniyedir. Bölümde %98.4 oranında akademik dil kullanılırken, %1.6 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 175'dir. Bölümde bilgi sunarken, % 69.8'lik bir oranla konukların görüşlerine; %29.6'lık bir oranla soru ve tartışmalara ve %0.6'lık bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bölümün toplam süresinden, %92.6'i siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna sadece %7.4'ü tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1664 saniye olup, %69.8'lik bir orana denk gelmiştir.

3.2.13. Bu Akşam Programı 13. Bölüm: 02 Eylül 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu başkanı yardımcısı Nazih Ammarin, Bağımsız Seçim Komisyonunun seçim süreci için hazırlıkları, bazı adaylar için adaylık başvurularını reddetme nedenleri ve seçim komitelerinin eğitimi üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2543 saniyedir. Bölümde %99.5 oranında akademik dil kullanılırken, %0.5 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 80'dir. Bölümde bilgi sunarken, % 70.3'lük bir oranla konukların görüşlerine; %27.4'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %2.3'lük bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1703 saniye olup, %70.3'lük bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.14. Bu Akşam Programı 14. Bölüm: 05 Eylül 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu Hukuk Müşveri Mohammed Al Qatawneh'in ve Avukat Nour El İmam'ın konuşmalarına ayrılan bölümde, Bağımsız Seçim Komisyonun kararlarına itiraz aşamasının sona ermesi ve mahkemenin bu adaylık başvuruları ile ilgili son karar verilmesi üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2330 saniyedir. Bölümde %98.8 oranında akademik dil kullanılırken, %1.2 oranında gündelik dil

kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 120'dir. Bölümde bilgi sunarken, % 73'lük bir oranla konukların görüşlerine ve %27'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölümün toplam süresinden, %91'i siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna sadece %9'u tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1580 saniye olup, %73'lük bir orana denk gelmiştir. Konukların konuşmalarının toplam süresinden, %53'ü kadın konuğa ayrılmışken, %47'i erkek konuğa tahsis edilmiştir.

3.2.15. Bu Akşam Programı 15. Bölüm: 09 Eylül 2016

Medya İşleri Bakanı ve Hükümet sözcüsü Mohamed Al-Momani, milletvekili seçimleri, seçimlerde hükümetin rolü, Ürdün'ün uluslararası statüsü, Ürdün-Mısır ilişkileri ve Kudüs dosyası üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2606 saniyedir. Bölümde %97.1 oranında akademik dil kullanılırken, %2.9 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 61'dir. Bölümde bilgi sunarken, % 75'lik bir oranla konukların görüşlerine; %25'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1820 saniye olup, %75'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.16. Bu Akşam Programı 16. Bölüm: 14 Eylül 2016

Programın sunucu Hazim Alrahahleh, Bağımsız Seçim Komisyonunun tüm bölümlerinin seçim sürecine hazırlıkları üzerine konuşmak için bağımsız seçim komisyonu ziyaret etmiştir. Programın sunucu, Bağımsız Seçim Komisyonun personelleri (Enformasyon Bölümü Başkanı Mohammed Alzaben, Mali ve İdari İşler Müdürü, Bağımsız Seçim Komisyonu sözcüsü Cihad Almomani, Operasyon Müdürü Hussam Altrawneh, Medya Ekibi Saad Alashosh, Mona Alnimri, Hanadi Almanasir, Taher Alashri, Eğitim Genel Koordinatörü Ali Aljunaidi, Bağımsız Seçim Komisyonu Komiserler Kurulu Üyeleri Khaled Alklalkeh, Ali Aldradkeh, Samar Haj Hasan, Zuhir Abu Fares ve Mohammed Alhunaiti) ile görüşmüştür. Bölümün toplam süresi 1973 saniyedir. Bölümde %47 oranında akademik dil kullanılırken, %21 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 597'dir. Bölümde bilgi sunarken, % 32'lik bir oranla konukların görüşlerine; %27'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve

%42'lik bir oranla VTR'dan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 606 saniye olup, %32'lik bir orana denk gelmiştir. Konukların konuşmalarının toplam süresinden, %86.7'i erkek konuklara ayrılmışken, %13.3'ü kadın konuklara tahsis edilmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.17. Bu Akşam Programı 17. Bölüm: 18 Eylül 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu Başkanı olan Khaled Alklaldehy, seçmene ve adayın ilgilendiği tüm konular, seçim sürecinde gözlemcilerin ve medyanın rolü üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2269 saniyedir. Bölümde %98 oranında akademik dil kullanılırken, %2 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 76'dır. Bölümde bilgi sunarken, % 74'lük bir oranla konukların görüşlerine; %24'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %2'lik bir oranla ile izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1547 saniye olup, %74'lük bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.18. Bu Akşam Programı 18. Bölüm: 25 Eylül 2016

Eski Dışişleri Bakanı olan Abdulalah Alkhatib, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Kral Majesteleri'nin konuşmaları, seçimler, yazar Nahed Hatter'ın ölümü, yerel ve uluslararası olayları üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2489 saniyedir. Bölümde %100 oranında akademik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 285'dir. Bölümde bilgi sunarken, % 76'lık bir oranla konukların görüşlerine ve %24'lük bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1788 saniye olup, %76'lık bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.19. Bu Akşam Programı 19. Bölüm: 28 Eylül 2016

Eski Kültür Bakanı olan Sabri Rbihat ve Sosyoloji Profesörü olan Ahmed Othman, sosyal iletişim ağlarında tartışılan meseleleri, yeni hükümet, yeni Senato, yeni Parlamento ve sosyal iletişim araçlarının yapıcı bir şekilde nasıl kullanılacağı üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2411 saniyedir. Bölümde %97.8 oranında akademik dil kullanılırken, %1.2 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 331'dir. Bölümde bilgi sunarken, %77.33'lük bir oranla konukların görüşlerine ve %22.67'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölümün toplam süresinden, %66.7'si gündem içerikli konulara ayrılırken, %23.3'ü siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Bölümde siyaset içerikli konulara ayrılan toplam süresinden, %2.5'i kadınların siyasi hayata katılımı konusuna tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1744 saniye olup, %77'lik bir orana denk gelmiştir.

3.2.20. Bu Akşam Programı 20. Bölüm: 02 Ekim 2016

Medya Bakanı ve Hükümet sözcüsü Mohammad Al-Momani, yerel ve uluslararası sahnelerdeki en önemli konuları, seçim sürecinin değerlendirmesi ve yeni Bakanlar Konseyi üyeleri üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2658 saniyedir. Bölümde %74 oranında akademik dil kullanılırken, %26 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 423'dür. Bölümde bilgi sunarken, %73.7'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %26.3'lük bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuşğun konuşmasına ayrılan süre ise 1858 saniye olup, %73.7'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.21. Bu Akşam Programı 21. Bölüm: 09 Ekim 2016

Görsel ve İşitsel Medya Komisyonu Başkanı Amjad El-Kadi ve gazeteciler sendikası başkanı Tarık El-Momani, Ürdün'deki medya durumu, ifade özgürlüğü ve ulusal çıkarı üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2704 saniyedir. Bölümde %78 oranında akademik dil kullanılırken, %2 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 93'tür. Bölümde bilgi sunarken, % 74'lük bir oranla konukların görüşlerine

ve %26'lık bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1868 saniye olup, %74'lük bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.22. Bu Akşam Programı 22. Bölüm: 12 Ekim 2016

Eski Kültür Bakanı Samir Habashneh, en önemli yerel ve uluslararası meseleleri, siyasi ve ekonomik reformu, parlamento seçimlerinin sonuçlarını üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2404 saniyedir. Bölümde %98.3 oranında akademik dil kullanılırken, %1.7 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 80'dir. Bölümün toplam süresinden, %98.5'i siyaset içerikli konulara ayrılmışken, %1.5'i kadınların siyasi hayata katılımı konusuna tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1820 saniye olup, %78.1'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 78.1'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %21.9'luk bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır.

3.2.23. Bu Akşam Programı 23. Bölüm: 19 Ekim 2016

Jandarma Komutanı General Hussein Hawatmeh, jandarmanın Ürdün'ün ulusal güvenliğini sağlamadaki rolü, Ürdün Jandarması Avrupa-Akdeniz Polis ve Jandarma Teşkilatına başkanlığı üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2690 saniyedir. Bölümde %97.9 oranında akademik dil kullanılırken, %2.1 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 1045'dir. Bölümde bilgi sunarken, % 54.5'lik bir oranla konukların görüşlerine; %26.4'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %19.1'lik bir oranla ile VTR'den yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1433 saniye olup, %54.5'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.24. Bu Akşam Programı 24. Bölüm: 23 Ekim 2016

Eski Adalet Bakanı Bassam Al-Batosh, Ürdün'deki yargı sistemi geliştirilmesi ile ilgili Kral'ın, Yargı Komisyonu ile görüşmesi ve yargı sistemi durumu üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2453 saniyedir. Bölümde %98.87 oranında akademik dil kullanılırken, %1.13 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 61'dir. Bölümde bilgi sunarken, %82.1'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %17.9'luk bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1803 saniye olup, %82.1'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.25. Bu Akşam Programı 25. Bölüm: 26 Ekim 2016

Eski Milli Eğitim Bakanı ve Ulusal Eğilim Partisi Genel Sekreteri olan Saleh Arshidat, Milli Eğitim Bakanlığının ve güvenlik cihazların yeniden yapılandırılması ve Ürdün'deki siyasi ve ekonomik reformları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2485 saniyedir. Bölümde %95.8 oranında akademik dil kullanılırken, %4.2 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 269'dur. Bölümde bilgi sunarken, %65.5'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %34.5'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1508 saniye olup, %65.5'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.26. Bu Akşam Programı 26. Bölüm: 30 Ekim 2016

Eski Medya Bakanı ve Hükümet sözcüsü Samih Maaitah ve Siyasi Kalkınma ve Parlamento İşleri Bakanı Bassam Haddadin, meclisin yeni üyeleri ve yasama makamı ile yürütme makamı arasındaki ilişki üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2630 saniyedir. Bölümde %82 oranında akademik dil kullanılırken, %18 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 38'dur. Bölümde bilgi sunarken, %82'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %18'lik bir oranla soru ve tartışmalardan

yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2038 saniye olup, %82'lik bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.27. Bu Akşam Programı 27. Bölüm: 2 Kasım 2016

Senato Başkanı Faysal El Fayez, Parlamentodaki Kralın yapacak konuşma ile ilgili yapılan hazırlıkları, Kanunun oteritisi, sivil devlet yapısı ve kadın ve gençlerin güçlendirmesi üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2491 saniyedir. Bölümde %74.35 oranında akademik dil kullanılırken, %25.65 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 251'dir. Bölümde bilgi sunarken, %74.35'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %25.65'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %98.4'ü siyaset içerikli konulara ayrılmışken, %1.6'sı kadınların siyasi hayata katılımı konusuna tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1760 saniye olup, %74.35'lik bir orana denk gelmiştir.

3.2.28. Bu Akşam Programı 28. Bölüm: 6 Kasım 2016

Siyasi ve Parlamento İşleri Bakanı Musa Al-Maaiteh, Parlamento'nun On sekizinci Oturumunun açılması, Kralın Parlamentodaki konuşması, Hükümetin siyasi partileri desteklemesindeki rolü, parlamento seçimlerinin sonuçları, belediyenin ve il meclisinin seçimleri için hazırlıkları üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2450 saniyedir. Bölümde %97.75 oranında akademik dil kullanılırken, %2.25 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 127'dir. Bölümde bilgi sunarken, %79.87'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %20.13'lük bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %93.1'si siyaset içerikli konulara ayrılmışken, %6.9'u kadınların siyasi hayata katılımı konusuna tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1953 saniye olup, %79.87'lik bir orana denk gelmiştir.

3.2.29. Bu Akşam Programı 29. Bölüm: 16 Kasım 2016

Medya Bakanı ve Hükümet sözcüsü Muhammed Al-Momani, en önemli yerel meseleleri, Kabine'nin planlarını ve Ürdün'ün karşılaştığı en önemli zorlukları üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2877 saniyedir. Bölümde %95.45 oranında akademik dil kullanılırken, %4.55 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 286'dır. Bölümde bilgi sunarken, %77.9'luk bir oranla konukların görüşlerine ve %22.1'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 2126 saniye olup, %77.9'luk bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.2.30. Bu Akşam Programı 30. Bölüm: 20 Kasım 2016

Eski Maliye Bakanı Muhammed Ebu Hammour, Hükümetin ekonomi planları, Uluslararası Para Fonu'nun Ürdün'deki ekonomik kararlara müdahale etmesindeki rolü ve Ürdün'de yatırımcıların karşılaştığı zorlukları üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2589 saniyedir. Bölümde %97.9 oranında akademik dil kullanılırken, %2.1 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 185'dir. Bölümde bilgi sunarken, %79.69'luk bir oranla konukların görüşlerine ve %20.31'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanılmıştır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık ekonomi olmuştur. Bölümün toplam süresi, ekonomi içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1923 saniye olup, %79.69'luk bir orana denk gelmiştir. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3. Roya Tv'deki Ülkenin Nabzı Programın Biçimsel İncelemesi

Roya TV kanalında yayınlanan Ülke'nin Nabzı'nın talk şovu 48 bölümdür. 2016 Parlamento seçimlerinden öncesinde ve sonrasında programın toplam yayının süresi 38 saat ve 1.5 dakikadır. Bu dönemde, programın YouTube'deki izleyici sayısı 31171 kişiye ulaşmıştır. Programda %94.29 oranında akademik dil kullanılırken, %5.71 oranındagündelik dil kullanılmıştır. Programın 48 bölümünde ağırlayan erkek konuk oranı %82.35 iken, kadın konuk oranı %17.65'dir. Bu bölümlerin toplam süresinden,

%87.08'i erkek konukların konuşmasına ayılırken, %12.92'si kadın konukların konuşmalarına tahsis edilmiştir.

İncelenen dönemde program içeriklerinin farklı başlıklar altında olduğu görülmüştür. Programın toplam süresinden, %64.13'ü siyasi konulara, %25.83'ü sosyal içerikli; %4.08'i ekonomikonulara yer verirken, %5.96'sı kadınların siyasi hayata katılımı başlıklı konulara tahsis edilmiştir. Ayrıca, programın toplam süresinden, %62.55'i siyaset içerikli bölümlerine ve %30.47'si gündem içerikli bölümlerine ayrılırken, %6.98'i kadınların siyasi hayata katılımı içerikli bölümlerine tahsis edilmiştir.

Programda izleyiciyi ikna etmek amacıyla farklı bilgi sunuş biçimleri kullanılmıştır. Programda bilgi sunarken, %72.62'lik bir oranla ile konukların görüşlerine; %18.11'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %8.21'lik bir oranla VTR, %0.35'lik bir oranla istetiklere, %0.47'lik bir oranla izlecinin sosyal medyada yorumlarına ve %0.14'lük bir oranla seçim yasasına, %0.06'lık bir oranla gazete makalesine ve %0.03'lük bir oranla araştırmalardan yararlanmıştır. Ülkenin Nabzı programının bütün bölümleri 2 erkek sunucu (Mohammed Al-Khalidi ve Muhannad Mubaidin) tarafından sunulmuştur. Ülkenin Nabzı talk şovu Roya TV kanalında en çok takip edilen programlarından birisidir. Programda, Ürdün halkını ilgilendiren ve merak uyandıran siyasi, sosyal, ekonomik konular ele aldığı görülmüştür.

3.3.1. Ülkenin Nabzı Programı 1. Bölüm: 20 Temmuz 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu'nun Hukuk İşleri Müdürü olan Mohammad Al-Qatawneh, Gazeteci ve Siyasi Analisti olan Jihad Al-Mansi, seçim yasası ve Bağımsız Seçim Komisyonu prosedürlerini üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 3107 saniyedir. Bölümde %86.82 oranında akademik dil kullanılırken, %13.18 gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 402'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %88.31'si siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna %11.69'u tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1765 saniye olup, %56.1'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %56.1'lik bir oranla konukların görüşlerine; %37.7'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %6.2'lik bir oranla VTR'dan yararlanılmıştır.

3.3.2. Ülkenin Nabzı Programı 2. Bölüm: 21 Temmuz 2016

Hawyeh merkezinin başkanı olan Muhammed El Hüseyin ve eski senatör olan Talal El Madi, seçim ittifakları ve seçim listelerin oluşumu üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2989 saniyedir. Bölümde %91.67 oranında akademik dil kullanılırken, %8.33 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 341'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %97.71'si siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna %2.29'u tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1736 saniye olup, %62.8'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %62.8'lik bir oranla konukların görüşlerine; %31.9'luk bir oranla soru ve tartışmalara, %3.9'luk bir oranla VTR ve %1.4'lük bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır.

3.3.3. Ülkenin Nabzı Programı 3. Bölüm: 22 Temmuz 2016

Eski kültür bakanı Samir Habashneh ve eski milli eğitim bakanı Dr. İbrahim Badran, Avrupa'daki terör olayları ve entelektüel terörle mücadele üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 3076 saniyedir. Bölümde %90.56 oranında akademik dil kullanılırken, %9.44 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 249'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyasi konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2284 saniye olup, %74.53'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 74.53'lük bir oranla konukların görüşlerine; %15.37'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %9'lük bir oranla VTR ve %1.1'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.4. Ülkenin Nabzı Programı 4. Bölüm: 23 Temmuz 2016

Su ve Sulama Bakanı olan Dr. Hazem Al-Nasır, su israfı, yasa ile uygulama arasındaki cezalar üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2891 saniyedir. Bölümde %83.86 oranında akademik dil kullanılırken, %16.14 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 432'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 1783 saniye olup, %62.8'lik bir orana denk gelmiştir.

Bölümde bilgi sunarken, % 61.8'lik bir oranla konukların görüşlerine; %16.8'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %20.4'lük bir oranla VTR ve %1'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.5. Ülkenin Nabzı Programı 5. Bölüm: 24 Temmuz 2016

Ürdün Sanayi Odası Genel Müdürü olan Maher Al-Mahrouq ve ekonomik uzmanı olan Zian Zwane, Avrupa Birliği ile menşe kurallarının basitleştirilmesi ve Ürdün ekonomisi üzerindeki etkisi üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2976 saniyedir. Bölümde %87.61 oranında akademik dil kullanılırken, %12.39 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 386'dır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık ekonomi olmuştur. Bölümün toplam süresi ekonomi konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1977 saniye olup, %62.8'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 67.34'lük bir oranla konukların görüşlerine; %23.7'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %7.73'lük bir oranla VTR ve %1.23'lük bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.6. Ülkenin Nabzı Programı 6. Bölüm: 25 Temmuz 2016

Yükseköğretim bakanlığı genel sekreteri olan Dr. Hani Al-Dmour ve eğitim uzmanı olan Buşra Arabiyat, lise sınavının sonuçları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 3012 saniyedir. Bölümde %90.03 oranında akademik dil kullanılırken, %9.97 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 468'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1806 saniye olup, %60.72'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 60.72'lik bir oranla konukların görüşlerine; %18.73'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %19.85'lik bir oranla VTR ve %1.07'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.7. Ülkenin Nabzı Programı 7. Bölüm: 26 Temmuz 2016

Yasa Yorumlanması Yüksek Kurulu başkanı olan Noufan Al-Ajrama ve Ürdün Kadın Dayanışma Derneği genel müdürü olan Asma Khader, seçim listeleri oluşturulması, Çeçen, Çerkez, Hristiyan ve kadın kotasına tahsis edilen sandalyelerin sayısı üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2920 saniyedir. Bölümde %95.31 oranında akademik dil kullanılırken, %4.69 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 278'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %86.43'ü siyasi içerikli konulara ayrılırken, kadınların siyasi hayata katılımı konusuna %13.57'si tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1948 saniye olup, %67.33'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümün toplam süresinden, %66.17'si erkek konuğun konuşmasına ayrılırken, %33.83'ü kadın konuğun konuşmasına tahsis edilmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %67.33'lük bir oranla konukların görüşlerine; %29.27'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %1.79'luk bir oranla VTR ve %1.69'luk bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır.

3.3.8. Ülkenin Nabzı Programı 8. Bölüm: 28 Temmuz 2016

Mühendisler Sendikası'nda Emekli Sandığı kurtarma Komitesi üyesi olan Omer Al Sabag ve Ürdün Mühendisleri Sendikası Irbid şubası başkanı olan Omar Manasra, Mühendis Sendikası'ndaki emeklilik fonunun durumu üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 3115 saniyedir. Bölümde %98.83 oranında akademik dil kullanılırken, %1.17 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 543'tür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2341 saniye olup, %81.91'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 81.91'lik bir oranla konukların görüşlerine; %12.57'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %3.81'lik bir oranla VTR ve %1.71'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.9. Ülkenin Nabzı Programı 9. Bölüm: 29 Temmuz 2016

Ulusal Kadın İşleri Örgütü genel sekreteri olan Salma Al-Nemes ve Aldoustur gazetesinde gazeteci olan Nivin Abdul Hadi, seçimlerdeki kadınların gerçeği ve yaşadıkları zorluklar üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2656 saniyedir. Bölümde %81.61 oranında akademik dil kullanılırken, %18.39 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 238'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi kadınların siyasi hayata katılımı konusuna tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1843 saniye olup, %71.7'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %71.7'lik bir oranla konukların görüşlerine; %15.1'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %7.2'lik bir oranla VTR ve %6'lık bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır.

3.3.10. Ülkenin Nabzı Programı 10. Bölüm: 01 Ağustos 2016

Al-Dustour gazetesinde Durob bölümü başkanı Rana Haddad ve Ürdün Medya Enstitüsü'nde Akademiye olan Sakhr Al-Khasawneh, Ürdün'deki dini bir arada yaşama ve sosyal medya nefret söyleme üretilmesindeki rolü üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2940 saniyedir. Bölümde %91.83 oranında akademik dil kullanılırken, %8.17 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 402'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1111 saniye olup, %49.57'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %49.60'lık bir oranla konukların görüşlerine; %39.75'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %8.47'lik bir oranla VTR ve %2.18'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.11. Ülkenin Nabzı Programı 11. Bölüm: 03 Ağustos 2016

Eğitim uzmanı olan Hossam Awad ve Kamu Hizmeti Bürosu genel sekreteri olan Sameh Al-Nasser, var olan disiplinler ve işgücü piyasası ihtiyacı arasındaki üniversitelerinin birleşik kabulü üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 3036 saniyedir. Bölümde %92.58 oranında akademik dil kullanılırken, %7.42 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 640'dır. Bölüm boyunca

tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1727 saniye olup, %63.46'lık bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 63.46'lık bir oranla konukların görüşlerine; %30.53'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %5.1'lik bir oranla VTR ve %0.91'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.12. Ülkenin Nabzı Programı 12. Bölüm: 10 Ağustos 2016

Eski bakan Dr. Amin Al Mashbaqah ve Ulusal Demokrat Parti Genel Sekreteri Ahmed Al Şanaq, boykot ve katılım arasındaki yaklaşmakta olan parlamento seçimleri üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 3045 saniyedir. Bölümde %93.87 oranında akademik dil kullanılırken, %6.13 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 343'tür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyasi içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2186 saniye olup, %73.72'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %73.73'lük bir oranla konukların görüşlerine; %17.70'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %6.3'lük bir oranla VTR ve %2.27'lik bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.13. Ülkenin Nabzı Programı 13. Bölüm: 11 Ağustos 2016

Seçim izleme birliği başkanı olan Amer Bani Amer ve Bağımsız Seçim Komisyonu genel sekreteri olan Ali Daradkeh, seçimlerindeki bütünlüğü prosedürleri ve seçim yasasının ve bağımsız seçim komisyonun seçimlerin bütünlüğündeki rolü üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2869 saniyedir. Bölümde %89.95 oranında akademik dil kullanılırken, %10.05 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 350'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyasi içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2324 saniye olup, %83'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 83'lük bir oranla konukların görüşlerine; %11.53'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %4.07'lik bir oranla VTR ve %1.4'lük bir oranla izleyicinin

sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.14. Ülkenin Nabzı Programı 14. Bölüm: 16 Ağustos 2016

Siyasi ve Parlamento İşleri Bakanı Musa Al-Maaytah, Ürdün-Suriye sınırındaki güvenlik ve Ürdün sınırındaki Ürdün önceliklerini üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2791 saniyedir. Bölümde %96.58 oranında akademik dil kullanılırken, %3.42 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 247'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyasi içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuşun konuşmasına ayrılan süre ise 2320 saniye olup, %85.48'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 85.48'lik bir oranla konukların görüşlerine; %11.53'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %1.54'lük bir oranla VTR ve %1.43'lük bir oranla izleyicinin sosyal medyada yorumlarından yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.15. Ülkenin Nabzı Programı 15. Bölüm: 18 Ağustos 2016

Güvenlik uzmanı Dr Rajai Harb, güvenlik ve koruma şirketi müdürü Ali Zbun ve Alışveriş Merkezlerinin sahipleri derneği başkanı Khalid Abu Hassan, halka açık yerlerde güvenlik ve istikrar, güvenlik ve koruma şirketlerinin çalışanlarının etkinliği ve hazırlığı üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2894 saniyedir. Bölümde %98.21 oranında akademik dil kullanılırken, %1.79 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 1070'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2121 saniye olup, %74.80'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 74.80'lik bir oranla konukların görüşlerine; %23.76'lık bir oranla soru ve tartışmalara, %1.44'lük bir oranla VTR'dan yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.16. Ülkenin Nabzı Programı 16. Bölüm: 20 Ağustos 2016

Avukat olan Nour El-İmam ve yazar ve siyasi analist olan Faysal Malkawi, adaylık döneminin bitiminden sonra siyasi sahnesi, seçim listesi ve aday sayısı üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2584 saniyedir. Bölümde %95.34 oranında akademik dil kullanılırken, %4.65 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 288'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %62.88'i siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadın siyasi hayata katılımı konusuna %37.11'si tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1993 saniye olup, %78.62'lik bir orana denk gelmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan toplam süresinden, %55.69'u erkek konuğun konuşmasına ayrılırken, %44.31'i kadın konuğun konuşmasına tahsis edilmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %78.62'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %21.38'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanmıştır.

3.3.17. Ülkenin Nabzı Programı 17. Bölüm: 22 Ağustos 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu başkanı Dr. Khalid Al-Kalaldeh, Kral'ın Bağımsız Seçim Komisyonu Komiserler Kurulu ile yaptığı toplantı ve seçim süreciyle ilgili tüm konuları üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2768 saniyedir. Bölümde %94.7 oranında akademik dil kullanılırken, %5.3 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 236'dır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %95.6'sı siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadın siyasi hayata katılımı konusuna %4.4'ü tahsis edilmiştir. Konukğun konuşmasına ayrılan süre ise 2055 saniye olup, %76.1'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %76.1'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %23.9'luk bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanmıştır.

3.3.18. Ülkenin Nabzı Programı 18. Bölüm: 26 Ağustos 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu Komiserler Kurulu üyesi olan Samar El-Haj Hassan ve Aldostur gazetesinde gazeteci olan Niven Abdel Hadi, seçim kampanyası üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2578 saniyedir. Bölümde %96.11 oranında akademik dil kullanılırken, %3.89 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 337'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur.

Bölümün toplam süresinden, %93.67'si siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadın siyasi hayata katılımı konusuna %6.33'ü tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1558 saniye olup, %71.76'lık bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 71.76'lık bir oranla konukların görüşlerine; %23.85'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %4.37'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır.

3.3.19. Ülkenin Nabzı Programı 19. Bölüm: 31 Ağustos 2016

Ulusal Demokratik Diyalog Derneği Başkanı Mohammed Daoudia, eski Milletvekili Mohamed Zureikat, gerçeklik ile zorluklar ve umutlar arasındaki gelecek parlamento üzerine konuşmuşlardır. Ayrıca, Ulusal Kadın Komisyonu genel sekreteri Salma Alnimes telefon görüşmesiyle programa katılmıştır. Bölümün toplam süresi 3014 saniyedir. Bölümde %93.45 oranında akademik dil kullanılırken, %6.55 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 545'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %82.34'ü siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadın siyasi hayata katılımı konusuna %17.66'sı tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2361 saniye olup, %83.33'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %83.33'lük bir oranla konukların görüşlerine; %14.33'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %2.32'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır.

3.3.20. Ülkenin Nabzı Programı 20. Bölüm: 01 Eylül 2016

Senatör Bassam Haddadin ve Ürdün Kadın Dayanışma Örgütü danışmanı Asma khader, seçim kotaları (kadın, Çeçen, Çerkez ve Hristiyan kotası) ve seçim listeleri üzerindeki etkileri üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2717 saniyedir. Bölümde %95.57 oranında akademik dil kullanılırken, %4.43 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 285'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %55.64'ü siyaset içerikli konulara ayrılırken, kadın siyasi hayata katılımı konusuna %44.36'sı tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2145 saniye olup, %81.52'lik bir orana denk gelmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan toplam süresinden, %49.41'i erkek konuşma konuşmasına ayrılırken, %50.59'u kadın konuşma konuşmasına tahsis edilmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %81.52'lik bir oranla konukların görüşlerine; %14.74'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %3.74'lük bir oranla VTR'dan yararlanmıştır.

3.3.21. Ülkenin Nabzı Programı 21. Bölüm: 2 Eylül 2016

Balqa Applied University Başkanı Prof. Dr. Abdullah Al-Zu'bi ve Al-Quds Koleji Mütevelli Heyeti Başkanı Dr. Mohammed Daoud Al-Majali, önlisans sınavı ve Ürdündeki önlisans eğitim sistemi durumu üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2791 saniyedir. Bölümde %93.96 oranında akademik dil kullanılırken, %6.04 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 1729'dur. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem konularına tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2043 saniye olup, %71.7'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, % 71.7'lik bir oranla konukların görüşlerine; %16.07'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %6.5'lik bir oranla VTR ve %5.73'lük bir oranla istatistiklerden yararlanılmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.22. Ülkenin Nabzı Programı 22. Bölüm: 04 Eylül 2016

Yarmouk Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde Akademisyen olan Khalaf Al Tahaht, Bütünlük Birliği Ulusal koordinatörü olan Ali Al-Batran ve seçim izleme programı (Rasid) müdürü Omar Al Nwaiseh, seçim sloganları ve gerçekteki uygulamasını üzerine konuşmuşlardır. Ayrıca, Algad gazetesinde gazeteci olan Ghada Al Sheikh telefon görüşmesiyle programa katılmıştır. Bölümün toplam süresi 2688 saniyedir. Bölümde %90.36 oranında akademik dil kullanılırken, %9.64 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 615'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2341 saniye olup, %75.85'lik bir orana denk gelmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan toplam süresinden, %90.88'i erkek konukların konuşmalarına ayrılırken, %9.22'i kadın konuğun konuşmasına tahsis edilmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %75.86'lık bir oranla konukların görüşlerine; %14.67'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %9.47'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için söylem kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.23. Ülkenin Nabzı Programı 23. Bölüm: 05 Eylül 2016

Ürdün Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü olan Ahmed Owidi ve Kabile hakimi olan Hani Alhadid, Suçlar Yasası'ndaki değişiklikleri özellikle kabile sürgünün kanunu üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2627 saniyedir. Bölümde %96.02 oranında akademik dil kullanılırken, %3.98 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 2050'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2050 saniye olup, %80.17'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %80.17'lik bir oranla konukların görüşlerine; %14.4'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %5.43'lük bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.24. Ülkenin Nabzı Programı 24. Bölüm: 07 Eylül 2016

Gazetecilerin Özgürlüğü Korunması Merkezi Direktörü Dr Sakhr Al-Khasawneh ve Ürdün Medya Enstitüsü'nde Akademisyen olan Nidal Mansour, medya'nın seçimlerindeki rolü üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2715 saniyedir. Bölümde %96.85 oranında akademik dil kullanılırken, %3.15 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 343'dür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2069 saniye olup, %78.16'lık bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %78.16'lık bir oranla konukların görüşlerine; %16.4'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %5.44'lük bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.25. Ülkenin Nabzı Programı 25. Bölüm: 09 Eylül 2016

Eski Yüksek Eğitim Bakanı Dr. Walid Maan ve eski Milli Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Badran, Ürdün'de eğitim sisteminin gerçekliği ve karşıladığı zorlukları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2771 saniyedir. Bölümde %98.31 oranında akademik dil kullanılırken, %1.69 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 385'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur.

Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1862 saniye olup, %69.52'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %69.52'lik bir oranla konukların görüşlerine; %18.08'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %12.40'lık bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.26. Ülkenin Nabzı Programı 26. Bölüm: 11 Eylül 2016

Eski Kamu Sektörü Gelişimi Bakanı Dr. Maher Madadha, araştırmacı ve ekonomist Zian Zwanah ve Finik (ekonomi ve teknoloji çalışmaları) merkezi Müdürü Ahmed Awad, Suriyeli mülteci krizi ve Ürdün'a üzerindeki etkisi hakkında konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2773 saniyedir. Bölümde %99.43 oranında akademik dil kullanılırken, %0.57 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 214'dür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2093 saniye olup, %80.46'lık bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %80.46'lık bir oranla konukların görüşlerine; %13.53'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %5.99'luk bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.27. Ülkenin Nabzı Programı 27. Bölüm: 17 Eylül 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu Genel Sekreteri Dr. Ali Al-Darabkeh ve yazar ve siyasi analist olan Hamdan El Hac, yaklaşan parlamento seçimleri için en son hazırlıklar hakkında konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2974 saniyedir. Bölümde %97.7 oranında akademik dil kullanılırken, %2.3 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 265'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2269 saniye olup, %79.8'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %78.8'lik bir oranla konukların görüşlerine; %15.65'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %5.55'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.28. Ülkenin Nabzı Programı 28. Bölüm: 18 Eylül 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu üyesi Dr. Zuhair Abu Fares ve yazar ve seçim bütünlüğü koalisyonunun başkanı Mohammed Al-Husseini, 2016 parlamento seçimleri, Bağımsız Seçim Komisyonunun hazır olması, seçimlerde en önemli zorluklar ve seçim sürecinin başarısında vatandaşların rolü üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2702 saniyedir. Bölümde %97.9 oranında akademik dil kullanılırken, %2.1 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 457'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2014 saniye olup, %76.87'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %76.87'lik bir oranla konukların görüşlerine; %15.88'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %7.25'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.29. Ülkenin Nabzı Programı 29. Bölüm: 19 Eylül 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu başkanı Khaled Alkaladeh, seçmen, aday ve Bağımsız Seçim Komisyonu görevlileri tarafından seçim günü yapılması gereken icraat üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2906 saniyedir. Bölümde %97.79 oranında akademik dil kullanılırken, %2.21 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 377'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2568 saniye olup, %88.61'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %88.61'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %11.39'luk bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.30. Ülkenin Nabzı Programı 30. Bölüm: 22 Eylül 2016

Senatör Wajeeh Azeyzeh ve Sosyoloji Profesörü olan Sobhi Arbeihat, Bağımsız seçim komisyonu tarafından ilan edilen seçimlerin ön sonuçları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 4456 saniyedir. Bölümde %97.29 oranında akademik dil

kullanılırken, %2.31 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 325'dir.

Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2718 saniye olup, %60.81'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %60.81'lik bir oranla konukların görüşlerine; %13.70'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %24.61'lik bir oranla VTR ve %0.88'lik bir oranla gazete makalesinden yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.31. Ülkenin Nabzı Programı 31. Bölüm: 24 Eylül 2016

Ürdün Üniversitesi'nde Çalışmalar Merkezi başkanı olan Dr. Musa İştawi ve uzman ve politik araştırmacı olan Dr. Fares Breezat, 2016 parlamento seçimleri ve seçimlerin ön sonuçları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 4709 saniyedir. Bölümde %97.7 oranında akademik dil kullanılırken, %2.3 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 438'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %96.38'i siyaset içerikli konulara ayrılırken, %3.62'si kadın siyasi hayata katılım konusuna tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1974 saniye olup, %43'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %43'lük bir oranla konukların görüşlerine; %14.40'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %37.9'luk bir oranla VTR ve %4.7'lik bir oranla raporlardan yararlanmıştır.

3.3.32. Ülkenin Nabzı Programı 32. Bölüm: 25 Eylül 2016

Bağımsız Seçim Komisyonu sözcüsü Jihad Al-Momani ve Ürdün Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Dr. Fayyad al-Qudah, 2016 parlamento seçimleri ve bazı seçim bölgelerinde meydana gelen güvenlik ihlalleri üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 3009 saniyedir. Bölümde %98.87 oranında akademik dil kullanılırken, %1.13 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 761'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2321 saniye olup, %78.94'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %78.94'lük bir oranla

konukların görüşlerine; %13.16'lık bir oranla soru ve tartışmalara ve %7.9'luk bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.33. Ülkenin Nabzı Programı 33. Bölüm: 26 Eylül 2016

Eski içişleri bakanı Ayman El-Majali ve eski içişleri bakanı Mazen el-Kadi, hukukun üstünlüğü ve Ürdün'deki son güvenlik ve sosyal zorlukları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2742 saniyedir. Bölümde %95.97 oranında akademik dil kullanılırken, %4.03 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 897'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi, siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 1824 saniye olup, %68.03'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %68.03'lük bir oranla konukların görüşlerine; %25.3'lük bir oranla soru ve tartışmalara ve %6.67'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.34. Ülkenin Nabzı Programı 34. Bölüm: 28 Eylül 2016

Eski Siyasi ve Parlamento İşleri bakanı olan Dr. Mamdouh Abadi ve Milletvekili Dr. Khair Ebu Salik, yeni kabine oluşumu ve gelecek süreçteki görevleri üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2896 saniyedir. Bölümde %91.77 oranında akademik dil kullanılırken, %8.23 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 1550'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2205 saniye olup, %77.64'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %77.64'lük bir oranla konukların görüşlerine; %13.8'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %8.56'lık bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.35. Ülkenin Nabzı Programı 35. Bölüm: 4 Ekim 2016

İslami Eylem Cephesinin üyesi olan Müh. Murad Al-Adayleh ve Al-Rai gazetesindeki gazeteci olan Dr. Salah Al-Abbadi, parlamentodaki İslamcılarının varlığı ve parlamenter siyasi hayatın geleceği üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2859 saniyedir. Bölümde %96.08 oranında akademik dil kullanılırken, %3.92 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 717'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmalarına ayrılan süre ise 2193 saniye olup, %78.1'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %78.1'lik bir oranla konukların görüşlerine; %18.2'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %3.7'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.36. Ülkenin Nabzı Programı 36. Bölüm: 7 Ekim 2016

Eğitim Bakanı Dr. Mohammed Al-Thunibat, müfredattaki değişiklikler ve etraflarındaki tartışmaları üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2929 saniyedir. Bölümde %92.71 oranında akademik dil kullanılırken, %7.29 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 3591'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 2361 saniye olup, %82.12'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %82.12'lik bir oranla konukların görüşlerine; %13.85'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %4.03'lük bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.37. Ülkenin Nabzı Programı 37. Bölüm: 10 Ekim 2016

Milletvekili Khaled Al-Bakar ve Aldoustur gazetesindeki siyasi analist olan Maher Abu Tayer, kabine ve parlamento arasındaki tartışılacak olan konuları (İsrail gazını ithal etmesi ve okul müfredatı değiştirmesi konuları gibi) üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2938 saniyedir. Bölümde %95.63 oranında akademik dil kullanılırken, %4.37 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 888'dir. Bölüm boyunca tartışılan iki başlık siyaset ve gündem olmuştur. Bölümün toplam süresinden,

%50'si siyaset içerikli konulara ayrılırken, %50'si gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2384 saniye olup, %83.27'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %83.27'lik bir oranla konukların görüşlerine; %12.36'lık bir oranla soru ve tartışmalara ve %4.37'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.38. Ülkenin Nabzı Programı 38. Bölüm: 13 Ekim 2016

Milletvekili Abdelmoneim Al-Awadat ve siyaset analisti Osama Tlilan, seçim yasasının değerlendirilmesi ve bu seçimlerdeki etkinliği üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2690 saniyedir. Bölümde %92.56 oranında akademik dil kullanılırken, %7.44 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 257'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresinden, %98.77'si siyaset içerikli konulara ayrılırken, %1.23'ü kadınların siyasi hayata katılım konusuna tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2034 saniye olup, %77.9'luk bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %77.9'luk bir oranla konukların görüşlerine; %18.20'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %3.90'lık bir oranla VTR'dan yararlanmıştır.

3.3.39. Ülkenin Nabzı Programı 39. Bölüm: 17 Ekim 2016

Milletvekili Safa Al-Momani, milletvekili Zaynab Al-Zubaidi, milletvekili Hayat Al-Masimi ve milletvekili Sabah Al-Sha'ar, yeni kadın milletvekillerinin Parlamentoda beklenen rolünü ve yeni kadın milletvekilleri Ürdün siyasi yaşamına kadınların katılması artırmasındaki rolünü üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2986 saniyedir. Bölümde %94.91 oranında akademik dil kullanılırken, %5.09 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 2505'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık kadınların siyasi hayata katılım olmuştur. Bölümün toplam süresi kadınların siyasi hayata katılım konusuna tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2303 saniye olup, %78.2'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %78.2'lik bir oranla konukların görüşlerine; %19.29'luk bir oranla soru ve tartışmalara ve %2.51'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır.

3.3.40. Ülkenin Nabzı Programı 40. Bölüm: 22 Ekim 2016

Demokratik Halk Partisi Genel Sekreteri Abla Abu Abla ve Birleşik Ürdün Cephesi Partisi üyesi Awni Zu'bi, 2016 parlamento seçimleri ve siyasi partilerin bu seçimlerdeki rolü üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2441 saniyedir. Bölümde %96.96 oranında akademik dil kullanılırken, %3.04 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 284'dür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1602 saniye olup, %67.79'luk bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %67.79'luk bir oranla konukların görüşlerine; %28.01'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %4.2'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.41. Ülkenin Nabzı Programı 41. Bölüm: 27 Ekim 2016

Trafik uzmanı Jamil Mujahid, Prof. Bashar Al-Omari ve Hikmat Trafik Güvenliği Derneği Başkanı Maher Qadurah, trafik kazaları, nedenlerini, azaltılmasını yolları ve sağlam bir trafik kültürü yayması üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2814 saniyedir. Bölümde %82.58 oranında akademik dil kullanılırken, %17.42 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 523'dür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1930 saniye olup, %70.74'lük bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %70.74'lük bir oranla konukların görüşlerine; %15.67'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %10.44'lük bir oranla VTR ve %3.15'lik bir oranla istatistiklerden yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.42. Ülkenin Nabzı Programı 42. Bölüm: 02 Kasım 2016

Eski Senato başkanı Taher Al-Masri, en belirginleri mevcut siyasi, ekonomik, bölgesel ve uluslararası durumlar olan birçok önemli yerel dosya üzerine konuşmuştur. Bölümün toplam süresi 2868 saniyedir. Bölümde %95.91 oranında akademik dil kullanılırken, %4.09 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 438'dir. Bölüm

boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konuğun konuşmasına ayrılan süre ise 2110 saniye olup, %75.18'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %75.18'lik bir oranla konukların görüşlerine; %20.02'lik bir oranla soru ve tartışmalara, %4.8'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.43. Ülkenin Nabzı Programı 43. Bölüm: 03 Kasım 2016

Milletvekili İbrahim Ebu El-Sayyed, milletvekili Hasan El-Suud, milletvekili Fadil El-Nahar ve milletvekili Ramazan El-Hunaiti, yeni parlamento sahnesini okuması ve yeni milletvekilleri bekleyen dosyaları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2922 saniyedir. Bölümde %98.39 oranında akademik dil kullanılırken, %1.61 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 869'dür. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2557 saniye olup, %89.31'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %89.31'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %10.69'luk bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.44. Ülkenin Nabzı Programı 44. Bölüm: 08 Kasım 2016

Milletvekili Dr. Mustafa Yagi ve yazar ve meclis işleri uzmanı Hikmat Al Momani, parlamentonun düzenli oturumunun başlaması ve Taht'ın konuşması üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2883 saniyedir. Bölümde %95.35 oranında akademik dil kullanılırken, %4.65 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 306'dır. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1795 saniye olup, %63.27'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %63.27'lik bir oranla konukların görüşlerine; %11.84'lük bir oranla soru ve tartışmalara, %24.89'luk bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.45. Ülkenin Nabzı Programı 45. Bölüm: 11 Kasım 2016

Eski bakan Dr. İbrahim Badran ve Ürdün Üniversitesinde Siyaset Bilimi Profesörü Dr. Hassan Al-Momani, Amerikan başkanlık seçimleri ve Amerikan siyasetinin geleceği üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2932 saniyedir. Bölümde %97.71 oranında akademik dil kullanılırken, %2.29 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 325'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1869 saniye olup, %65.60'lık bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %65.60'lık bir oranla konukların görüşlerine; %9.59'luk bir oranla soru ve tartışmalara, %24.81'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.46. Ülkenin Nabzı Programı 46. Bölüm: 14 Kasım 2016

Eski Milletvekili Dr Haitham Al-Abadi ve iktisatçı Sami Shraim, borçluluğun artması ve Uluslararası Para Fonu'nun koşulları arasındaki zor ekonomik kararları üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2752 saniyedir. Bölümde %82.51 oranında akademik dil kullanılırken, %17.48 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 902'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık ekonomik olmuştur. Bölümün toplam süresi ekonomik içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 2127 saniye olup, %78.81'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %78.81'lik bir oranla konukların görüşlerine; %14.79'luk bir oranla soru ve tartışmalara, %6.4'luk bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.47. Ülkenin Nabzı Programı 47. Bölüm: 17 Kasım 2016

Hukuk Komitesi Üyesi Dr. Reem Abu Dalbough, Gençlik ve Spor Komitesi Üyesi Milletvekili Muhammed Al Dhahrawi ve Dışişleri Komitesi Üyesi Rasmiya Al Kaabneh, parlamento komitelerinin seçimi ve parlamento çalışmalarını aktif hale getirmedeki rolleri üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2788 saniyedir. Bölümde %94.25 oranında akademik dil kullanılırken, %5.75 oranında gündelik dil

kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 591'dir. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık siyaset olmuştur. Bölümün toplam süresi siyaset içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1796 saniye olup, %79.32'lik bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %79.32'lik bir oranla konukların görüşlerine ve %20.67'lik bir oranla soru ve tartışmalardan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.3.48. Ülkenin Nabzı Programı 48. Bölüm: 20 Kasım 2016

Kadın Dayanışma Enstitüsü danışmanı Anaam Alashi ve Sosyoloji Profesörü Dr. Hüseyin Mahadeen, namus cinayetleri üzerine konuşmuşlardır. Bölümün toplam süresi 2819 saniyedir. Bölümde %86.11 oranında akademik dil kullanılırken, %13.89 oranında gündelik dil kullanılmıştır. Bölümün izleyici sayısı ise 489'dur. Bölüm boyunca tartışılan tek başlık gündem olmuştur. Bölümün toplam süresi gündem içerikli konulara tahsis edilmiştir. Konukların konuşmasına ayrılan süre ise 1691 saniye olup, %74.96'lık bir orana denk gelmiştir. Bölümde bilgi sunarken, %74.96'lık bir oranla konukların görüşlerine; %19.42'lik bir oranla soru ve tartışmalara ve %5.62'lik bir oranla VTR'dan yararlanmıştır. Bu bölümde kadınların siyasi hayata katılımıyla ilgili söylemler olmadığı için kategorik bir içerik değerlendirilmesi yapılamamıştır.

3.4. Bu Akşam ve Ülkenin Nabzı Programlarında Kadınların Siyasete Katılımı İle İlgili Kategorik Analiz

3.4.1. Yeni Seçim Yasası'nın Kadın Adaylar İçin Getirdikleri

Ürdün seçim sistemi, Ürdün devletinin kuruluşundan günümüze kadar farklı değişikliklere tanık olmuştur. Ürdün seçim sistemi, Doğu Ürdün Emirliği'nin döneminde uygulanan dolaylı seçim sistemden, şu anki doğrudan seçim sisteme geçmiştir. Ürdün'de 1989 yılında demokratik yaşama geri dönmesinden sonra, 1986 tarihli 226 sayılı Temsilciler Meclisi'nin seçim yasasına ve değişikliklerine uygun olarak toplu seçim sistemi kullanılmıştır. Bu seçim yasası ışığında milletvekilleri seçimlerinde, seçmen her seçim bölgesinde gereken aday sayısına göre bir aday seçebilmektedir. Daha sonra, 1993 tarihli 15 sayılı Değiştirilmiş Seçim Yasası kullanmasıyla, Tek Oy Seçim sistemine dönüştürülmüştür. Tek Oy Seçim sistemine göre, seçim bölgelerine ayrılan koltuk

sayısına bakılmaksızın, seçmenlere yalnızca bir oy kullanma hakkı verilmekteydi. Tek Oy Seçim Sistemi, 2012 yılına kadar kullanılmıştır. 2011 yılı anayasa değişikliklerinin ardından, 2012 tarihli (25) sayılı Karma Seçim Yasası yapılmıştır. Karma Seçim Yasası'na göre, krallık yerel seçim bölgelerine ve genel seçim bölgelerine (kapalı orantılı listesi) bölünmüş ve seçmene iki oy kullanma hakkı (yerel seçim oyu ve genel seçim oyu) verilmiştir. Dolayısıyla bu seçim sistemi, bireysel oylamayı (tek oy sistemi) ve kapalı orantılı liste (orantılı temsil sistemi) için oylama ile birleştiren karma bir seçim sistemidir. 2016' da, Ürdün siyasal sisteminin tarihinde ilk kez orantılı temsil seçim sistemini (açık orantılı liste) kabul edilmiştir. Bu seçim yasasına göre, açık orantılı listesi ile aday gösterilmektedir. Ayrıca seçmen seçim bölgesindeki adaylık gösteren seçim listelerinden birisi seçmektedir ardından seçilen seçim listesinin içerdiği adaylarından isterse bir aday isterse bütün adaylar seçebilmektedir (Alkhawaldeh, 2017, s. 127-129).

Bağımsız Seçim Komisyonu Hukuk İşleri Müdürü Mohammad Al-Qatawneh, yeni seçim yasasını şu şekilde açıklamıştır (Al-Qatawneh, 2016):

“Seçim yasasının sekizinci maddesinde: Parlamentonun sandalye sayısı 130 sandalyedir. 115 genel sandalye ve 15 sandalye kadın kotasına tahsis edilmiştir. Kadınlar adaylık için başvurduklarında, erkek adayı ile 115 genel sandalye üzerine rekabet etmeye hakkı vardır. Eğer kadın adayı bu 115 genel sandalyelerden birisi kazanmadıysa, kadın kotasına tahsis edilen 15 sandalye üzerine diğer kadın adaylarıyla rekabet edebilecektir. Çünkü kadın kotasına ayrılan sandalyeler, kazanmayan kadınlar içindir”.

Hristiyan, Çerkez ve Çeçen kadınların yeni seçim yasasındaki yeri, Yasa Yorumlanması Yüksek Kurulu Başkan Nofan Al Ajarmeh şu şekilde açıklamıştır (Al Ajarmeh, 2016):

“Hristiyan, Çeçen veya Çerkez kadınları ise, Hristiyan, Çeçen veya Çerkez erkekleri gibi seçim bölgelerinde din ve etniğe göre tahsis edilmiş sandalyeleri üzerine rekabet etmeye hakları vardır. Yasanın genel prensibi, adaylık sürecinde Çeçen, Çerkez ve Hristiyan erkeklerini yöneten kanununun Çeçen, Çerkez ve Hristiyan kadınları için de geçerli olmasına bağlıdır. Bu kadınlar seçim listesinde en yüksek oy sayısı alırlarsa, din veya ırk temeline göre tahsis edilen sandalyeleri kazanmaktadır. Eğer din veya ırk temeline göre tahsis edilen sandalyeyi kazanamalarsa, kadın kotasına tahsis edilen sandalye üzerine rekabet etme şansları vardır. Örneğin, beşinci seçim

bölgesinde, bir Çerkez kadını 5.000 oy alarak, Çerkezlerin (kadın ve erkek) arasındaki en fazla oy alan olduysa, beşinci seçim bölgesinde Çerkezlere tahsis edilen sandalyeyi kazanmaktadır. Ama, seçim listesinde en yüksek oy sayısına sahip değilse, kadın kotasına ayrılan sandalye üzerine yarışmaya başlayacaktır”.

Yüksek Kurulu Başkanı Noufan Al Ajarmeh ise; yeni seçim yasasına göre, bütün kadınların, din veya ırklarına bakılmaksızın, kadın kotasına tahsis edilen sandalyeler için rekabet etme hakları olduğunu söylemiştir.

Yeni seçim yasasında yer alan açık orantılı liste, görüleceği gibi kadınlara avantaj sağlamak ve kadınların seçimlere katılımı arttırmaktadır. Bağımsız Seçim Komisyonu Genel Sekreteri Ali Daradkeh’e göre, yeni seçim yasası ışığında kadınlar seçimde iki şekilde rekabet etmektedir. Birincisi, kadın aday, seçim bölgesine ayrılan tüm sandalyeler üzerinden diğer erkek adaylarla eşit bir şekilde rekabet etmektedir. İkincisi ise, kadın aday, seçim listesindeki adaylar (kadın ve erkek) arasında en yüksek oy sayısını alamazsa, kadınların kotasına tahsis edilen sandalyeler üzerinde diğer kadın adaylarla rekabet etmektedir. Yani, en yüksek oy sayısı elde edilen kadın aday, seçim bölgesinde kadın kotasına tahsis edilmiş sandalye kazanmaktadır. Yeni seçim yasası kadın adayların seçimleri kazanmaları için iki şans vermiştir. Böylece, erkek aday 115 sandalye için rekabet edecekken, kadın aday 130 sandalye üzerine rekabet edecektir (Daradkeh, 2016).

İncelenen programlarda, yeni seçim yasasının kadının katılımını arttırdığı vurgulanmıştır. Bağımsız Seçim Komisyonu sözcüsü olan Cihad Almomani yeni seçim yasasının kadının seçimlere katılımı arttırmasındaki rolü şöyle belirtmiştir (Almomani, 2016):

“Bu yasanın en güzel yanı kadınlara seçilme hakkı için harika bir fırsat vermiştir. Kadınlar, bu seçimlere katılmak için büyük bir çaba sarf etmektedirler. Bugüne kadar 200 kadın aday başvurmuştur. Bu say, toplam aday sayısının yaklaşık % 20'sidir. Bu çok iyi bir orandır. Eğer 2013 seçimlerinde kadın aday yüzdeleri ile karşılaştırsak, bu seçimlerde kadın aday oranında bir artış yaşandığını görebiliriz. Adaylık sürecinin sona ermesine bir gün kaldı. Yarın adayların büyük bir katılım gösterileceklerini bekliyoruz. Böylece kadın aday sayısının 250 kadına ulaşmasını bekliyoruz. Bu rakam herkesin beklentilerini aşmıştır. Bu, kadınların siyasi olarak güçlenmesi konusunda çok çaba sarf ettiklerinin bir göstergesidir’.

Avukat Nour El-İmam, yeni seçim yasasının birçok avantaja sahip olduğunu söylemiştir. El- İmam'a göre, yeni seçim yasasının her şeyden önce kadın adayları, kadınlara ayrılmış sandalyelerle (kota sistemi ile) sınırlanmamıştır. Yeni seçim yasası sayesinde, her seçim listesi en az bir veya iki kadın aday içermektedir. Ayrıca, El-İmam, parlamentodaki sandalye sayısının 150'den 130'a düşürülmesine rağmen, Yeni seçim yasasıyla, kadın kotasının payının değişmediğini şu sözlerle vurgulamıştır (El-İmam, 2016):

" Bu seçimde, kadınlar olarak önceki seçimlere göre en fazla kadın aday sayısı elde etmiştir. Bu çok olumlu bir durumdur. Yeni Seçim Yasası, kadınlara bir çok açıdan adaylık ve rekabet etme fırsatı vermiştir ve onların katılımını sadece kadın kotasına ayrılmış sandalyelerle sınırlı tutmamıştır. Bu yasa sayesinde, her seçim listesinin en az bir veya iki kadın içerdiğini görmekteyiz. Ayrıca Zarqa şehrinde sadece kadın adaylarından oluşan bir liste vardır. Dolayısıyla, kadın adayların oranı, bu seçimlerde toplam aday sayısının yaklaşık% 20,5'e ulaşmıştır. Bu seçimde kadın aday oranı, 2007 seçimlerde kadın aday oranından daha yüksektir. Ayrıca, parlamento üye sayısının 150'den 130 üyeye düşürülmesine rağmen, bu yasayla birlikte, kadın kotasına ayrılan pay da değişmemektedir ".

Al-Dustour gazetesinde çalışan Nevin Abdel-Hadi'ye göre ise, Ürdün'deki yasalar ve düzenlemeler kadınlara destek olmaktadır. Nevin Abdel-Hadi, yeni seçim yasasının kadınların nasıl desteklediğini şu şekilde belirtmiştir (Abdel-Hadi, 2016):

“Kota sistemi azınlıklara göre tasarlanmış bir sistemdir. Ürdün'deki kadınlar toplumun yarısını oluşturmalarına rağmen, seçim yasası parlamentodaki kadınlar için bir kota koymuştur. Ayrıca, birçok gözlemci yeni seçim yasasının kadınlar için büyük bir destek olduğunu söylemiştir. Bence, eğer bu yasa iyi uygulanırsa, kadınların sorunlarına hizmet edecek ve onların meclise ulaşmalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca yeni seçim yasası, seçim listeleri oluşturması konusunda kadınların lehindedir. Kadın adayların, seçim listesindeki aday sayısının üst sınırı içinde sayılmamaktadır. Eğer listedeki maksimum aday sayısı 3 aday ise, o zaman bir kadın listeye dördüncü aday olarak katılabilecektir. Bence bu seçim yasası devam ederse, kadınlar için büyük bir destek olacaktır”.

Avukat Nour El-İmam'a göre, bu seçimlerde kadın adayların sayısındaki artışın nedeni, yeni seçim yasası olmuştur. Önceki seçimlere bakıldığında, 2007 seçimlerinde kadın adayların oranı %19.8, 2010 seçimlerinde kadın adayların oranı %17.6 ve 2013 seçimlerinde kadın adayların oranı % 12.50 iken, mevcut seçimlerde, kadın adayların

oranı yaklaşık % 20'ye ulaşmıştır (El-İmam, 2016). Yine programa katılan milletvekillerinden Zeinab Al-Zubaidi, Sabah Al-Shaar, Safaa Al-Momani, Safaa Al-Momani gibi isimler yeni seçim yasasının kadınların parlamentoya ulaşmasına yardımcı olduğunu ifade ederken, bazı vekillerin ise aynı görüşte olmadıkları görülmüştür. Örneğin, Hayat Al-Mussaymi, yeni seçim yasası büyük şehirlerdeki seçimlerde kadınlara eşit şans vermediğini iddia etmiştir. Al-Mussaymi'ye göre, başkentte kadın seçmenlerin büyük bir yüzdesi olmasına rağmen, kota sistemi altındaki kadınlar için yalnızca bir sandalye ayrılmıştır. Yasa küçük ve uzak şehirlerde kadınların parlamentoya erişimine katkıda bulunmuş olabilir, ancak büyük şehirlerde katkıda bulunmamaktadır (Al-Mussaymi, 2016).

Ulusal Kadın İşleri Örgütü Genel Sekreteri Salma Al-Nemes ise, yeni yasanın Ürdün'deki bütün kadın adaylar için eşit seçilme şansı sunmadığını şu sözlerle açıklamıştır (Al-Nemes, 2016):

“Adil olmak gerekirse, yasa tüm kadınlara değil, bazı kadınlara hizmet etmiştir. Bunun nedeni, kadın kotasına tahsis edilen 15 sandalyenin yetersiz ve çok düşük olmasıdır. Ulusal kadın işleri örgütü olarak, bu konuda büyük bir kampanya başlattık. Amman kenti 5 seçim bölgesinden oluşmaktadır. Bu 5 seçim bölgesinin arasından, en küçük seçim bölgesine 200.000 seçmen düşerken, Amman'daki tüm seçim bölgelerindeki seçmenlerin sayısı 2,5 milyondur. Amman'daki kadın kotasına sadece bir sandalye tahsis edilmiştir. Aksine, Ajloun şehrinde 101.000 seçmenin 56.000'i kadındır. Ajloun şehrinde kadın kotasına bir sandalye tahsis edilmiştir. Bu nedenle, yasanın Ürdün'ün bütün şehirlerinde kadınları kapsadığını ve eşit şans tanıdığını söyleyemeyiz”.

Hayat Al-Mussaymi, yeni seçim yasasının kadınların parlamentoya erişmesine yardımcı olmasına rağmen, bazı durumlarda ise, kadınların parlamentoya erişimini engellediğini söylemiştir. Al-Mussaymi'ne göre, seçim listeleri oluşturulması, bazı kadınların seçimlere katılmaları için büyük bir engel olmaktadır. Ancak, yeni parlamentoda 20 kadın milletvekilinin varlığı, yeni seçim yasasının kadınların parlamentoya erişimlerine katkıda bulunduğunu göstermektedir (Al-Mussaymi, 2016).

Öte yandan, eski milletvekili Mohammad Zureikat, yeni seçim yasasının vatandaşlar için karmaşık ve anlaşılmaz bir yasa olduğunu ve bu yasa nedeniyle adaylar ve seçmenler beklenmedik zorluklarla karşı karşıya kalacaklarını vurgulamıştır. Ayrıca,

yeni seçim yasasının öz itibariyle önceki seçim yasasından (Tek Oy yasası) çok farklı olmadığını şu sözlerle ifade etmiştir (Zureikat, 2016):

“Ürdün vatandaşının bu seçim yasası yüzünden beklenmedik etkilerle karşı karşıya kalacağına kesinlikle inanıyorum. Seçim listeleri oluşturulduğunda, adayların çoğu bu konuda büyük sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bazı adaylar güçlü adaylarla ittifak yapmaya kalktı ama bu ittifak çok fazla sürmedi. Çünkü bu seçim yasasıyla bir aday listesinden ancak bir aday kazanabilir. Bundan sonra, adaylar, zayıf adaylarla ittifak yapmaya kalktılar. Bu zayıf adayların çoğu, listedeki güçlü adaydan para almak için listeye girmektedir. Tüm bu listelerin bir lideri var ve bu liderden bu listedeki adayların tüm giderleri karşılaması istenmektedir”.

Yazar ve siyasi analist olan Faysal Malkawi ise; yasasının anlaşılabilir olduğunu ve adayların seçim listeleri oluşturma kapasitesine sahip olmadığını iddia etmelerine rağmen, kadın aday sayısındaki fazlalığın, Yeni Yasa'nın kadın adaylar üzerinde olumlu etkisinin bir kanıtı olduğunu söylemiştir (Malkawi, 2016). Siyaset Analisti Osama Tlilan'a göre (2016), kadın adayların yüzdelerine ve kazanan kadın aday sayısına bakıldığında, bu seçim yasasının kadınların lehine olduğu söylenebilmektedir.

Buraya kadar görüldüğü üzere, Bu Akşam ve Ülke'nin Nabızı programlarında, yeni seçim yasası gerek milletvekilleri gerekse siyasi analistler ve devletin önemli kademelerinde görev alan uzmanlarca tartışılmıştır. Yeni Seçim Yasası'na ilişkin tarafların söylemleri müzakereci okumaya göre, iktidarın mevcut düzenlemelerini destekleyen fakat eksik ve olumsuz taraflarına değinmeyen bir söylem ürettiği görülmüştür. Bu söylemde, yeni seçim yasasıyla, Ürdün'de kadın adayların siyasette daha fazla sayıda temsil edilme fırsatı bulacağı vurgusu ağırlık kazanmaktadır. Egemen söylem üretenlerin büyük bir çoğunluğunu milletvekilleri ve devlet adamlarından oluşturmaktadır. Diğer taraftan karşıt bir okumayla metinlere yaklaştığımızda ise yeni yasanın her ne kadar kadın sayısını arttırmaya yönelik olsa da şehirlerdeki kadın oranı diğer yerlere göre fazla olduğu için eşit şansın olamayacağı ve yeni yasanın karmaşıklığına ilişkindir. İncelenen programlarda, yeni yasanın siyasette kadınların daha fazla görülebileceğinin söylenmesi ağırlık kazansa da alternatif görüşlere de yer verildiği görülmüştür. Yeni seçim yasasında kadın milletvekili adaylarının seçilmesine ilişkin programların en çok takip edilen iki Ürdün televizyonunda yer alması, Ürdün halkını hem bilgilendirmekte hem de kadınların siyasette yer almasını teşvik etmektedir.

3.4.2. Ürdün Halkı Kadın Adaylara Nasıl Bakıyor?

1992'de Ürdün, politika tartışması için alan yaratan ve yavaş olsa bile bazı başarılar elde eden Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeyi (CEDAW) onayladı. Dahası, yirmi birinci yüzyılın başında kadın hakları alanında önemli yasal kazanımlara tanık olmuştur. Kadınların siyasi katılımındaki ilerleme, öncelikle 2003 Seçim Yasası kapsamındaki kadınlar için kota ile belirlenmiştir. Bununla birlikte, sivil toplumun ve Ürdün'deki kadın hareketinin çabaları, daha fazla kadını seçimlere katılmaya teşvik etmiştir. Son üç seçimlerde, kadınların siyasi katılımını yöneten sosyal kurullardaki değişim ve kota sistemi sonucunda, parlamentodaki kadınların sayıları ve oranlarında beklenen ölçüde bir değişim yakalanamamıştır. 2016 seçimlerinde, kadın milletvekili adayın topluluktaki imajı ve toplumun seçimlerde kadınların adaylığını ne ölçüde kabul ettiği hakkında çok fazla tartışma yapılmıştır. İncelenen programlarda da benzer tartışmaların sürdüğü söylenebilir.

Eski Ürdün Kültür Bakanı Samir Habashneh, Ürdün toplumunun, kadınların ülkede liderlik pozisyonlara ulaşabileceğini anlamaya başladığına ve Ürdün seçmenin adayın cinsiyetine göre değil kendi yetkinliğine göre seçtiğine inandığını ifade etmiştir. Habashneh bu konu ile ilgili şöyle yorumlamıştır:

“On sekizinci parlamentonun bileşimi, siyasi yönelimleri henüz bilinmeyen yeni sayıda genç milletvekillerin varlığı haricinde geleneksel bir bileşimdir. Muhalefetteki İslami Eylem Cephesi üyeleri de parlamentoda diğer partilere kıyasla büyük bir varlığa sahiptir. Kadınlar ile ilgili, halkımızın kadınların kota sistemi olmadan liderlik yerlerine ulaşabileceğini anlamaya başladığını görmek çok güzeldir. Bu seçimde yaklaşık beş kadın kota sistemi dışında sandalye kazanmıştır. Bu, halkımızın kadına bakış açısının nispeten iyi yönde değiştiğini doğrulamaktadır. Bir vatandaş olarak cinsiyetine bakılmaksızın bir adaya oy verebileceği anlamına gelmektedir. Bu seçimler ile beraber kadınların daha fazla mecliste olmalarının olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Aksi halde, önceki parlamentolarının yapısından çok farklı olmayan bir parlamentomuzun olacağını düşünüyorum”.

Ürdün Üniversitesi Araştırmalar Merkez Başkanı Dr Musa İştawi, toplumdaki kadın adayının imajından şöyle bahsetmiştir (İştawi, 2016):

"Bu seçimde kadın seçmen sayısı 716'ya ulaşmıştır. Kadın seçmen toplam seçmen sayısının %48'ini temsil etmiştir. Kadın aday sayısı 255'tir. 255 kadın adaydan 20 kadın aday kazanmıştır. Bu 20 kadın adaydan 15'i kadın kotasına tahsis edilen sandalyeyi kazanırken, 5'i erkek adayları ile serbest rekabet etmesiyle 5 genel sandalyeyi kazanmıştır. Bu seçimde, genel sandalyeleri kazanan kadınların sayısı, önceki seçimlere göre artmıştır. Önceki seçimlerde parlamentoda 18 kadın milletvekili vardı. 3'ü genel sandalye, 15'i kadın kotasına tahsis edilen sandalyeleri kazanmıştır. Bu seçimlerde, genel sandalyeleri kazanan kadın aday sayısı 5'e yükselmiştir. Bu durum, toplumun kadınların parlamentoda varlığını kabul etmeye başladığının iyi bir göstergesidir".

Hayat Al-Masimi'ye göre, Ürdün seçmeni parlamentoda kadınların varlığını talep etmektedir. Masimi, bugün seçmenin, kadınların neden aday olduklarını veya parlamentoya nasıl gireceklerini değil de, kadınların parlamentoda ne kadar etkili olacaklarını ve kiminle ittifak kuracaklarını sorduğunu ifade etmiştir (Al-Masimi, 2016). Benzer bir şekilde, Zaynab Al-Zubaidi de bugün artık kadınlar, seçimlerde neden aday oluyorlar, parlamentoya nasıl girebiliyorlar gibi, göçebe ve kabile topluluklarında görülebilecek sorulardan başka sorulara geçildiğini söylemiştir. Yine Zubaidai, Kuzey Badia'da 11 kadın aday varlığının başka bir aşamaya geçildiğinin kanıtı olarak göstermiştir. Al-Zubaidi kadın milletvekili adayının toplumdaki imajı konusundaki görüşünü şu şekilde açıklamıştır (Al-Zubaidi, 2016):

"Ben popüler etkinliklere ve gönüllü çalışmalara aktif olan katılan kadınlardan biriyim ve sürekli kabile reisleri ve büyükleri ile görüşürüm. Bu kabilelerin reisleri ve büyükleri her zaman kadınların gerçek destekçisi olmuşlardır. Bölgemizdeki çok sayıda klan, parlamentoda kendilerini temsil etmek için kadın aday göstermiştir".

Kadın milletvekillerinden Sabah Alshaar ve Safaa Al-Monami de Ürdün halkı içinde geleneklerin en çok hakim olduğu kesimde dahi kadın milletvekili adaylarının cinsiyetine bakılmaksızın yapacağı hizmetlere, sahip oldukları niteliklere bakıldığını vurgulamışlardır. Sabah Alshaar kadın milletvekillerine ilişkin algıyla ilgili olarak şu sözleri söylemiştir:

"Toplumun kadınlara karşı erkek merkezci tutumu değişmiştir. Seçmenlerin farkındalığı da artmıştır. Örneğin, seçim bölgemizde, ben ve bir kadın daha kadın kotasına tahsis edilen sandalye değil, genel sandalyeyi kazandık. Kadın ve erkek seçmen tarafından bizi parlamentoya götürmek için büyük bir çaba sarf edilmiştir. Sloganımız, (serbest rekabete evet, kotaya hayır) olmuştur. Bu başarı kadınlarındır.

Kadınların kendi toplumlarının insanlarını en iyi şekilde temsil ederek, onlara en iyi hizmeti verebileceklerini düşünüyorum”.

Diğer taraftan Safaa Al-Momani de kadın milletvekili adaylarına ilişkin bakış açısının değiştiğine dikkat çekerek erkeklerin kadınlardan daha yetkin ve deneyimli olarak görüldüğü bir anlayıştan adayın fikrine, seçim vaatlerine ve programına bakılan bir anlayışa bir değişim olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir (Al-Momani, 2016):

"Ajloun'daki kadınları desteklemeyi reddedebilecek kabilenin varlıklarına rağmen, seçimlerde genel sandalyelerden birini kazandım. Kadın olarak benim Ailoun'dan kazanmam bile, toplumdaki kadın geleneksel imajının değiştiğini kanıtlamaktadır. Ailon'daki vatandaşlar, adayın fikrine, seçim programına, hedeflerine, niteliklerine ve yeteneklerine göre seçilmesi konusunda büyük bir farkındalığa sahiplerdir. Seçmen adayın cinsiyetine bakmaz iken, bu adayın kendisine hizmet etmek için neler yapabileceğine bakmaktadır. Erkeklerin kadınlardan daha yetkin ve deneyimli olduğu fikri de değişmiştir".

Bu Akşam ve Ülke'nin Nabzı programlarının her ikisinde de, kadınların toplumdaki imajına ilişkin davet edilen konukların ortak görüş beyan ettikleri görülmüştür. Programa konuyla ilgili hem erkek hem de kadın vekiller davet edilmiştir. Hem kadın hem de erkek vekiller, Ürdün halkının erkek egemen anlayışa dayanan erkekleri siyaset üretmede daha yetenekli bulan geleneksel yapının zamanla değiştiğine değinmişlerdir. Geleneklerin hakim olduğu en muhafazakar kesimlerde dahi kadınların yetenekleri ve sundukları programlar ölçüsünde değer buldukları ifade edilmiştir. Diğer bir önemli nokta ise, kadın adayların parlamentoya farklılık getireceği yönündeki beklenti olmuştur. Kadın ve erkek vekiller, Ürdün'de parlamentoda kadın varlığını talep ederek, daha fazla kadın adayın seçilmesini desteklemişlerdir. Her iki programda da parlamentoda kadın varlığı konusunun bizzat milletvekillerinin kendileri tarafından dile getirilmiş olması konunun Ürdün halkı tarafından da sahiplenilmesi bakımından önem taşımaktadır.

3.4.3. Kadın Seçmenler, Kadın Adayları Yeterince Destekliyor Mu?

Ürdün kamuoyunun seçim öncesinde en çok tartıştıkları konulardan biri de kadın seçmenin kadın adayları ne kadar desteklediğiyle ilgilidir. Konuyla ilgili olarak, incelemeye alınan her iki programda da tartışmalar olduğu gözlemlenmiştir. Kadın seçmenlerin kadın adayları destekleme konusunda yayınlanan program içeriği

müzakereci ve karşıt okuma biçimleriyle değerlendirildiğinde, söylemlerin kadın ve devletin sorumlulukları noktasında kilitlendiği görülmüştür. Kadın seçmenin erkeklere oranla sayıca daha fazla olmasına rağmen, kadın adayları destekleme konusunda kadın seçmenin üzerine düşen sorumluluğu yeterince yerine getirmedeği iddiası egemen iktidarla müzakereci bir dille ifade edilirken kadın seçmeni suçlamak yerine, kadınların eğitimi, fazla sayıda kadının liderlik pozisyonlarına getirilmeleri gibi toplumda kadının güçlendirilmesi konusunun öncelikli olarak gündeme alınmasıyla ilgili söylemler karşıt olarak ifade edilmiştir.

Avukat Nour El-İmam'a göre, kadın seçmenlerin kadın adaylara güvenemediğini veya oylarını veremeyeceği fikirlerinden kurtulmak gerekmektedir. El-İmam, Ürdünlü kadınların, erkek veya kadın adayları kendi yeterliliklerine göre seçme kabiliyetinde olduğunu, bu yüzden kadın seçmenin, parlamentoda kendisini temsil edecek ve kendi haklarını savunacak kadın veya erkek fark etmeksizin adaylar arasından seçim yaptıklarını söylemiştir (El-İmam, 2016).

Ürdün Üniversitesinde Çalışmaları Merkezi Başkanı Dr. Musa İştawi ise kadın adayların desteklenmesi yönünde şöyle görüş bildirmiştir (İştawi, 2016):

“Kadınların seçimlerde başarısız olmasının sebebi kadın olduğunu söyleyemeyiz. Aday için seçmenlerin seçiminin nedenleri üzerine yaptığımız çalışmaların çoğunda, birçok neden olduğunu sonuca vardık. Aday için seçmen seçiminin sebeplerinin çoğu, etkinlik, bütünlük, eğitim düzeyi ve adayın seçim programı ile ilgiliydi. Bu nedenle, seçmen belirli bir adayı seçtiğinde, cinsiyetine göre değerlendirme yapmamaktadır.”

Ulusal Kadın İşleri Örgütü genel sekreteri Salma Al-Nemes'in bakış açısından kadın seçmenleri seçimlerde kararlarına sahip değildir. Al-Nemes'in görüşünü şöyle açıklamıştır:

“Sadece kadınlar değil, genellikle Ürdün toplumunun seçimlerde kararına sahip değildir. Belirli bir adayı seçmesi için aile, kabile veya arkadaşlar tarafından vatandaşa üzerinde baskı yapmak anlamına gelmektedir. Ayrıca, liderlik pozisyonlarında çok sayıda kadının bulunmamasıyla kadın adaylara duyulan güven düzeyine de yansımaktadır.”

Aldoustur gazetesinde gazeteci olan Nivin Abdulhadi, seçimlerde kadın seçmenlerin kadın adayların desteklenmesindeki rolü, şu sözlerle dile getirmiştir:

“Kadın seçmen sayısı erkek seçmen sayısından fazladır. Bu çok sayıda kadın seçmeni, kadın adayları parlamentoya ulaşmak için desteklemesini sorumludur”.

3.4.4. Kadın Adayların Siyasette Güçlendirilmesi

Sivil toplum örgütleri ve Ürdün'deki kadın aktivistler, seçimlere katılan kadınların sayısını artırmak için yoğun bir şekilde çalışmaktadır. Kadınları güçlendirmek, politikada ve seçim sürecinde seslerini yükseltmek için birçok araç ve mekanizma kullanılmıştır. Bu tür araçlardan biri, 2016 milletvekili seçimleri sırasında Ürdün Kadın Dayanışma Enstitüsü tarafından oluşturulan ve 2017 belediye ve ademi merkeziyetçi seçimlerinde aktif hale getirilen "Kadınların İzlenmesi- Eye on Women" İttifaktır. 36 sivil toplum örgütü ve kadın örgütünden oluşan koalisyon, seçimleri kadın bakış açısıyla izlemeyi amaçlamaktadır. Koalisyondaki kadın liderler ve örgütler, seçimleri, kadınların haklarını geliştirmek ve ulusal düzeyde daha iyi temsil etmek için etkili bir araç görmektedir (<http://sigi-jordan.org/ar/?p=5171>). Bütün bu çabalara rağmen, kadınların Ürdün'de siyasi ve kamusal hayata katılımı düşük kalmakta ve Ürdün'deki feminist hareketin taleplerini karşılamamaktadır. Bağımsız Seçim Komisyonuna göre, kadınların siyasi katılımı arttırması, kadın hareketinin ve diğer sivil toplum kuruluşlarının en önemli önceliklerinden biridir. Ürdün Haşimi Krallığı, kadın haklarının geliştirilmesinde ve kadınların Krallık'taki statüsünün iyileştirilmesinde büyük bir ilgi olduğunu göstermiştir. Ürdün 1992'de Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesini (CEDAW) kabul etmesi bunun en önemli göstergelerinden biridir. Bu Akşam ve Ülkenin Nabızı programlarında kadınların siyasi hayatta güçlendirilmesi konusu öne çıkan bir başka önemli konu olmuştur. Konuyla ilgili milletvekillerinden, devlet organı temsilcilerine, gazete ve aktivistlere kadar konuya taraf olabilecek kişiler çağrılmıştır. Tartışmalarda, kadınların siyasette daha çok yer alabilmeleri için kendileriyle ilgili faaliyetleri daha çok duyurmaları kendilerini kamuoyuna daha iyi tanıtılabilmeleri vurgulanırken; sivil toplum kuruluşlarının ve devletinde kadın adaylarını desteklemeleri dile getirilmiştir. Sivil toplum örgütleri konuyla ilgili kendi yaptıkları çalışmalardan bahsederken, bu faaliyetlerin Avrupa'dan fon sağlama amacıyla desteklendiği de bazı milletvekillerince dile getirilmiştir. Dolayısıyla, kadınların siyasette olmalarını desteklemeye çalışan sivil toplum

örgütlerinin kadınlara destek olmak değil kar ve çıkar arayışında oldukları iddia edilmiştir. Bununla birlikte, devletin adayları destekleme konusunda birlikte hareket edilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Bağımsız Seçim Komisyonun Başkanı Khaled Al-Kalaldehy, kadınların ve gençlerin siyasi hayata katılım ve siyasi olarak güçlendirilmesi konusunun birçok tarafın katılımıyla ortaklaşa paylaşılan ulusal bir konu olduğuna şu sözlerle değinmiştir (Al-Kalaldehy,, 2016):

“Aslında, seçim sürecinde kadınları ve gençleri desteklemesi ve eğitmesi Bağımsız Seçim Komisyonunun sorumluluğunda değildir. Kadınların ve gençlerin siyasi hayata katılım ve siyasi olarak güçlendirilmesi konusu birçok taraf tarafından paylaşılan ulusal bir konudur. Bu sürece, resmi devlet kurumları, Kültür Bakanlığı, Gençlik Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı, Siyasi ve Parlamento İşleri Bakanlığı, Medya Bakanlığı, üniversiteler ve öğrenci birlikleri katılmaktadır. Tüm bu organlar ve kurumlarla iletişim halindeyiz. Ayrıca Gençlik Bakanlığı, Siyasi ve Parlamento İşleri Bakanlığı, Medya Bakanlığı, Kadın Dernekleri, Kadın İşleri Komitesi ve Kadın Aktivistleri ile önemli faaliyetlerimiz vardır. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Demokratik ülkelerde, siyasi partiler ve adayların kendileri bu rolü üstlenmektedirler. Çünkü erkek veya kadın adayın, seçmenleri çekmesi ve oylarını alması şahsına aittir. Bu nedenle aday, toplumun her kesimi ile toplantılar düzenlemesi, kendi seçim programını açıklaması ve vatandaşları seçimlere katılmaya teşvik etmesi gerekmektedir. Seçimlerde oy kullanacak vatandaşları getirmek devlet kurumlarının görevi değildir. Kadın adayların da, parlamentoda en fazla sandalyeye sahip olmak için birbirleriyle rekabet etmesi lazımdır”.

Aldoustur gazetesinde çalışan Nivin Abdulhadi Ürdün Kralı ve Kraliçesi’nin ilgili olan tüm taraflara, yaşamın her alanında kadınlara yol açma çağrısında bulunmasına rağmen, Ürdünlü kadınların hala desteğe ihtiyaç duyduklarına inandıklarını söylemiştir. Abdulhadi’ye göre, kadınların sorunlarını sadece kadınların kendileri çözeceklerdir (Abdulhadi, 2016).

Ulusal Kadın İşleri Örgütü Genel Sekreteri Salma Al-Nemes’e göre, kralın söylemleri ile devletin kurumlarının aldıkları kararlar arasında büyük bir fark vardır. Al-Nemes, kralın siyasi reform yapmayı ve kadınlara erkeklerle eşit haklar vermeyi arzu ettiğini ifade etmiştir. Salma Al-Nemes kadınların siyasette güçlendirilmesi için bir sivil toplum kuruluşu olarak ne yaptıklarından şöyle bahsetmiştir (Al-Nemes, 2016):

“Ulusal Kadın İşleri Örgütü olarak, iki medya kampanyası hazırladık. Bunlardan biri 16/08/2016 tarihine kadar devam etmektedir. Birinci kampanya aracılığıyla, seçim listelerinin oluşturulması konusunda kadınların bilinçlendirilmesini çalışıyoruz. İkinci kampanya ise seçmene yöneliktir. Seçmenlerin yalnızca kadın adayı seçmesini istemiyoruz, seçimlerde seçmenlerin siyasi düşüncesini ifade eden adayın oylamasına odaklanıyoruz. Ulusal Kadın İşleri Örgütü olarak, seçim dönemi bitmesiyle eğitim ve bilinçlendirme programlarımıza son vermedik, kadın milletvekillerine eğitim ve bilinçlendirme programlarımız var. Bizim için önemli olan, kadın milletvekillerinin ittifaklar kurma ve fikirlerini, parlamentonun gündemine getirebilme yeteneğine sahip olmalarıdır”.

Muhammed Zurikat'a göre ise, sivil toplum örgütleri ve devlet kurumlarının kadınları siyasal olarak güçlendirmek için düzenledikleri medya kampanyaları, atölye çalışmaları ve toplantılara rağmen, seçimlerde çok az kadın aday bulunmaktadır. Zurikat, kadınları siyasal olarak güçlendirmeye yönelik tüm bu çabaların faydasız olduğuna ve uluslararası kurumlardan fon sağlamaya yönelik olduğuna inanmaktadır. Zurikat bu konudaki görüşünü şu şekilde dile getirmiştir (Zurikat, 2016):

“Bu seçimlerde kadın aday sayısına bakarsak, kadın adayların sayısı seçim listelerindeki kadın aday sayısından daha azdır. Hatta, kadın aday bulunmayan birçok seçim listesi vardır. Bu nedenle, kadın siyasi olarak güçlendirmesi için devlet kurumları ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan etkinlikler ve toplantılar boş ve faydasız olduğunun farkına vardık. Bu seminerlerin çoğu, kadınların desteği ve siyasi güçlenmesi adına iç veya dış kuruluşlardan maddi destek almak amacıyla düzenlenmiştir. Bir vatandaş olarak, şu anki seçimlerde Ürdünlü kadınların siyasi güçlenmesinin sonuçlarını görmek istiyorum. Çok açık konuştuğum için üzgünüm. Sana bir örnek vereyim. Jerash Valiliği'nde 9 seçim listesi vardır. Bu listelerdeki kadın aday sayısı 7'dir. Gerçekte, ister genel sandalye ister kadın kotasına tahsis edilen sandalye üzerine olsun fark etmeksizin, bu 9 kadından sadece 4'ü seçimlerde rekabet edebilme yeteneğine sahiptir. Diğer üç kadın ise, seçim listesinde sadece isim olarak sayılır ve seçim listesinin sonucu üzerinde hiçbir etkisi yoktur”.

İncelenen programlarda Mohammed Zureiqat'ın bu görüşlerine katılan bir diğer kişinin de Ulusal Demokratik Diyalog Derneği Başkanı Mohammed Daoudia olduğu görülmüştür. Daoudia, kadınların siyasette yer almaları açısından Ürdün'ün 140.sırada olduğunu bu nedenle, kadın örgütlerinin kadınların siyasi olarak güçlendirilmesi ile ilgili çalışmaları ve çabaları faydasız gördüğünü ifade etmiştir (Daoudia, 2016).

3.4.5. Kota Sistemi

1974'te Ürdün hükümeti Ürdün Temsilciler Meclisi Seçim Yasasını değiştirmiş ve Ürdünlü kadınlara oy verme ve seçilme hakkı verilmiştir. O zamandan beri, kadınlar seçimlerde seçime ve seçilme hakkını kullanmıştır. 1993 yılında kazanan Bayan Toujan Faisal dışında, Ürdünlü kadınlar, parlamentoya girememişlerdir. Bu durum 2003 yılına kadar devam etmiştir (Ürdün Ulusal Kadın Komisyonu, 2011, s. 92). 2003'te, II. Abdullah'ın direktifleri uyarınca, Ürdün hükümeti, 2001 tarihli 34 sayılı Seçim Yasası'nı değiştirmiştir. Kadınların parlamentodaki genel sandalyeler için erkeklerle serbestçe rekabet etmelerine izin verilmesinin yanı sıra, Ürdün parlamentosundaki 110 sandalyeden, kadınlara altı sandalye ayrılarak bir kota tahsis edilmiştir. Bu değişiklik, Ürdün parlamento seçimleri tarihinde benzeri olmayan bir gelişme olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, 2003 seçimlerinde, kadın kotasına tahsis edilen 6 sandalye üzerinde rekabet edebilmek için 54 kadın aday olmuştur (Al-Khawaldeh, 2016, s. 80-81). Ürdünlü kadınlara oy kullanma ve parlamentoya seçilme hakkı veren 2010 yılı için (9) sayılı kanun onaylanmıştır. Ayrıca kanun, kadınlara genel koltuklar için serbestçe rekabet etmelerine izin verirken, kadın kotasına tahsis edilen sandalye sayısı 6'dan 12 sandalyeye arttırmıştır. 2012'nin (25) sayılı Parlamento Seçim Yasası ve yapılan değişikliklerle, kadınlara genel koltuklar için serbestçe rekabet etme hakkı tanınırken; kadın kotasına tahsis edilen sandalye sayısı 12'den 15 sandalyeye arttırmıştır (Al-Khawaldeh, 2016, s. 109).

Bu Akşam ve Ülkenin Nabızı programlarında da “siyasette kadınlara tanınan kota” sisteminin konunun taraflarınca tartışıldığı tespit edilmiştir. Taraflar bir taraftan kota sistemini Ürdün halkına anlatmaya çalışırken, diğer bir taraftan da kota sisteminin kadınlara sağladığı avantajlar ve dezavantajlar üzerinde durmuşlardır.

Milletvekili Hayat Al-Masimi, kota sisteminin 2003 yılında kabul edilmesiyle, kadınların parlamentoda varlığının bir gerçeğe dönüştüğünü söylemiştir (Al-Masimi, 2016). Gazeteci ve siyasi analisti Jihad Al-Mansi'ye göre, kota sistemi, kadınların parlamentoda varlığını sağlamak için oluşturulmuştur. Al-Mansi kota sistemi ile ilgili görüşünü şöyle ifade etmiştir (Al-Mansi, 2016):

“Parlamento sandalyelerinin sayısı 130 sandalye değil, 115 sandalyedir. Bunun nedeni, 115 genel sandalyelerden birisini kazanamayan kadın adaylara ayrılmış 15

sandalye vardır. Başka bir deyişle, bu 15 sandalye, kadınlara parlamentoya girme fırsatı vermek için kendilerine bir armağan olmaktadır”.

Avukat Nour El-İmam, kota sisteminin kadınların parlamentoya erişmelerini, kendilerini siyasete kanıtlamalarını, kadınların toplumdaki geleneksel klişelerini değiştirme gücü bulmalarını ve kendilerine güven duymalarını sağlayacağını vurgulamıştır (El-İmam, 2016). Senatör Basim Haddadin, kotaya tahsis edilen sandalyelerin dağıtılmasında din, ırk ve kalkınma faktörlerinin dikkate alınması gerektiğini söylemektedir. Örneğin, kalkınması gereken uzak bölgelerin sakinlerinin sesini çeşitli devlet kurumlarına iletebilmesi için, bu bölgelere, büyük şehirlere tahsis edilen sandalye sayısından daha fazla sandalye sayısı tahsis edilmesi gerekmektedir (Haddadin, 2016).

Ürdün Kadın Dayanışma Örgütü Danışmanı Asma Khader ise; kota sistemiyle ilgili görüş bildiren taraflara göre daha farklı öneriler getirmiştir. Khader, öncelikle kota sistemin felsefesinin, toplumun tüm kesimlerinin parlamentoda temsil edilmesini sağlama etrafında döndüğünü ifade etmiştir. Khader, kadın seçmenlerin Ürdün'deki nüfusun %48'ini oluşturduğunu hatta bazı seçim bölgelerinde kadın seçmenlerin oranının % 59'a ulaştığını vurgulamıştır. Khader'e göre, yeni seçim yasasıyla kadınlar parlamentodaki 15 sandalyenin hepsine sahip olmakta, parlamentodaki diğer 115 sandalye içinse rekabet edebilme olanağına kavuşmuşlardır. Khader, yeni yasayla uygulanan kota çeşidinin “asgari kota” sistemi olduğunu ifade etmiştir (Khader, 2016). Asma Khader, başkent gibi büyük şehirlerde, kadınların kotasına tahsis edilen sandalyeden sadece birisinin tahsis edilmesini, büyük şehirlerde yaşayan çok sayıda kadınlara bir adaletsizliği olduğunu belirtmiştir. Khader'a göre, kadın kotasına ayrılan sandalye sayısı, Ürdün hükümeti tarafından onaylanan Ulusal Kadınlar Stratejisi'nde belirlenen hedeflere göre yetersiz ve tutarsız olmaktadır. Asma Khader konuyla ilgili görüşlerini şöyle açıklamıştır (Khader, 2016):

“Kadın kotasıyla ilgili olarak, başkent Amman'daki bu çok sayıda kadına yalnızca bir sandalye ayrılmak kesinlikle haksızlıktır. Çünkü Amman'daki kadınların büyük bir kısmı, siyasete katılma ve karar alma pozisyonlarında bulunma fırsatına sahiptir. Dolayısıyla, tecrübe ve siyasi farkındalığına sahip olan bu kadınlara sadece bir sandalye ayrılması gerçekten mantıksızdır. Kadınlar için adil temsil sağlamak için hala yasama organının müdahalesine ihtiyaç duyuyoruz. Bir kadın örgütü olarak her seçim bölgesinde kadın kotasına bir sandalye tahsis edilmesini talep ettik.

Ürdün'deki seçimler için, bölgesinin sayısı 23 bölgedir. Dolayısıyla, kadın kotasına tahsis edilen 15 sandalye yerine 23 sandalye tahsis edilmesi istedik. Çok fazla olmadığını düşünüyorum. Çünkü Ürdün Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan Ulusal Kadınlar Stratejisi kapsamında, bu seçimlerde kadınların parlamentodaki temsilleri % 20'ye, 2020 seçimlerde %30'ye ve 2030 seçimlerde % 50'ye kadar ulaşması hedeflenmiştir. Bütün bunlar Ürdün'ün onayladığı sürdürülebilir kalkınma planına uygundur. Bu konuda çok yavaş yürümeye devam edersek, bu hedeflere ulaşmaya başaramayız. Kota sistemiyle, etnik, din veya cinse dayalı değil, sadece vatandaşlığa dayalı siyasi bir yaşam kurmaya çalışılmaktadır ve buna gerçekleşmek için kota sisteminin kullanılmasına geçici olarak başvurduk.”.

3.4.6. Ürdünlü Kadınların Adaylık Sürecinde Karşılaştıkları Engeller

İncelenen bölümlerde öne çıkan bir başka başlık da kadın adayların adaylık sürecinden parlamentoya girişlerine kadar başta ekonomik olmak üzere karşılaştıkları zorlukların tartışıldığı görülmüştür. Kadınların yaşadıkları zorluklar gündeme geldiğinde programdaki tarafların konuyu yine müzakereci ve karşıt okumayla tartıştıkları görülmüştür. Ulusal Kadın İşleri Örgütü Genel Sekreteri kadınların karşılaştıkları zorlukların sebebi olarak kadınların kendileri dışındaki sebepleri gösterirken; Nivin Abdulhadi ise kadınların siyasi hayatta ve diğer alanlarda yaşadıkları şeylerin sorunu olarak yine kadınları görmüştür. Abdulhadi Ürdün toplumunda 2002'e kadar seçim hakkı tanımayan yasaları görmezden gelerek toplumdaki kadını suçlayan, kadın haklarının iyileştirilmesine çalışan kadın örgütlerini bu durumdan sorumlu tutarak kadını ilişkin egemen kodlarla uyumlu bir söylem geliştirmiştir. Diğer taraftan, Al-Nemes ve Malkawi egemen kodlara karşıt bir söylemle kadını engelleyen kısıtlayan ekonomik ve toplumsal sınırlılıkların neler olabileceğini dile getirmiştir.

Ulusal Kadın İşleri Örgütü Genel Sekreteri Salma Al-Nemes'e göre, seçimlerde aday olmak isteyen kadınlar çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Salma Al-Nemes'e göre, aday olmak isteyen kadınların maddi külfeti çok olduğu için, maddi yönden devletin desteğine muhtaçtır. Sadece 500 dinar adaylık ücreti, aday olmak isteyen birçok kadın için engel olmaktadır. Kadınların ekonomik, sosyal ve politik zorlukları yaşamış ve hala yaşamaya devam etmektedirler. Bu yüzden, kadınlar, siyasette olabilmek için maddi anlamda desteğe ihtiyaç duyurmaktadırlar (Al-Nemes, 2016).

Salma Al-Nemes, kadınların seçimlerde karşılaştıkları zorlukları şöyle dile getirmiştir:

“Aslında, kadınlar adaylık sürecinde çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluklardan ilki, tarihsel zorluklardır. Ürdünlü kadınlar, erkeklerin sahip oldukları siyasi deneyimin eksikliğinden muzdarip olmaya devam etmektedirler. Bunun nedeni kadınların çok fazla karar alma pozisyonlarında bulunmamış olmalarıdır. İkincisi ise, sosyal zorluklardır. Erkekler aday olmak veya milletvekilleri olmak, sosyal alanlarda daha kabul edilebilir olmaktır. Ama kadın adaylar için durum tam tersidir. Ayrıca, seçim listesi oluşturmasıyla ilgili zorluklar vardır. Aday olmak isteyen kadınların karşılaştığı zorluklardan biri, bazı kadın adaylar, seçim listesine katılmak için fırsat bulamamaktadır. Bazı erkekler de bu zorluktan muzdarip olabilmektedir. Yine de seçim listelerini oluşturan erkeklerden bazıları, kadın adayı, seçimde yer alma ve seçim programının oluşturulmasında aktif bir üye olarak görmek yerine; yeterli sayıya ulaşmanın aracı olarak görmektedirler. Kadınların seçimlerde karşılaştıkları zorlukların ikinci kısmı, adaylıktan sonra gelmektedir. Yeni seçim yasasına göre, oy kullanma ve adaylık süreci değişmiştir. Bu nedenle bugün vatandaşlar yeni seçim yasasını anlamakta zorlanmaktadır. Vatandaşlarla yapılan çoklu toplantılar sayesinde, birçok kişinin ilk önce listeye oy vermesi ardından listedeki adaylardan birine oy vermesi gerektiğini bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, bazı kadınların seçimlerde yer alabilmeleri için seçim listesinde yer almanın gereğinin farkında olmadıklarını da tespit edilmiştir. Kadınlar seçim listesine katıldıktan sonra bile, başka sorunlar vardır. Seçim listesindeki ortaklarını seçmek ve seçim listelerinden birine katılmaya davet edilene kadar beklememesi kadın adayın sorumluluğudur”.

Al-Nemes'in bakış açısından, Kadın aday, bir seçim listesine girmek için diğer adaylardan seçilmesini beklememelidir. kadın adayların seçim listeleri oluşturmasında inisiyatif almaları gerekmektedir. Ayrıca bu kadın adayları oluşturdukları seçim listelerine girecek olan üyeleri de belirtmelidir.

Aldoustur gazetesinde çalışan Nivin Abdulhadi'ye göre, seçimlerde kadın adayların karşılaştıkları zorluklarla erkek adaylar da karşılaşmaktadır. Nivin Abdulhadi'ye göre, seçim kampanyasının masrafları çok yüksektir. Dolayısıyla, kadın adayların çoğu bu masrafları karşılayacak kadar kapasitesini bulunmamaktadır (Abdulhadi, 2016). Nivin Abdelhadi, kadınların neden bu zorlukların üstesinden gelmediğini ve durumlarını iyileştirmediğini sormaktadır. Nevine Abdelhadi, kadınların seçimlerde karşılaştıkları güçlüklerin nedenlerini şöyle açıklamıştır (Abdulhadi, 2016):

“Kadınların seçimlerde karşılaştıkları sorunlar ve zorluklar, bazı erkek adaylar tarafından da yaşanmaktadır. Tarih boyunca (ekonomik durumu zayıflığı, ailenin rolünü ve benzerlerini) hep aynı sebepleri dinliyoruz. Kadınlar neden bu zorlukların üstesinden gelmeye ve bu durumu değiştirmeye çalışmadılar?. Bu durumun sebebinin kadınların bulunduğu her faaliyette onlara yapışan bir klişe olduğuna inanıyorum. Örneğin, Ulusal Kadın İşleri örgütü gibi kadın örgütlerinin aktif varlığı vardır. Ulusal Kadın İşleri örgütünün birçok etkinliği vardır. Ne yazık ki, 1960'larda ve 1970'lerde mevcut olanlar gibi kadın hareketlerine sahip değiliz. Bu kadın hareketleri, kadınların statüsünü değiştirebiliyor ve partide, kamu eyleminde veya seçimlerde olsun, kadınların siyasi katılımında büyük rol oynuyor. Önceki dört seçimin olaylarını yazmış olan bir gazeteciyim. Kadınlar her seçimde hala aynı sıkıntıları yaşamaktadırlar. Bu geçmiş yıllarda kadın neden durumunun küçük bir kısmını bile değiştirmede ve bu zorlukların üstesinden gelemedi?. Bence kadınların mevcut durumu nedeni kadınların kendileridir. Bir kadın olarak toplumdan değişim için beklemek zorunda değilim ve bir erkeğin sorunlarımı çözmesini beklemek zorunda değilim. Bütün bunlar, şu anda eksik olan kadın hareketi görevleridir. Kadın örgütleri ve sivil toplum kuruluşların yanı sıra, kadınların siyasi farkındalığını arttırmak için büyük programlar düzenleyen Bağımsız Seçim Komisyonu'na sahibiz. Bence eksiklik, kadının kendisinden kaynaklanmaktadır. Bütün söylediklerimden sonra, kadınların bana saldıracaklarına eminim, ama maalesef gerçek budur”.

3.4.7. Parlamento'da Kadın Varlığı

2001'den beri Ürdün'de kabul edilen kota sistemi bazı kadınların parlamentoya getirilmesine yardımcı olmuştur. Ancak erkeksi kültürü, gelenekleri ve kadınların geleneksel rollere daldırılması, kadınlar ve kamu işleri arasında bir mesafe yaratmaya devam etmektedir. Ürdünlü kadınların seçmenlerin yüzde 52'sini oluşturmasına rağmen, Ürdünlü kadınların parlamentodaki siyasi rolü sınırlı kalmaktadır. İncelenen bölümlerde parlamento'da kadın varlığı gündeme geldiğinde programlardaki taraflar konuyu tartıştıkları bulunmuştur. Tüm konuklar parlamentoda kadınların varlığının etkili olacağı konusunda hemfikir olsa da, bazı konuklar kadınların siyasi farkındalığı ve parlamentoda kendilerini kanıtlama kabiliyeti konusunda aynı fikirde değildi. Milletvekili Safaa Al-Momani ve Zainab Al-Zubaidi, parlamentoda kadınların etkinliği konusunda yazar ve siyasi analist Faisal Malkawi ve milletvekili Hayat Al-Masimi ile Aynı fikirde iken, milletvekili Hayat Al-Masimi ile kadınların siyasal farkındalığı ve

kendilerini yaşamın her alanında ispatlayabilmeleri konusunda aynı fikirde olmadıklarını tespit edilmiştir.

Kadın milletvekillerinin yeni parlamentodaki performansıyla ilgili olarak, yazar ve siyasi analist Faysal Malkawi, yeni parlamentodaki kadınların oranının büyük olacağına inanmaktadır ve eğer bu büyük kadın milletvekili kitlesi iyi kullanılırsa, parlamentoda etkili bir güç olacaklarını düşünmektedir (Malkawi, 2016).

Milletvekili Hayat Al-Masimi, kadın milletvekillerinin kendilerini eğitmeleri ve büyük güven ile parlamentoya girmeleri gerektiğine inanmaktadır. Çünkü seçmenler parlamentoda kadın milletvekillerinden iyi bir performans görmesi beklemektedirler. Al-Masimi'ye göre, Parlamento bloklarındaki kadınların varlığı etkili olabilir. Parlamenta girebilecek her kadın, katılacağı blokta kendini kanıtlayabilmektedir (Al-Masimi, 2016).

Milletvekili Safaa Al-Momani, kadınların kendilerini mecliste kanıtlayabildiklerini ve kadınların bulundukları her yerde rollerinin farkında olduklarını söylemiştir. Al-Momani'ye göre, kadınlar yaşamın her alanında önemli deneyime ve yetkinliğe sahiptir. Kadınlar bulundukları her yerde rolleri hakkında bir anlayışa sahiptir. Bir kadın akademisyen, doktor, mühendis, öğretmen olabilir. Kadınlar ayrıca kadınları Parlamenta temsil etme kapasitelerine ve yeterliliklerine sahiptir. Bazı kadınlar ilk kez parlamentoya girmesine rağmen, parlamento çalışmalarının biçimi hakkında iyi bir anlayışa sahiplerdir (Al-Momani, 2016).

Milletvekili Zaynab Al-Zubaidi, yeni parlamentoda kadın milletvekilleri performans ile ilgili şu şekilde dile getirmiştir:

“Mevcut parlamentoda bulunan kadınlar, kamu işlerinde yeterli bilimsel ve mesleki deneyime sahip kadınlardır. Her kadın milletvekilinin açıkça tanımlanmış bir programı vardır. Dolayısıyla, bu kadınlar hedefleri ve fikirleriyle tutarlı bir parlamento bloğu seçme eğilimindedir”.

Bu Akşam ve Ülke'nin Nabzı programları tüm bölümlerinin içeriğini incelediğinde, bu programlarında ağırlanan konularının çoğunu kadın milletvekillerin parlamentodaki performanslarını çok etkili olacağına ve kadın milletvekillerin hedeflerini ve hırslarını ile uyumlu olan parlamento bloklara ve ittifaklara katılacaklarına inanmaktadırlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda, Ürdünlü kadınların kamusal alana, özellikle de siyasete katılımında kayda değer bir ilerleme olduğu görülmüştür. Yerel ve ulusal işgücü politikalarında da kadınların etkisi artmıştır. Ayrıca kadınların bir kısmı, ülkede üst düzey, önemli konumlara yükselmeyi başarabilmiştir. Yine de Ürdün’de kadınların elde ettikleri kazanımlara rağmen cinsiyete dayalı ayrımcılık; karar almada, ekonomik ve politik kaynakları kontrol etmede ve tam katılımı sağlamada engel teşkil etmektedir. Kadın meselesi, bir bütün olarak toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Toplumun yarısını temsil eden kadınların hakları, insan hakları içerisinde önemli bir yere sahiptir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, insan hakları için bir temel oluşturmuş ve kimsenin ırk, renk, cinsiyet veya dil temelinde ayrımcılığa uğramaması gerektiği konusunda ilkeler ortaya koymuştur. Bu beyanname çerçevesinde kadın haklarının korunmasına ilişkin diğer anlaşmalar ortaya çıkmıştır. Bu anlaşmalarla, kadın haklarını savunmayı, onların kişisel özgürlüklerini korumayı ve karşı cinsle haklar bakımından eşit olabilmelerini hedeflenmiştir.

Arap kadınlarının, özellikle de Ürdünlü kadınların siyasi hayata katılımı zayıf kalmaya devam etmektedir. Ürdün devleti yasaları gözden geçirmeye, kadınların siyasi hayata katılımını engelleyen güçlükleri belirlemeyi amaçlayan entegre programlarla kadınları kamusal hayata katmaya çalışmaktadır. Ulusal Kadın Stratejisi Uygulama Programı aracılığıyla kadınların sorunları, hükümet gündemine taşınmaya çalışılmıştır. Ayrıca, partilerin fonlama kotalarını, bu partilerin saflarına kadın ve gençlerin katılımı ile ilişkilendirmek üzere 2007 tarihli 19 sayılı “Siyasi Partiler Yasası” değiştirilmiştir. Ancak kadınlara verilen haklarının kullanılabilmesi için elverişli koşullar oluşturmadan kadınların statüsünde yasal değişikliklerin yapılması tek başına da yeterli olmayacaktır. Kadınların her alanda olduğu gibi siyasi hayatta da yer alabilmesi önündeki engellerin aşılması için, önce devlet olmak üzere, sivil toplum örgütleri ve gündem belirleme gücüne sahip olan medyaya çok önemli görevler düşmektedir.

Medya, toplumda siyasi farkındalık yaratmada önemli bir rol oynamaktadır. Gazete, radyo, televizyon ve diğer medya organları, toplumdaki siyasi eğilimleri ve süregelen gelenekleri desteklemektedir. Aynı zamanda medya, bilgi ve haberleri vatandaşın devlete ve devletten vatandaşa iletmektedir. Ulusal devlet, toplumda siyasi farkındalık

yaratmada ve vatandaşların siyasi hayata katılımını arttırmada medyaya güvenmektedir. Medya, etkileme ve ikna etme kabiliyeti, fikirlerin oluşumu ve kamuoyu formülasyonu nedeniyle öne çıkan bir platform hâline gelmiştir. Medya bir gelişim unsuru olarak siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimde giderek daha önemli bir faktör hâline gelmiştir. Medyadaki büyük gelişmenin, haberlerin ve bilgilerin hızlı iletimi şeklinde karakterize edilen modern medyanın ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Medyanın bu fonksiyonları, özellikle de siyasi alandaki rolünü güçlendirmiştir. Televizyon, diğer medya araçlarına nazaran daha çekici ve etkili bir işitsel ve görsel araç olduğu için siyasal gündemin, hedeflerine ulaşmada en çok kullandığı araçlarından biri olarak kabul edilir ve çeşitli programları aracılığıyla önemli siyasi meselelerin tartışılmasında kullanılmaktadır.

Televizyon politik farkındalığı teşvik etmede, bireylere sunulan siyasi katılımın değerini çeşitli programlar aracılığıyla iletmeye ve bilgi, fikir ve politik yönelimlerle arttırmada önemli rol oynayan bir araçtır. Kitle iletişim araçlarının siyasal iletişim amacıyla etkin bir şekilde kullanılması ve bu kullanımın kitleler üzerinde bıraktığı güçlü etki, medya ve politika arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmıştır. Gündem belirleme yaklaşımına göre, izleyiciler televizyonundaki yer alan konulardan sadece bazı gerçekleri öğrenmekle kalmazlar. Dahası, televizyon programlarının bir soruna veya meseleye ayırdığı süresi ve bunun ne kadar önemli olduğu hakkında çıkarımlar yaparlar. Televizyon yayıncılarının günlük çalışmalarını yaparken yayınlanacak konuları seçmeleri ve konuların televizyondaki konumlarını belirlemesi, izleyicilerin konuyu algılama biçiminde önemli bir etkiler yaratmaktadır (Atabek, 2012, s. 156). Medya, belirli olayları dahil ederek veya yok sayarak toplumun gündemini ve kamuoyunu oluşturur. İnsanlar medyanın yayınladığı ve gündeme getirdiği olaylar hakkında bilgi ve fikir sahibi olurken, medyanın yer vermediği olayları öğrenemeyeceklerdir. Bu yaklaşım medyanın etkileme ve ikna etme gücünden ziyade medyanın toplumun gündemini oluşturma ve toplumu bilgilendirme gücü ile ilgilidir. Ancak, bu model kaçınılmaz olarak gündem yaklaşımının neticesinde halkının görüş ve kanaatlerinin de etkilendiğini varsaymaktadır. Medyanın olaylara verdiği önem ve öncelik, kamuoyunun da önem ve önceliği olmaktadır (Yaylagül, 2006, s. 82).

Bu çalışmada da, Ürdün Medyası'nın hangi konuları gündeme öncelikli olarak getirdiklerini belirleyebilmek için, biri devlet, biri de özel olmak üzere Ürdün'de en çok

izlenen iki televizyon kanalı olan Ürdün Tv ve Roya Tv'deki “Bu akşam” ve “Ülkenin Nabzı” programları incelenmiştir. Gerek seçim öncesinde gerekse sonrasında, seçim yasasının anlatan, seçim süreçleri hakkında bilgi veren ve kadınların seçimlere katılımını teşvik eden yasal düzenlemelere yer veren tartışma programlarının bu kanallarda yer alması, seçmenin siyasal süreçler hakkında eğitilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, söz konusu programlarda, “kadınların yeni yasayla birlikte siyasette oynayacakları rol”, “siyasi hayatta kadının varlığı”, “kadın adayların desteklenmesi” gibi konuların gündeme alınması aynı zamanda halkın da bu konuları öncelikli olarak görmeleri bakımından önem taşımaktadır. İncelenen programlarda da görüleceği üzere medyanın gündem belirleme gücü dikkate alınarak tartışmalar sürdürülmüş, gerek devlet organlarını temsil eden üst düzey yöneticileri gerekse konuyla ilgili olan taraflar programlara davet edilmiştir.

Ürdün TV, hükümet ile vatandaşları arasında bağlantı sağlamak amacıyla kurulan bir kamu kanalıdır. Ürdün TV'nin yayın politikası, hükümetin politikaları ve eğilimleri ile uyum sağlamaktadır. İncelenen programlarda da görüldüğü üzere, Ürdün televizyonuna davet edilen konuklar ve görüşlerinden de anlaşılabileceği üzere, üretilen söylemlerin çoğunlukla birbirine benzer ve egemen söylemi destekler niteliklerde oldukları görülmüştür. Dolayısıyla, Ürdün Tv'de “Bu Akşam” programında da muhalif fikir ve bakış açılarına ya çok az süre verilmekte ya da hiç yer verilmemektedir.

Bu Akşam ve Ülkenin Nabzı programlarında ağırlıklı olarak akademik dil kullanılmıştır. Toplumun her kesimi, farklı kültür ve eğitim seviyesine sahip olduğundan dolayı akademik dil, toplumun tümüne hitap edebilme açısından uygun bir dil olarak kabul edilmemektedir. Toplumdaki kadınlar, kültür ve eğitim düzeyleri bakımından farklılık göstermektedir. Dolayısıyla programda akademik dil kullanıldığında, kadınların siyasi hayata katılımı konusunda bilgilendirilmesini zorlaştırmaktadır. İki programda izleyiciyi ikna etmek amacıyla farklı bilgi sunuş biçimleri kullanılmıştır. Bilginin sunumundaki çeşitlilik, toplumun fikirlerini ve davranışlarını etkilemede önemli bir rol oynamaktadır.

Programlardaki bölümlerin içeriğine gelince, bölümlerin büyük çoğunluğun siyasal içerikli olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, yapılan inceleme sonucunda, Ülkenin Nabzı programının “kadınların siyasi hayata katılımıyla” ilgili nerdeyse Bu Akşam

programından beş kat daha fazla yer verildiği görülmüştür. Yine, Roya Tv’de yayınlanan “Ülkenin Nabzı programı”na kadınların siyasi hayata katılımına ilişkin kadın konukların konuşmasına erkek konuklardan daha fazla yer ayrıldığı görülmüştür. Her iki program da erkek sunucu tarafından yönetilmesine karşın özel bir televizyon kuruluşunda yayınlanan “Ülkenin Nabzı” programında devlet organlarını temsil eden kişilerin görüşleriyle birlikte sivil toplum kuruluşlarını temsilcilerinin görüşlerine de eşit bir şekilde yer verildiği tespit edilmiştir.

Fakat her iki programda da kullanılan dilin ağırlıklı olarak konunun anlaşılmasını güçleştirebilecek olan “akademik dil” olduğu bulgusuna da rastlanmıştır. Biçimsel olarak değerlendirildiğinde, her iki programda da sunucularının konuyla ilgili tartışmalarda başta ve ağırlıklı konuk görüşlerine, VTR ve istatistiklere başvurdıkları görülmüştür. Her iki programda da siyasi içerikli bölümlerin çoğunun seçimler ile alakalı yeni seçim yasası, aday gösterme, oy kullanma mekanizması ve kadınların seçme ve seçilme hakkı gibi konuların üzerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Programlarda işlenen konulara bakıldığında gündem, ekonomi ve siyasi konulara öncelikli olarak yer verildiği fakat bunlar arasında öncelikli konunun siyasi konular olduğu bulunmuştur. Siyasi konular içinde de yeni seçim yasası, seçimler ve kadınların siyasi hayata katılımına dair bilgilerin öne çıktığı bulgusuna rastlanılmıştır. Diğer taraftan, incelenen her iki programda da konular, programlarda kapladıkları alan bakımından karşılaştırıldığında yine de “kadınların siyasi hayata katılımı” konusunun yeterince yer almadığı da görülmüştür.

Ürdün Medyası’ndaki tartışmalara bakarak kadınların her alanda olduğu gibi siyasi alanda da varlığının önemsendiği görülmektedir. Kadın adayları ve kadınları seçim sürecine dahil eden tartışmaların medyada özellikle de halen Ürdün’de yaygın bir medya aracı olan televizyonda yer bulması, Ürdün halkının da konuyla ilgili görüşlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Çalışmada, Ürdün Medyası’nın “kadınların politik hayatta güçlendirilmesi”ne ilişkin tartışmalara yer verdiği biri devlet biri özel kanal olmak üzere iki kanal üzerinden ortaya konulmuştur. Fakat tarafların konuyu kendi bakış açılarıyla tartıştıkları, tartışmalarını egemen ve karşıt (alternatif) söylemler üzerine inşa ettikleri gözlenmiştir. Elbette, Ürdün Medyası’nın “kadınların siyasi hayata katılımı” konusunu gündemine alması, Ürdün kadınlarının politik olarak güçlenmesini açısından büyük önem taşımaktadır ama yeterli

değildir. Alternatif görüşlere daha fazla yer verilmesi, kadınların siyasi hayatta eksik kalmalarının sebebi olarak yine kadınların görülmesi yerine kadınları siyasi hayatta erkeklerle birlikte eşit temsil olanaklarına sahip olacakları bir sistemin nasıl kurulacağıyla ilgili tartışmaların ağırlıklı olarak yer alması, kadınların siyasi hayatta güçlendirilmesini daha çok pekiştireceği unutulmamalıdır. Son olarak, program sunucularının ve tartışmaya katılanların ağırlıklı olarak erkek olmaları, kadınların kendilerine ilişkin sorunların yine erkek bakış açılarıyla çözümlenmeye çalışılması da konunun çözümünde tek başına fayda sağlayamayacaktır. Ürdün Medyası'nın kadınların kendi sorunlarının çözümünde söz sahibi, yönlendirici, liderlik edici olabilmelerine daha fazla şans tanınması gerekmektedir.

Bu tez çalışmasının yapılmasına kadarki dönemde Ürdünde ve Türkiyede medyanın kadınların politik olarak güçlenmesindeki rolü incelenmesiyle ilgili araştırmalar sınırlı sayıda ya da hiç yapılmamıştır. Kadınlardan bahseden araştırmaların büyük kısmı kadınların dizilerde, filimlerde ve reklamlardaki temsili konu edilmiştir. Öneri olarak, biz bu tez çalışmasında Ürdün medyasının kadınların politik olarak güçlenmesindeki rolüne odaklandık, gelecek çalışmalar ise Türk medyasının kadınların poliitik olarak güçlenmesindeki rolü araştırılabilir. Biz kategorik içerik analizi yöntemiyle tartışma programların içeriklerine odaklandık, bu kapsamda işlenecek sonraki çalışmalar ise söylem analizi yöntemiyle tartışma programların içeriklerine odaklanabilir. Sonraki araştırmaların kadınlara yönelik programların içeriğine ve programlarda sunulan içerik türüne odaklanması bizim açımızdan uygun görülmektedir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda medyada çalışan kadınların performansı ve onların kadınlarının sorunlarını medyada ele alma konusunda rollerini araştırılabilir. Bu tez çalışması literatüre yeni bir katkı olacaktır. Özellikle medyanın kadınların politik olarak güçlenmesindeki rolü alan araştırmaların literatürde pek çok olmadığını göz önünde bulundurursak, araştırmanın gelecekte bu konuyu çalışmayı hedef alanlar için bir kaynak olacağı söz konusudur.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Abdallah, S. (2014). *Irak'ta Medya Tarihi* (2. Basım). Amman: Dar Osama Yayıncılık ve Dağıtım.
- Al-Ahmed, W. (2016). *Arap Kadınlarının Politik Güçlendirme*. Suudi Arabistan: Sosyal ve Kadın Çalışmaları Merkezi.
- Aldumeri, E. (2002). *Ürdün Günlük Basında Kadınların Gerçekliği: Alaswak, Alarp Alyoum, Aldostur ve Alray Gazeteleri Üzerinde Analitik Bir İnceleme*. Ürdün: Al-Quds Center For Political Studies.
- Al-Khawaldeh, S. (2017). *Ürdün Kadınların Siyasal Hayata Katılımı*. Amman: Daralkhalij.
- Alemdar, K., ve Erdoğan, İ. (2005). *Öteki Kuram*. Ankara: Erk Yayınları.
- Alsawi, A. (2008). Arap Ülkelerinde Kadınların Siyasi Katılımı. *Arap Kadınlarının Yerel Yönetime Katılımı Gerçeği Ve Beklentileri* içinde (s. 16-40). Amman: Birleşmiş Milletler Kadın Kalkınma Fonu Arap Ülkeleri Bölge Ofisi UNIFEM.
- Arbacı, C. (2004). Basın Ve Siyaset Üzerine, 104-128. *İçinde: Medyada Yeni Yaklaşımlar* (Ed: M. Işık). Eğitim Kitabevi Yayınları. Konya.
- Bostancı, N. (1998). *Siyaset, Medya ve Ötesi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Çakır, S. (2013). *Erkek Kulübünde Siyaset* (1. Basım). İstanbul: Versus Kitap.
- Çelenk, S. (2010). Kadınların Medyada Temsili ve Etik Sorunları. B. Çaplı ve H. Tuncel, *Televizyon Haberciliğinde Etik* içinde (s. 299-236). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Ecevit, Y. ve Karkıner, N. (Ed.). (2011). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi* (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Işık, M. (2007). *Dünya ve Türkiye Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Güngör, N. (2018). *İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- İrvan, S. (2002). *Medya Kültür Siyaset*. Ankara: Alıp Yayınevi.
- Jarrar, F. (1997). *Ürdün'de Radyo ve Televizyon*. Amman: Ürdün Tarih Yayınları Komitesi.
- Kai, H. (2001). *Mass Media Politics and Society in The Middle East*. New Jersey: Hampton Press.
- Lkrini, İ. (2009). Kota sistemine kadınların parlamentoda temsil edilmesini teşvik etmede herhangi bir katkısı var mı? Arap Modellerine Yaklaşım. Kudüs Politik Merkezi içinde, *Arap Dünyasında Seçimler ve Demokratik Dönüşümler* (s. 91-121). Amman: Kudüs Politik Araştırmalar Merkezi.
- Metin, Ş., & Kariman, R. A. (2013). *Her Alandaki Kadın İstihdamının Artırılması Ve Çözüm Önerileri Komisyon Raporu*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu.
- Mutlu, E. (1994). *İletişim Sözlüğü*. İstanbul: Ark Yayınları.
- Nassar, T. (2007). *Ürdün Medyasının Tarihi*. İrbid: Modern Kitabın Dünyası.
- Tanrıöver, H. U. (2012). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri Ve Kadın Hakları İhlalleri. S. Alankuş, *Kadın Odaklı Habercilik* içinde (s. 151-168). Ankara: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Timber, B. ve Erler, B. (2002). *Television Talk: A History Of The Talk Show*. Texas: University Of Texas Press.
- Ürdün Ulusal Kadın Komitesi. (2004). *Pekin Eylem Platformu'nun Uygulanması (1995) ve Genel Kurul Yirmi Üçüncü Özel Oturumu'nun Sonuçlarına İlişkin Ürdün Haşimi Krallığı Raporu (2000)*. New York: United Nations Division for the Advancement of Women.
- Williams, R. (2003). *Television, Technology And Cultural Form*. (Çev. Ahmet Ulvi Türkbağ) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Yaylagül, L. (2016). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Tezler

- Abdullatif, M. (2009). *Mısır Hükümetinin Medya Görüntüsü Talk Showlarda Yansıtıldığı Gibi Ve Devletin Üniversite Gençliği Arasındaki Zihinsel İmajıyla İlişkisini*. Ain Shams Üniversitesi Lisansüstü Araştırma Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mısır.
- Alhalahla, A. (2012). *Ürdün Üniversitesi Öğrencileri Açısından Talk Showlardaki Toplumsal Değerler: Yesed Sabahak Programı Örneği*. Middle East Üniversitesi İletişim Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Amman.
- Al-Khozai, N. (2005). *Kadınların Seçilmiş Meclis Üyeliğine Katılma Hakkı*. Al Al-Bayt Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ürdün.
- Ashor, A. (2003). *Ürdün Kadınlarının Siyasi Katılımı (1989-2001)*. Ürdün Diploması Enstitüsü, Lisansüstü Çalışmalar Dekanlığı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ürdün.
- Asif, M. (2013). *Media Role For Women's Empowerment In Southern Punjab (Multan City) Pakistan*. Norwegian University Of Life Sciences. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Norveç.
- Baytnasip, H. (2013). *Umman Kadınlarının Umman Toplumunun Gelişimine Katılımının Toplumsal Boyutları*. Ain Şams Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Edebiyat ve Sosyoloji Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mısır.
- Erdoğan, H. A. (2009). *Günümüz Kitle İletişim Araçlarının Görünen Ve Görünmeyen Yüzü: Türkiye Örneği*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Anabilim Dalı .Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Erdoğan, M. (2011). *Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Fabrizio, G., Bruno, W. (2017). *Gender bias in media coverage of election campaigns*. In: American Political Science Association. University of Zurich . Zurich Open Repository and Archive. Zürih, İsviçre.

- Kılıç, Ç. (2015). *Gündem Belirleme Kurumu Çerçevesinde Siyasal Karar Verme Sürecine Sosyal Medya Etkisinin İncelemesi*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Koç, Ç. (2010). *Modernleşme Sürecinde Batı'da Ve Osmanlı'da Feminizm Ve Kadın Dergileri (1869-1927)*. Fakültesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kayseri.
- Koçak, M. (2014). *Siyasal Bilgilenme Sürecinde Televizyonun Rolü Ve Etkileri (Konya Örneği)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Özalp, H. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset İlişkileri (Kadınların Siyasette Aday Olması ve Seçilmesinin Önündeki Engeller ve Çözüm Önerileri)*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Samia, B. (2005). *Kadınlar, Siyasi Katılım, Oy Kullanma, Parti ve Meclis Çalışması*. Mentori Constantine Üniversitesi İnsan ve Sosyal Bilimleri Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cezayir.
- Sharaf, G. (2004). *Arap Uydu Kanallarında Yayınlanan Talk Show Programlarında Sorunları Ele Alma Yöntemleri*. Kahira Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Fakültesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mısır.
- Şahin, F. (2011). *Kadınların Siyasal Katılımları Çerçevesinde Kadın Meclislerinin Yerel Siyasetteki Etkinlikleri Ve Üye Profilleri*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Turan, E. A. (2013). *Yeni Medya Ortamlarında Üre-Tüketimlik Ve Katılım Olgusu: Ekşi Sözlük Ve Okan Bayülgen'in Talk Show'unda Etkileşim*. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Makaleler

- Alawaimer, W. (2013). “ Ürdün Radyo ve Televizyonun Siyasal Gelişmedeki Rölü”. *Jordan Journal of Social Sciences*, 166 (748). 1-38.
- Alkhawaldeh, S. (2017). “2016 Yılında Ürdün’de Seçim Sistemi”. *Cazayir İnsan Güvenliği Dergisi*, 3. 127-162.
- Alp, H. (2017). “ Ahmet Hakan’ın Tarafsız Bölge Programı Üzerinden Medyada Kadın Temsili Sorunu”. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 4 (13). 66 -78.
- Al-Rawashdeh, A. ve Al-Arab, A. (2016). “Bazı Toplumsal Değişkenler Işığında Ürdünlü Kadınların Politik Hayata Katılımını Sınırlayan Engeller”. *Çalışmalar, Sosyal ve Beşeri Bilimler*, 3(43). 1353-1373.
- Altınbaş, D. (2010). “Feminist Tartışmalarda Liberal Feminizm”. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 0 (9), s. 21-52.
- Aririguzoh, S. A. (2005). “The function and structure of communication in Entrepreneurialship”. *Nsukka Journal of the Humanities*, 15, 160-174.
- Atabek, N . (2012). “Gündem Belirleme Yaklaşımı”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0 (7), 155-174.
- Balcı, Ş. ve Bor, T. (2015). “Siyasal Bilgilendirmede Televizyonun Önem Düzeyi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme”. *Global Media Journal TR Edition*, 5 (10). 47-70.
- Balol, S. (2009). “ Kadınların Uluslararası Kararlar, Eğilimler ve gerçeklik arasında siyasi olarak güçlendirilmesi”. *Şam Üniversitesi İktisad ve Yasal Bilimler Dergisi*, 25(2), 645-686.
- Bolat, N . (2018). “Erkek Egemen Bir Dünyada Kadının Medyada Temsiliyeti Üzerine Bir İnceleme: Eşkiya Dünyaya Hükümdar Olmaz Dizisi Örneği”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6 (2), 1676-1703.
- Büyükbaykal, I. C. (2012). “Medyada Kadın Olgusu”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergis* , 0 (28), 19-30.

- Çağlar, N . (2016). “Kadının Siyasal Yaşama Katılımı Ve Kota Uygulamaları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3 (4), 56-79.
- Çakır, V. ve Bozkurt, Ö. (2014). “ Televizyon İzleme Alışkanlıkları, Motivasyonları ve TRT 6: Hakkari Örneği”. *Global Media Journal TR Edition*, 4 (8). 61-81.
- Çözeli, Y. (2016). “Karşılaştırmalı Olarak Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuk Belgelerinde Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Özgürlüğü”. *Beyazıt Hukuk Dergisi*, 2, s. 121-172.
- Güldü, Ö. ve Ersoy Kart, M. (2009). “Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumları: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(3), s. 99-116.
- Işık, M . (2013). “Medya ve Demokrasi Paradoksu: Medya Yoluyla Demokrasinin Tehdit Edilmesi”. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 3 (4), 114-121.
- İlhan, V. ve Ulusoy, A. (2013). “ Televizyon Bağımlılığı ve İzleyici: TV İzlememek Mümkün Mü?”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (5). 1127-1154.
- Mandal, K. (2013). “Consept and Types of Women Empowerment”. *International Forum of Teaching and Studies*, 9(2), s. 17-30.
- Opyd, D. (2014). “Men and Media: Friends or Enemy of Women Parliamentarians? Under-Representation of Women in Politics”. *Athens Journal of Social Sciences*, 1, 35-46.
- Özer, H. (2016). “ Popüler Kültür veya “ Beyaz Camın” Düşündürdükleri”. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 9 (28), 541-562.
- Özer, Ö. (2017). “Kullanımlar ve Doyumlar Kuramı Çerçevesinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Öğrencilerinin Twitter Kullanımı Üzerine Bir Analiz”. *Intermedia International Peer – Reviewwd E- Journal Of Comunication Science*, 4 (6), 40 -58.
- Özkan, S. (2017). “ Gerbner’in Kültürel Göstergeler Kuramı Bağlamında Televizyon Haber İçeriklerine İlişkin Bir Araştırma”. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2 (4), 129-141.

- Scavo, A., Snow, C. (2016). “Media And Political Participation: Fostering Inclusive Governance”. *BBC Media Action*, 5, 1-55.
- Sitembölükbaşı, Ş. (2007). “Kadınların Siyasal Hayata Etkin Katılımının Bir Aracı Olarak Seçimlerde Kota Uygulamaları”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 12 (1), s. 14-36.
- Stromquist, N. P. (2015). “Women's Empowerment and Education: Linking Knowledge To Transformative Action”. *European Journal of Education*, 50 (3), s. 307-324.
- Taylan, H. (2011). “Televizyon Programlarındaki Şiddetin Yetiştirme Etkisi: Konya Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 355-367.
- Varol, S. F. (2011). “Frankfurt Okulu’undan Postmodernizme Televizyona Dair Eleştirel Perspektifler”. *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, 2 (1), 118-134.
- Yurdigül, Y . (2014). “Yerel Siyasette Temsil Sorununu Aşma Stratejisi Olarak Kadın Siyasetçilerin Medyayı Kullanma Biçimleri (Erzurum Örneği)”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 37-52.

Cevrimiçi

- Abdel-Hadi, N. (29 Temmuz 2016). *Kadın ve seçimler*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=oriD5Ypo7ro>
- Akdağ, M. (2014). *Medya ve Siyaset Üzerine*. http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/77456/27737/medya_ve_siyaset_uzerine-_makale.pdf (Erişim Tarihi: 30. 01. 2019).
- Al-Ajarmeh, N. (26 Temmuz 2016). *Yasa Açıklama Bürosu Kararları*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=uN4PueOS-sQ>
- Alklalkeh, K. (31 Temmuz 2016). *Ürdün'de Seçim Durumu*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=v0OVLpG832M&t=59s>

- Alkalaldehy, K. (24 Ağustos 2016). *2016 Parlamento Seçimleri*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=v0OVLpG832M&t=59s>
- Alkalaldehy, K. (24 Eylül 2016). *Seçimler Sonuçları*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=Dj7upVuwwg>
- Ali, A., Kamal, H., Abdelcawad, H., Wazir, R., Muhamad, M. (2017). Kadının Siyasal Yaşamdaki Rolü: Arap ve Batılı Kadınların Siyasal Katılımı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma (Amerika Birleşik Devletleri ve Tunus Cumhuriyeti (2001-2015)) Örneği. <https://democraticac.de/?p=47417> (Erişim tarihi: 5 Temmuz 2018).
- Alimam, M. (2016). Ürdün’de Medyanın Geçmişteki ve Şimdiki Siyasi Gelişimdeki Rolü. Arap Kadın Gazeteciler Merkezi. <http://ayamm.org> (Erişim tarihi: 22.01.2019).
- Al-Masimi, H. (11 Ekim 2016). *Yeni Kadın milletvekili*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=JlWHjUdxXeI>
- Almomani, C. (17 Ağustos 2016). *2016 Parlamento Seçimlerinde Oylama Günü*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=sKPL6GfPLg4&t=166s>
- Al-Momani, S. (11 Ekim 2016). *Yeni Kadın milletvekili*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=JlWHjUdxXeI>
- Al-Nems, S. (29 Temmuz 2016). *Kadın ve Seçimler*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=oriD5Ypo7ro>
- Al-Nuweih, A. (2014). Kadınların Siyasi Güçlendirilmesi: Ürdün ve İsrail Durumunun Karşılaştırmalı Bir İnceleme. <https://democraticac.de/?p=1753> (Erişim tarihi: 10 Temmuz 2018).
- Al-Qatawneh, M. (14 Temmuz 2016). *Seçim Yasası Anlamak*. [Video dosyası]. Erişim adresi https://www.youtube.com/watch?v=N-njWs_lOEK&t=2149s
- Al-Shaar, S. (11 Ekim 2016). *Yeni Kadın milletvekili*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=JlWHjUdxXeI>
- Al-Zubaidi, Z. (11 Ekim 2016). *Yeni Kadın Milletvekili*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=JlWHjUdxXeI>

- Amah, G., ve Aririguzoh, S. (2018). The impact of television on political participation. https://www.researchgate.net/publication/323869404_THE_IMPACT_OF_TELEVISION_ON_POLITICAL_PARTICIPATION (Erişim Tarihi: 12. 03. 2019).
- Bahaaeldin, Ş. (2015). Türk Kadınlar Siyasal İlerleme ve Sosyal Tökezleme Arasında. <http://www.hadaracenter.com/pdfs> (Erişim tarihi: 12 Temmuz 2018).
- Berkday, F. (2004). Kadınların İnsan Haklarının Gelişimi Ve Türkiye. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi. (https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/berkday_std_7.pdf (Erişim Tarihi: 18.06.2019).
- Cili, M. (2015). Media And Its Role In The Political Empowerment Of Women. http://www.ocerint.org/socioint15_epublication/papers/516.pdf. (Erişim Tarihi : 15.02.2019).
- Daradkeh, A. (13 Temmuz 2016). *Parlamento Seçimleri 2016*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=ErAR9MRS4aM&t=968s>
- Daoudia, M. (31 Ağustos 2016). *Gelecek Parlamento*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=ZUHOiSi67P8&t=1462s>
- El-İmam, N. (31 Ağustos 2016). *2016 Parlamento Seçimleri*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=ESeEk0QO6Kw&t=9s>
- El-İmam, N. (20 Ağustos 2016). *Adaylık Süresi Bitiminden Sonraki Siyasi Sahne*. [Video dosyası]. Erişim adresi https://www.youtube.com/watch?v=o_T4BnrXl6s&t=1750s
- Esen, T. A. ve Memişoğlu, O. (2007). Siyasetin Cinsiyeti. <http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/siyaset%20ve%20kadin%20son%hali.pdf>.) (Erişim tarihi: 25.05.2019).
- Eskier, U. (2017). Birleşmiş Milletler (BM) Nedir? (Kuruluşu, Amacı, Yapısı). <https://www.makaleler.com/birlesmis-milletler-nedir>) (Erişim tarihi: 15.07.2019).

- Habashneh, S. (12 Ekim 2016). Yerel ve Uluslararası Düzeyde en Önemli Dosyalar. [Video dosyası]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=qN0NagC26yg&t=1607s>
- Hadadin, S. (2016, 29 Eylül). ‘Parlamentoda Kadın Oranı’. *Alrai*. Erişim adresi: <http://alrai.com/article/1015636> .
- Haddadin, B. (1 Eylül 2016). *Seçim Kotaları*. [Video dosyası]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=yDigb2jbZpI>
- Haraldsson, A., & Wängnerud, L. (2018). The Effect Of Media Sexism On Women’s Political Ambition: Evidence From A Worldwide Study. <https://www.tandfonline.com/action/showCopyRight?scroll=top&doi=10.1080/%2F14680777.2018.1468797> (Erişim Tarihi: 15. 01. 2019).
- İsmail, D. (2017). Filistinli Ulusal Otorite Altındaki Filistinli Kadınların Politik Katılımının Etkinliği ve Bunun Batı Şaria ve Gaza Şeridi’ndeki Kadınların Hakları Üzerindeki Etkisi (1994-2005). (https://docs.euromedwomen.foundation/files/ermwf-documents/7445_3.231.effectivenessofthepoliticalparticipationofpalestinianwomen.pdf) (Erişim Tarihi: 18.07.2019).
- Jawher, H. (26 Aralık 2018). Ürdünlü Kadınlar Medyada Zayıf Varlığı. *Khaberni*. Erişim adresi: <http://www.khaberni.com> .
- Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023. ailevecalisma.gov.tr 18.04.2019 tarihinde <https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plan-2018-2023/> adresinden alınmıştır.
- Khader, A. (1 Eylül 2019). *Seçim Kotaları*. [Video dosyası]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=yDigb2jbZpI>
- Kapusuz, H. (2016). 2015 Genel Seçimlerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. <http://sivildusun.net/ka-der-secim-toplumsal-cinsiyet-esitligi/>. (Erişim Tarihi: 28.02.2019).
- Macharia, S. (2015). Who Makes The News?. https://www.presscouncil.org.au/uploads/52321/ufiles/Who_makes_the_news_-_Global_Media_Monitoring_Project_2015.pdf (Erişim Tarihi: 17. 03. 2019).

- Malkawi, F. (20 Ağustos 2016). *Adaylık Süresi Bitiminden Sonraki Siyasi Sahne*. [Video dosyası]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=o_T4BnrXl6s&t=1750s
- Media Monitoring Africa (1999). Erişim adresi: <https://www.mediamonitoringafrica.org/images/uploads/genpolfinal.pdf>
- Nader, J. Ve Mc Chaile, T. (2015). Televizyon Kanallarındaki Talk Show Programlarını İzlenmesi. <http://www.maharat-news.com/Temp/Attachments/e8530605-0570-4c03-baa5-43234027c971.pdf> . (Erişim Tarihi: 10.03.2019).
- Opcit Research. (2013). Women İn Decision-Making: The Role Of The New Media For Increased Political Participation. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493010/IPOL-FEMM_ET\(2013\)493010_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493010/IPOL-FEMM_ET(2013)493010_EN.pdf)) (Erişim tarihi: 28 Temmuz 2018).
- Rishmawi, M. (2009). The Arab Charter on Human Rights. <https://carnegieendowment.org/sada/23951>) (Erişim tarihi: 22.04.2019).
- Roudan, İ. (10 Haziran 2016). Ürdün parlamentosunda kadın performansı, kota yeterli değil. *Raseef 22*. Erişim adresi <https://raseef22.net/article/16761--الاداء-النسائي-في-البرلمان-الأردني>
- Sanbonmatsu, K. (2017). Media Coverage of Women Candidates. <https://www.politicalparity.org/wp-content/uploads/2017/10/Parity-Research-Women-Media.pdf> . (Erişim Tarihi: 3.03.2019).
- Sarışın, M. (2016). İletişim Çalışmalarında Anahtar Kavramlar. https://www.academia.edu/35074212/K%C3%BClt%C3%BCrel_G%C3%B6stergeler_ve_Ekme_Kuram%C4%B1.pdf . (26.02.2019).
- Tlilan, O. (9 Ekim 2016). *Seçim Yasasını Değerlendirmesi*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=xW11bhiO7Z0>
- United Nations. (2008). Millennium Development Goals report 2008. Erişim Adresi: <https://www.un.org/en/development/desa/publications/millennium-development-goals-report-2008.html>.

Zaidan, H. (2013). Women's Rights in Jordan: CEDAW and National Laws. Web sitesi: <https://ruor.uottawa.ca/bitstream/10393/26101/2/Z AidAN%2C%20Haya%2020135.pdf> (Erişim tarihi: 24 Ağustos 2019).

Zaideh, S. (2018). Gender Portrayal in the Jordanian Media Content. UNESCO web sitesi. Erişim adresi: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/FIELD/Amman/pdf/Gender_in_Media_EN_25062018.pdf . (Erişim tarihi: 24.08.2019).

Zureikat, M. (31 Ağustos 2016). *Gelecek Parlamento*. [Video dosyası]. Erişim adresi <https://www.youtube.com/watch?v=ZUHOiSi67P8&t=1462s>

WEB_1. (2007). Pbs.org site. <https://www.pbs.org/wnet/wideangle/uncategorized/dishing-democracy-handbook-satellite-television-in-the-arab-world/1843/> (Erişim tarihi: 15.01.2019).

WEB_2. (2011). Roya TV web sitesi. <https://www.roya.tv/about> (Erişim tarihi: 22. 02. 2019).

WEB_3. (2012). Electoral Knowledge Network – ACE web sitesi . <http://aceproject.org/ace-en/topics/me/introduction/me10/me10e> (Erişim tarihi: 10. 01. 2019).

WEB_3. (2013). T.C. Yüksek Seçim Kurulu web sitesi. <http://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644> (Erişim tarihi: 19.03.2019).

WEB_4. (2015). Interactive Database web sitesi: http://jorinfo.dos.gov.jo/PXWeb2014R2/Selection.aspx?px_tableid=table1_%20Politic.px&px_path=Gender%20Statistcs_Gender%20Indicators_Politics&px_language=en&px_db=Gender%20Statistcs&rxid=b45e2d52-8f7e-48d9-8d3f-0de4009fb03b) (Erişim tarihi: 29.04.2019).

WEB_5. (2017). Assbah Aljadeed web site . <http://newsabah.com/newspaper/121138> (Erişim tarihi: 04. 09. 2018).

WEB_6. (2017). Council of Europe web sitesi. <https://rm.coe.int/study-gender%20-equality-in-media-coverage-of-elections/1680776164> (Erişim tarihi: 20. 10.2018).

Web_7. (2017). Kader web site. <http://ka-der.org.tr/kadin-istatistikleri/>) (Erişim tarihi: 28.05.2019).

WEB_8. (2017). Ürdün Radyo ve Televizyon Kurumu web sitesi. <http://www.jrtv.jo/index.php/2013-12-26-13-13-55/2013-12-26-13-13-58> (Erişim tarihi: 13. 03. 2019).

WEB_9. (2018). Facts and Details web sitesi. <http://factsanddetails.com/world/cat55/sub395/entry-5952.html> (Erişim tarihi: 22.03.2019).

WEB_1. (2019). SIGI web sitesi. <http://sigi-jordan.org/ar/?p=5171> (25.08.2019).

Arap Kadınlar Örgütü Hakkında. Erişim tarihi 26 Temmuz 2019, Erişim adresi Arap Kadınlar Örgütü web sitesi, <http://arabwomenorg.org>

Arap Devletleri Ligi (AL). Erişim tarihi 25 Temmuz 2019, Erişim adresi T.C Dışışleri Bakanlık web site, <http://www.mfa.gov.tr/arap-ligi.tr.mfa>

Gender Equality. Erişim tarihi 22 Mayıs 2017, Erişim adresi United Nation web sitesi <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/gender-equality/index.html>

About UN Women. Erişim tarihi 22 Mayıs 2017, Erişim adresi UN Women web sitesi <http://www.unwomen.org/en/about-us/about-un-women>

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : ALAA ALASSAF

Uyruğu: Ürdün

Doğum yeri ve tarihi: Birleşik Arap Emirlikleri – 21 Aralık 1994

Medeni Durumu: Evli

Tel: +905379413937

email: alaaassaf1994@gmail.com

EĞİTİM

DERECE	KURUM	MEZUNİYET
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü	2019
Lisans	Yarmouk Üniversitesi, İletişim Fakültesi	2016
Lise	Amar Bin Yaser Lisesi	2012

YABANCI DİL

Türkçe (Orta)

İngilizce (Orta)